

VID

AFTONGLAMPAN

AF

AINA

FJORTONDE DELEN

INNEHÅLL:

EN LITEN JULHISTO-

RIA

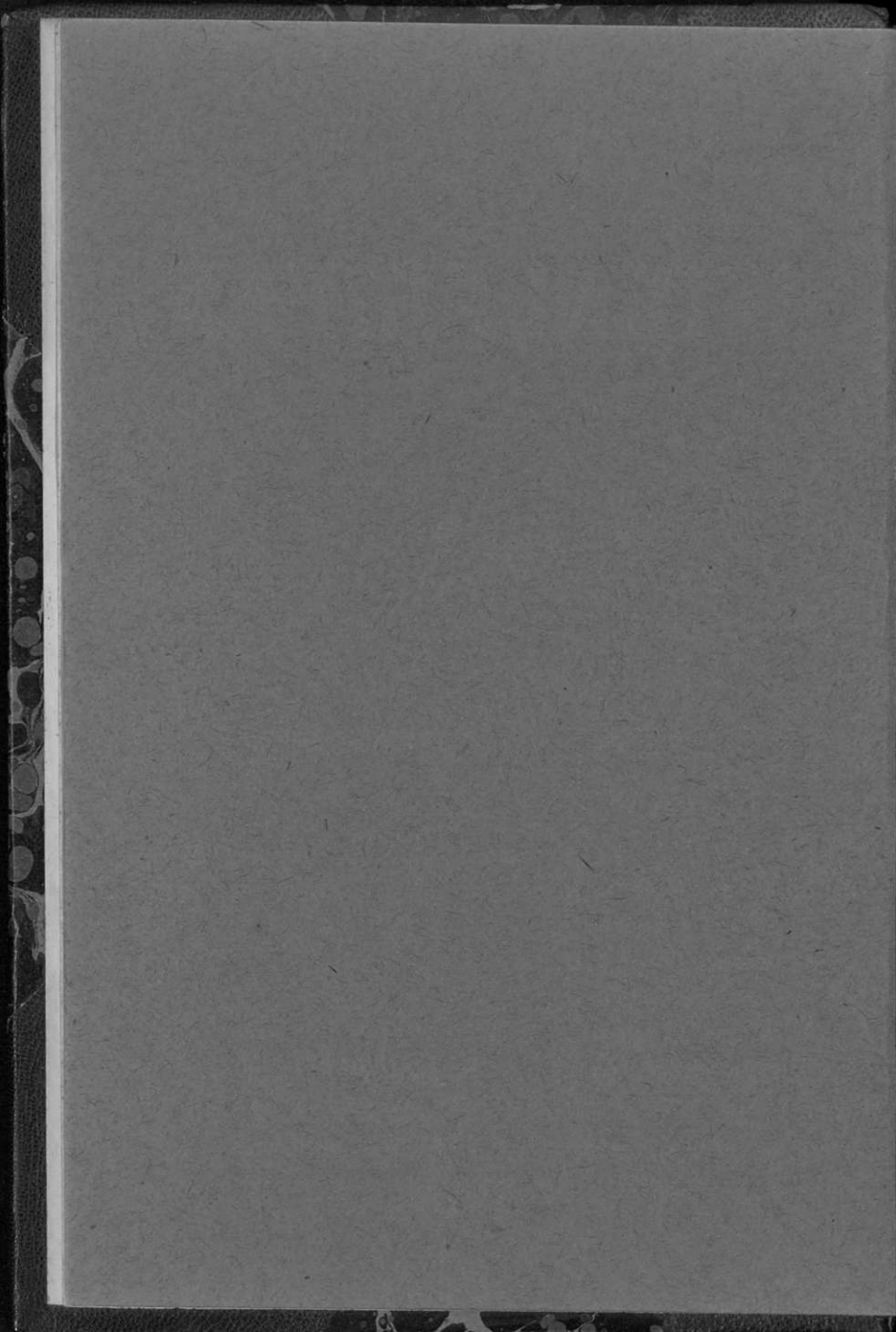
DE TRE

I ARF

EN GAMMAL SÄGEN

TIDSSTRÖMNINGAR =

HELSINGFORS 1906
SÖDERSTRÖM & C:o
FÖRLAGSAKTIEBOLAG

AINA

VID AFTONLAMPAN

FJORTONDE DELEN

VID AFTONLAMPAN

SKIZZER OCH NOVELLER

AF

AINA

FJORTONDE DELEN

HELSINGFORS 1906
SÖDERSTRÖM & C.O FÖRLAGSAKTIEBOLAG

HELSINGFORS 1906

J. SIMELII ARFVINGARS BOKTRYCKERIAKTIEBOLAG

EN LITEN JULHISTORIA.

Vinden susar och brusar ute vid hafsbandet, där den grå lotsstugan ligger på en udde, omgifven af martallar och tvinande enrisbuskar. Denna udde är en af fastlandets yttersta förposter. Alla vindar tyckas här stämt möte, men likväl blomma i bergens rännor hvarje sommar de tynande små rönnträden, hvilkas hvita klasar utgöra lotsmors förtjusning. I skydd af en utspringande klipphäll har hon en liten trädgård, två vinbärsbuskar, en torfva gräslök och några stånd ringeblommor, som lysa granna inpå sena hösten.

Lifvet här ute än ensligt, isynnerhet höst och vinter, när hafvet, som sällan isbelägges ens under den starkaste köld, går med långa, tunga vågor, eller piskas till skum af stormens våldsamma raseri. Tungsint allvar hvilar öfver folket i lotsstugan. Omedvetet känner man naturmakternas tryck, då elementen rasa, då all människokraft likasom krymper ihop och förintas. Hafvet är en sträng härskare, som ofta af kustbon utkräfver offer; också lotsfar och hans hustru hafva skänkt det sin tribut — två unga söner — men i den grå stugan hafva de ännu

kvar sin dotter Maju med de klara ögonen och den friska, rosiga kinden.

Då man såg henne, kunde man knappt förstå, att hon var född och uppvuxen här ute på den karga klippan, och dock hade hon här tillbragt hela sitt lif. Aderton somrar hade hon sett rönnblommorna falla och lika många vintrar hade hafvet sjungit sin sorgmodiga klagan för hennes lyssnande öra. Då kom Östergårds Johannes från fastlandet och friade till henne.

De hade träffats vid kyrkan och någon gång vid läsförhör eller kalas i byn, där hans blick med välbehag hvilat på flickans fagra anlete. Maju hade i smyg beundrat Johannes resliga gestalt och manliga uppsyn.

Det var således en gemensam varm böjelse, som förde dem tillsammans. Vid midsommar följande år firades bröllopet hos brudgummens bror i fädernegården.

Bröderna hade för flera år sedan förlorat sin far och modern hade som enka skött jordbruket, tills äldste sonen blifvit gammal nog, att träda i hennes ställe; när Johannes vuxit upp, stannade äfven han kvar på gården som broderns hjälp. Sedan husbonden skaffat sig en ung värdinna, hade modern flyttat öfver till en stuga, som hon låtit bygga i björkskogen nära gården, och där fanns äfven utrymme för Johannes och Maju.

Det var lyckliga dagar, som följde. I den leende, vackra naturen, fullkomligt olik den hon förut sett, älskad och omhuldad i det nya hemmet, därsvärmodern blef för henne en andra mor och där alla hade en

ljusare och gladare syn på lifvet än föräldrarna i lotsstugan, blomstrade den unga kvinnan som en ros i sommarsol.

En liten ljuslockig varelse fick hon snart trycka till sitt hjärta. Men plötsligt begynte moln uppstiga på den ljusa lefnadshimlen. De kommo från öster. Rykten om våld och olagligheter spredos från by till by, från man till man, landets nyss så lugna, orubbliga frid tycktes hotas och en känsla af oro och betryck grep allas sinnen. Ännu syntes molnet långt borta, ett aflägsset hot, likt ett fjärran åskdunders dofva mullrande, men det kom allt närmare, det blef till slut en fara, som stod utanför dörren. Den nya värnepliktsförordningen kom som en ljungande blix från molnhöljd sky. Johannes och hans broder voro rättänkande och frisinnade män och, då den förre ingick i sitt tjuguandra år, gällde det nu för honom att fatta sitt beslut. Visst sved det i hjärtat att lämna Maju och gossen och sitt säkra lefvebröd som broderns högra hand. Dessutom hängde hjärtat troget fast vid fädernegården, som väl behöft det fortfarande biståndet af hans starka armar. Hur bittert allt detta än kändes, tycktes vägen dock genast ligga klar för honom: Lag kunde han ej bryta! Han beslöt således att lämna fosterlandet och som många andra i samma läge söka sin utkomst på andra sidan hafvet.

När han där skaffat sig någon förtjänst, skulle hustru och barn följa efter. Som en fri man skulle gossen få växa upp. Kanske ock att en ny dag åter grydde för fädernejorden, så att de en gång kunde

vända tillbaka! Allt låg i Guds hand, han ville med hopp se framtiden an.

Mörk och dyster var dock afresans stund. Sorgsna och med tårfyllda ögon följde de kvardröjande den bortresande ned till båten, som vid midnattstid roddes ut till skutan, med hvilken Johannes skulle färdas öfver Bottenhafvet.

Ännu i det sista kastade sig Maju, öfvervunnen af afskedets smärta, till hans bröst. Han kände sig nära att svikta. — Då tryckte brodern hårdt hans hand. Så djupt han än kände förlusten af sin käcke arbetskamrat, hade ej ett ord af tvekan eller öfvertalande gått öfver hans läppar. Nu uttryckte hans stumma farväl: Gå modigt åstad i Guds namn och med ditt goda samvetes vittnesbörd till respass; i ditt ställe skulle jag handlat på samma sätt.

På hafvet låg allt grått i grått, dimman hängde som ett blytungt täckelse. Bakom mörkret låg dock redan den gryende våren med hoppet i sitt sköte, så dunkel än framtiden nu tedde sig för dem.

Maju tyckte, att hon aldrig mer skulle kunna vara glad, att solen gått ned för alltid. Men man måste ju lefva i alla fall, och vården om det späda barnet gaf henne en ständig och kär sysselsättning. Hon bodde till en början kvar hos svärmodern, där allt dock tycktes henne så ödsligt och tomt, nu när Johannes var borta. Då lotsmor följande år skadade sitt knä, så att hon hade svårt att sköta hushåll och kreatur, flyttade Maju med barnet åter till sitt gamla hem. Här ute tyckte hon sig vara mannen närmare. Det var ju samma vatten, hvars böljor burit honom bort från dem, och däröfver

skulle han en dag återvända för att hämta henne och gossen. Således låg i hafvets dystra brus för henne dock innerst en hoppets ton, som gaf lättnad i den långa saknaden.

Ute i världen blef det emellertid allt mörkare. Nya lagbrott, strid och orätt talades om öfverallt i landet och genom tidningarna, som på landsbygden ifrigt lästes, visste man äfven i denna aflägsna trakt rätt mycket af hvad som tilldrog sig.

Från Amerika kom regelbundet bref. Johannes skref, att han fått plats på en farm. Det var visserligen tungt arbete, men han var ej van att skona sig och tanken på att framdeles kunna förvärfva sig ett eget litet hem där ute, gaf honom fördubblad styrka.

På det hoppet lefde också Maju. Brefven läste hon om och om igen, tills hon nästan kunde dem utantill och medan hon sysslade med göromålen inomhus eller såg till djuren — en ko och två får — gingo hennes tankar städse den gamla vägen öfver hafvet.

Hushållet hade under Majus bortavaro från hemmet blifvit tillökadt med en lotslärling, som var hennes far till stor hjälp, nu sedan hans arm icke mer ägde ungdomens styrka att kämpa mot väder och vind. Anton Karlsson, som han hette, var en ung man i sin kraftigaste ålder med friskt utseende och gladt lynne. Han lifvade upp stugans tungsinta innevånare med sitt muntra prat, då han på lediga stunder satt inne hos dem och snickrade ihop ett och annat bohagsting. Han var skicklig „träkarl“

och hade själf tillverkat hvarje möbel i den lilla farstukammare han bebodde.

Sjunga kunde han också, och när han med lotsfar eller Maju rodde ut för att se till fiskbragderna, klingade hans starka röst långt bort öfver vågornas brus mot skärens klippor.

Maju hade mycket att sköta om, så att tiden ej blef henne alltför lång, och brefven från Johannes voro som fyrbåkar: de lyste upp vägen mot framtiden. Så förflöt första året af deras skilsmässa. Äfven det andra förgick, utan att den unge mannen trots strängt arbete lyckats förtjäna nog till ett nytt bo där borta, där alla förhållanden, särskildt de ekonomiska, voro så annorlunda än hemma. Han ville ej heller att hustru och barn skulle slita ondt i ett främmande land, då de hade det bra hos far och mor i lotsstugan. Så tyckte äfven Majus föräldrar och Östergårdsfolket. Redan som barn hade Johannes ju varit så omtänksam och förständig — nog ställde han det alltid bra för de sina.

Maju gaf sig till tåls. Hon tänkte på, huru duktig och försigkommen lille Hannes skulle vara, då pappa kom för att hämta dem. Gossen var också riktigt märkvärdig för sina år, tyckte hon i glad modersstolthet. — Men så kom en tid, då hon förgäfvades väntade bref. Vecka efter vecka uttänkte hon nya skäl, hvarför den kära skrifvelsen uteblifvit. Än hade Johannes rest att se sig om efter ny plats, hvilket flera gånger varit tal om, än hade fartyget, som medförde posten, fördröjts på vägen. Slutligen visste hon alldeles säkert, att brefvet förkom-

mit, och då måste man ju med tålmod vänta på det nästa.

När emellertid icke blott veckor utan månader förgingo utan något budskap från Johannes, sjönk Majus mod så småningom. Om våren kom bref till byn från en annan Amerikafarare, att en Johannes Öst eller Östergård skulle omkommit vid en järnvägsolycka i västern.

Hela släkten jämte vänner och bekanta satte full tro till berättelsen och sörjde den bortreste som död, isynnerhet som brefvens fortfarande uteblifvande tycktes så fullt bekräfta sanningen däraf. Endast Maju ville icke låta öfvertyga sig. Det hopp, som fanns kvar i hennes unga hjärta, förenade sig med kärlek och längtan till en makt, så oemotståndlig, att den tycktes kunna trotsa själfva döden. „Han kommer nog igen“ — sade hon tillitsfullt. Ju mer man sökte förmå henne att sätta tro till ryktet, ju bestämdare motsatte hon sig alla bevis för sanningen däraf.

Det var en dyster sommar, som följde, trots att naturen till och med här ute i yttersta skären log fagrare än på länge och de små rönnarna klädde klipans grå väggar i fagraste blomsterskrud.

Lille Hannes tumlade förtjust om på den fina, mjuka sanden i viken nedanom stugan, där Maju lappade de söndriga näten, medan Anton Karlsson med pipan i munnen hängde öfver notracket och betraktade den flitiga arbeterskan. Alltsedan sorgebudet från andra sidan hafvet nått dem, hade den raske lotslärlingen begynt kasta sina blickar på den unga „amerikaenkan“, som folket kallade henne.

Med vänliga ord, ett litet skämt då och då och genom munter lek med gossen sökte han på allt sätt förjaga hennes sorgsenhet. Dock lyckades han i sina bemödanden endast, då han fann något nytt skäl, som styrkte hennes tro på, att Johannes ännu var vid lif.

Karlsson var emellertid en munter fyr, som inte gaf sig vid första motståndet, då det gällde att vinna den svårintagliga fästningen. Dessutom förlitade han sig på tiden och vanans makt.

Föräldrarna sågo ej ogärna den unge mannens små eröfringsförsök, ty lotsfar hade fattat tycke för sin raske medhjälpare. Han hoppades smått att — i en kanske ej så aflägsen framtid — få se honom befordrad till samma plats han själf så länge skött med heder, ehuru år och krämpor snart skulle tvinga honom att afstå den åt yngre krafter.

Äfven i byn spådde en och annan framsynt, att lotslärlingen en gång skulle bli Johannes efterträdare. Den enda, som intet anade var Maju själf. I hennes hjärta fanns ej rum för något annat än tanken på den älskade maken.

Så nalkades hösten, kulen och dyster. Lotsmor satt ruggig som en gammal gråsparf och plågades af gikten, som gjorde lynnet tyngre än vanligt. Också far begynte dragas med ålderdomsskröpligheter och Majus mod ville svika — trots hennes starka motståndskraft. — Endast gossen lekte gladt som förr i sitt barnsliga oförstånd och Karlsson småsjöng sina muntra visor, medan hyfvel och såg hurtigt ackompanjerade sången.

Men ute dref vinden vågorna i mjölkhvitt skum mot klipporna. Det yrde upp långt öfver land, ända upp öfver Majus bleknande kinder, där hon med hvar dag dröjde allt längre på backslutningen för att med spanande öga blicka ut öfver det upprörda hafvet. Dit bort hade hennes hjärtas vän farit en gång och samma väg måste han ju vända åter — menade hon.

En dag, när hon stod där och grubblade, kom den unge lotsen ut och ställde sig vid hennes sida. — Vet du Maju — sade han — ingen i byn tviflar nu mera på, att Johannes är död och begrafven där borta, och om så är, kan man intet göra åt den saken. Skall du för den skull gå och sörja bort hela ditt unga lif? Här står en, som håller dig af hjärtat kär och ej begär bättre än att få göra dig nöjd och lycklig igen.

Maju vände sig om och såg så läpen på honom, som om dessa ord öppnat en afgrund vid hennes fötter. — Huru kan Karlsson komma på en sådan tanke? — frågade hon förebrående.

— Nå, nå, inte vore väl Maju den första kvinna, som gått i brudstol två gånger.

Maju skakade på hufvudet: — Jag är ingen enka, jag — hviskade hon och brast i gråt.

Den unge lotsen blef förskräckt öfver den sorg hans yttrande väckte. Han tog Majus hand och försökte på det bevekligaste sätt trösta och lugna henne. Detta lyckades också småningom, men ej förrän han lofvat, att aldrig mera tala såsom nyss, ty sådana ord kunde Maju ej uthärda att höra en gång till.

Karlsson lofvade guld och gröna skogar, likväl med tysta förbehåll inom sig, och så vände båda åter till sina dagliga sysslor. Följande vecka kommo nyheter, som ryckte upp enhvar ur hvardagsstämningen. Det var ryktet om allt, som inträffat i hufvudstaden de minnesvärda dagarna från den 30 Oktober till den 6 November 1905. Skärgårdens frisinnade befolkning lyfte hufvudet med gladt mod. De unga hurade och sjöngo glädjesånger, gubbarnes fårade ansikten lyste upp och gummorna knäppte stilla sina händer till tacksägelse.

Äfven i lotsstugan rådde fröjd. Karlsson gnolade dagarna i ända „Vår blomning sluten än i knopp“ och Maju tänkte på Johannes. Nu kunde han med trygghet återvända till hemlandet för att som förr arbeta på den kära fädernetorfvän.

Och medan ett nytt hopp grydde i allas sinnen, var det som om den mörka hösten ljusnat omkring dem, och hafvets mäktiga brus tycktes minna om Honom, i hvars hand „furstars hjärtan äro såsom vattubäckar“ och hvars öga i kärlek vakat öfver land och folk.

Innan man rätt hann tänka på tidens flykt, stod julen för dörren. Maju hade fått en märkvärdig oro öfver sig, allt måste vara färdigt till helgen i god tid. Hon arbetade som en myra från morgon till kväll för att göra allting både ute och inne så fint och putsadt som möjligt.

Friskt granris låg som en matta i farstun. Gardinerna för stugans klara fönster voro nystrukna och bländande hvita. Konstfulla pappersklippningar hängde likt fantastiska spetsväfnader kring spiselkanten och tallrikshyllan, prydd med lotsmors

bästa porslin, medan kopparkärlden på väggen lyste som „rödan gull“.

Det hela var i sin enkelhet både nätt och hemtrefligt. På bordet under gafvelfönstret doftade en liten julgran, som utgjorde Hannes förtjusning. Den var prydd med ljus och brokig pappersgrannlåt — alltsammans ett påhitt af unglotsen, som också ville bidra till festglädjen. Den korta julaftonsdagen hade redan öfvergått till skymning. Lotsfar satt i gungstolen och sög på sin kära pipa och hans gumma småsjöng en julpsalm, som söft Hannes till en god blund på mormors säng, i förväntan på att granen skulle tändas.

Framför den lilla rakspägeln på fönsterposten inne hos sig gjorde Karlsson sig fin till helgen. Maju gaf djuren extra förplägning till aftonkost. Sedan kunde hon icke afhålla sig från att som vanligt stanna en stund uppe på backen och låta blicken ila öfver hafvet. Det gick med långa, tunga vågor och hvarken något segel eller ljustrålarna från en förbi skyndande ångbåts lanternor kunde skönjas fjärran eller när. Ingen suck af otålig väntan steg dock ur den unga, ensamma kvinnans bröst, intet knot höjde sin stämma inom henne. Tyst lyfte hon blicken från hafvet mot fästet, där den ena mildt lysande stjärnan tändes efter den andra.

En djup förtrösten fyllde i denna stund hennes hjärta. Julens välsignade budskap tycktes bära ljus och frid äfven till hennes så länge af sorgen fördystrade själ. En bön steg ljudlöst från hennes läppar mot den klara himlen. Så vände hon sig bort och trädde stilla in för att lägga nytt bränsle

på härden och tända husets alla lampor. Om någon ensam seglare ännu i den sena kvällen färdades där ute på hafvet, skulle han få se, att man firade jul i lotsstugan!

Hvad granen doftade friskt och hur glad Hanes skulle blifva, då han finge se den. Hon skulle tända alla ljusen, innan hon väckte honom. Maju såg ömt bort till det rosiga ansiktet på kudden i den stora sparlakanssängen. — Då ljödo plötsligt raska steg i förstugan.

— Karlsson kommer in till oss — sade far.

— Nej — Maju lyssnade spändt — det är icke hans steg, det — det är Johannes.—Hon hann knappt tala ut, innan en lång, mycket mager och aftärd man stod på tröskeln och nästa sekund låg Maju utom sig af glädje, storgråtande i sin så länge saknade makes armar.

Ja, det lät otroligt, men det var dock lefvande sanning i alla fall, att Johannes äntligen återvändt till hembygden och nu stod där midt ibland dem. Naturligtvis hade han mycket att berätta för den lyssnande kretsen i stugan. Han hade verkligen såsom ryktet berättat, under färd västerut för att söka mera lönande arbete, råkat ut för en järnvägsolycka, som hart när kostat honom lifvet.

I månadtal låg han halft medvetslös och som förlamad utsträckt på sjukbädden i ett hospital på en fjärran ort, där det ej fanns en enda af hans landsmän. Af främmande händer blef han dock ömt vårdad och återkom så småningom till lifvet. Då hans högra arm länge var styf och obrukbar, hade de på sjukhuset äfven åtagit sig att skrifva bref

för honom till hemmet, men okunniga som de voro med de främmande namnen, hade väl adressen blifvit otydlig. Ej heller hade Majus bref nått honom, då han genom olycksfallet blef liggande på okänd ort.

Så fort han något repat sig, sökte han genast ny anställning och hade äfven fått löfte om en bra plats. Då erhöll han genom landsmän underrättelse om de glada nyheterna från hemlandet och beslöt ofördröjligen att återvända dit.

— Fattig kommer jag åter — slutade han — men med obruten kraft, Gud ske lof, och med villigt hjärta att arbeta för det dyra fosterlandet. Min tro är den, att om hvar och en af oss blott försöker att på sin plats fylla sin plikt, då skall vårt Finland ännu blifva lyckligt och lugnt.

Lotsfar strök oförmärkt en tår ur ögonvrån och mor torkade sig flitigt med förklädssnibben, men ung-lotsen stod upp och sträckte fram sin senfulla hand.

— Topp på de orden kamrat, dem går jag med på — sade han raskt. Maju teg, skyndade blott fram till bädden och väckte den slumrande gossen, som yrvaken såg sig omkring med sina klara barna-ögon.

— Här har du en liten karl att fostra upp till en hederlig man, Johannes. — Hon log och lade stolt barnet i faderns öppna famn.

Det var en vacker syn att se dessa tre lyckliga varelser. Anton Karlsson vände sig bort med en suck, men han hade ett hurtigt sinnelag, som aldrig länge hängaf sig åt lönlös sorg. Det fanns väl en

annan Maju kvar för honom ändå — tänkte han, och så började han att tända julgranen.

— Hurrah, hurrah! — skrek lilla Hannes förtjust och klappade i händerna, medan de äldre i en krets kring trädet fröjdade sig åt gossens jubel.

— Mor — sade Johannes plötsligt — tag upp den gamla kända julpsalmen, jag känner att mitt hjärta måste ha luft i en lofsång.

DE TRE.

Sjön låg och blänkte i solskenet, klarblå och småkrusig sådan den ter sig under högsommarens lätta himmel, där blott några små molntappar segla fram likt mjuka dun i den vida rymden.

Rundtom viken var stranden kransad af de vackraste hängbjörkar med stora lummiga grenar, som ställvis nästan doppade sina smidiga kvistar i det klara vattnet. Innerst i viken skymtade prästgårdens röda hus idylliskt fram ur grönskan. Från vindskammaren, som pastorn bebodde, erbjöd fjärden, fullströdd af löfrika holmar, den mest leende utsikt. Han hade valt rummet genast de flyttade hit ut som nygifta just för utsiktens skull och nu ville han aldrig mera byta ut det. Här fick han i ostördt lugn sköta sitt arbete. Under hvilat lät han blicken ila hän öfver den vackra taflan, som utbredde sig framför honom, tjusande i vårens ljusa fägring eller sommarens gröna skrud. Men sevärd var den äfven, då höststormen dref vågorna i hvitt skum mot stränderna, eller när vinterns frost klädde naturen i sagans skimrande trolldräkt.

Han var på sätt och vis en drömmare, Herman Wolle, en idealist, som såg lifvet förunderligt ljust och vackert och trodde hela världen om godt, hur ofta han än såg sig bedragen. Han hade varit fattig ända från barndomen, men genom okuflig läslust och otroliga försakelser sträfvat framåt på den lärda banan. Att blifva präst hade varit hans lefnadsmål, och det nådde han äfven jämförelsevis tidigt.

Till en början blef han förordnad såsom adjunkt hos en äldre, sjuklig kyrkoherde i en vidsträckt församling. Här fanns fullt upp med arbete och mycket att lära af en erfaren och kunskapsrik förman. Det var i många afseenden rika år han här tillbragte fri från ekonomiska bekymmer. Den största rikedom förde han dock med sig, då han lämnade prästgården för att tillträda en ny plats. Det var husets yngsta dotter, den täcka, praktiska Agda.

Lifvet visar ofta, att motsatserna söka hvarandra liksom för att kompletterande bilda ett helt. Så var ock förhållandet med den unga prästen och hans brud. Svärmaren, som bort kasta sina blickar på den poetiska systemen, såg mot all förmodan för djupt just i lilla prosans vackra ögon. Men valet var lyckligt. Hans praktiska hustru befriade honom helt och hållet från alla ekonomiska omsorger och sörjde på allt sätt för hans husliga trefnad.

Hon hyste visserligen ingen falsk blygsamhet i fråga om sitt eget sunda förstånd och goda omdöme i praktiskt hänseende, men i hennes uppfattning stod dock mannens begåfning högt öfver allting annat. Han var hennes kung och hjälte, hennes jordiska försyn. Det blef hennes lycka att med

kärleksfull omtanke befria honom från alla mötande svårigheter, göra hemmet så lugnt och skyddadt som möjligt och se till, att hans värld icke oroades af livets hvardagligheter.

Den lilla röda prästgården var således ett lyckligt bo för ett människopar, som trofast slutit förbund för lifvet. När pastorn satt uppe i sin tysta vindskammare, där man öfverallt märkte spåren af en ordnande hand, medan nedifrån hördes ljudet af hustruns raska steg, tyckte han att lifvet var alltför skönt för att vara sant och han förvånade sig öfver att han, den lilla parfveln från den fattiga stugan, nu ägde allt detta. Därvid greps han af djup tacksamhet.

Men ännu större skulle hans lycka blifva! Det var då lilla Trissy kom till världen. De hade varit gifta mer än tre år och trodde, att den sällheten skulle bli dem förvägrad. Men just då våren grydde efter en lång, mörk vinter kom hon som solskenet, ljus, leende och klarögd.

Naturligtvis tyckte föräldrarna, att hon var det vackraste och mest utomordentliga barn i världen, med ögon „blå som himlen“, kinder som „rosenknoppar“ och hår som „solens gull“.

Ingenting var sedan godt nog för henne. Far och mor vårdade henne gemensamt och det var alldeles beundransvärdt att se, huru nätt och varligt fadern handterade den lilla.

Morföräldrarna och Agdas hela släkt för öfrigt stodo fadder åt flickan. Som andra små prinsessor af Guds nåde hade hon en hel mängd namn, men, när hon började jollra och på sitt eget språk försökte göra sig begriplig för sin omgifning, kallade hon sig

Trissy och det namnet fick hon behålla. Det var också det passligaste namn hon kunnat få. Hon var liflig som kvicksilfver och de små rörliga fötterna trissade omkring i hela huset från morgon till kväll. Ja, icke ens fars vindskammare var fridlyst för denna lilla ärla, men aldrig möttes hon ens här af en afvisande blick. Tvärtom lyftes hon upp på knäet och fick rita gubbar på fars manuskript och bläddra i de gamla folianterna, som voro honom så dyrbara.

Eget nog blef den lifliga lilla här inne i det tysta skrifrummet som ett annat barn. Något af den drömmande stämningen tycktes smyga sig öfver henne. Hon kunde långa stunder sitta helt tyst försjunken i åskådandet af någon vacker bild. Pastorn återtog då sin penna eller sin bok, medan han dock på samma gång ömt slöt den lilla intill sig. Delad mellan tystnaden och drömlifvet här uppe och rörligheten nere i huset, undvek Trissy ensidighetens blindskär och blef för far och mor just hvad hvardera af dem önskade och behöfde.

Alla dörrar i prästgården stodo vidöppna såsom för att bjuda ett riktigt varmt välkommen. Kaffebordet hade pastorskan dukat på verandan. Hon ställde själf fram de färska kakorna och slätade med sina knubbiga händer ut vecken på den gläsande hvita duken. — Nu få de komma, när de vilja — sade hon till slut med en belåten blick på sitt verk. Hon var själf mjuk och hvithyllt som hvetebullarna på fatet och i sin ljusa bomullsklädning och

det randiga förklädet, som hon med egna händer väft, var hon minst lika prydlig som det dukade bordet.

Det bruna håret låg slätt och stramt struket från pannan och fäst i en tjock knut på det väl formade hufvudet. Hela den lilla rörliga gestalten var behaglig att se på.

— Hvar är Trissy, hvad håller den yrhättan nu igen på med? Trissy, Trissy! — Hon öppnade fönstret i salongen och ropade ut öfver trädgården: — Hvar är du, barn?

— Här, mamma — och lik en sommaril skynadade en liten ljushårig varelse fram mot huset. Se, se så vackra blommor jag hittat nere på ängen, blåklockor och prästkragar och nejlikor och Hon höll upp mot modern en stor kvast af blommor, då hon sprang förbi fönstret.

— Ack, det barnet, nu hämtar hon igen ett helt fång af sitt skräp, just då man fått allt städadt och i ordning. Men när Trissy andlös och strålände af förtjusning kastade blommorna i hennes rena förkläde, hade hon ej ett ord till förebråelse, utan samlade ihop både blommor och gräs och satte alltsammans omsorgsfullt i en stor blå vas på kaffebordet.

— Så vackert, o så vackert. — Trissy stod bredvid med knäppta händer och suckade af välbehag och stolthet öfver att ha fått bidraga till festståten.

— Seså barn, gå nu upp till pappa och säg honom, att våra resande kunna komma när som helst och påminn honom om att hans hvita sommarrock hänger nystruken på dörrposten.

Och borta var Trissy, ifrig att visa sitt nit och

alltid bestyrksam, hvad det än gällde. Så snabbt fötterna trippade uppför de nötta trappstegen, lika ljudlöst stilla öppnade hon kammardörren och smög på tåspetsarna fram till pastorns skrifstol. Hon sade intet, lät blott sakta en jättestor blåklocka falla ned på de tättskrifna sidorna framför honom.

— Du lilla skälm — han såg upp och strök henne ömt öfver det blonda håret — har du något ärende från mamma?

Ja, det hade Trissy och dessutom ett viktigt enskildt meddelande om sin förtjusande ängspromenad och de många blommorna, som pappa nödvändigt måste komma och se i morgon. Pastorn log ett vackert, ljust leende, som gjorde honom åratal yngre. Ja, han skulle visst komma, lofvade han, medan han raskt borstade sitt lockiga, mörka hår och påtog den hvita rocken. — Nu, du lilla, är jag redo och nu skola vi gå ned. Jag tror alldeles säkert, att jag hör hjulen skramla öfver broarna i hagen. — Och ner skyndade far och dotter, hand i hand, lagom för att ute på gården välkomna de väntade resenärerna, pastorns bror och svägerska, som jämte tre gossar kommo för att tillbringa sommarferien i ett fiskartorp nära prästgården.

— Goddag, goddag! Hjärtligt välkomna! Hur står det till? — Så ljödo de första glada hälsningarna å ömse sidor. Sedan resgodset flyttats från åkdonen och ytterplaggen hängts upp i tamburen, bjöd värdinnan gästerna att slå sig ned vid kaffebordet, som inbjudande stod borta i ena hörnet af verandan.

— Fritz sitter där bredvid Herman och Ruth kommer väl hit till mig.

— Tusen tack, Agda, hvad ditt doftande kaffe skall smaka väl efter allt landsvägsdam vi insöpo under resan från stationen. Nej, bry dig icke om pojarna, de äro alltför upptagna af att betrakta sin kusin för att hinna tänka på kaffe ännu så länge.

— Herman ville nödvändigt fara er till mötes — sade pastorskan — men jag måste afvärja det. Han är verkligen en erbarmelig körsven, så att jag visste, ni voro bättre betjänta af Anderssons pojke. Dessutom hade han sin predikan till i morgon.

Fru Ruth nickade leende. — Du kan knappt föreställa dig, huru roligt de fyra gossarna hade på sin kärra. De skreko och sjöngo af alla krafter, så jag trodde, att hästen skulle slå i sken, men den tycktes lyckligtvis höra till den lugnare sorten. Jag tror att landluften gjort mina rustibuser yra i hufvudet. Men, se nu kära svägerska på de lustiga barnen, de ha sitt eget sätt att göra bekantskap!

Alla riktade blickarna på de fyra barnen. Där satt den åttaåriga Trissy i röd klädning och hvitt förkläde, med fingret i munnen, likväl trygg och värdig som en liten furstinna i känslan af att vara värdinna på stället. De tre gossarna respektive nio, elfva och tolf år togo halft skyggt, halft undrande i noggrannt skärsådande hennes lilla person, ända från de små blanka skorna till den tjocka blonda hårflåtan.

— En liten drottning, omgifven af ödmjuka vassaller — log ingeniören. Hvad den där täcka varelsen redan är för en utpräglad liten kvinna. Och våra pojkar stå där som klumpiga nallar med sina tafatta tassar och otympliga rörelser. Nu tycks Olof ändå försöka ett närmande.

— Nå, vid tolf år börjar man ju redan uppträda en smula manligt gentemot flickorna — sade pastorn. — Benni ser litet klen ut, men sjöluften här kommer nog att stärka honom.

— Det skola vi hoppas. — Men se på Harry, han är en riktig karl för sina elfva år. Då han först kom till oss, var han ett sådant uselt litet kräk, stackarn. — De sista orden yttrades med lägre röst, medan herrarna efter kaffet promenerade fram och åter på verandan med sina cigarrer. — Du vet ju, att det var en olycklig historia med Ruths ende bror? —

Pastorn nickade. — Hustrun gick in vid teatern trots böner och öfvertalningar och försummade helt och hållet man och barn. Slutligen reste hon sin väg med en tysk musikanter. Det blef formlig skilsmässa. Mannen, som var en vek natur, dog af sorg, tror jag. Det var då Ruth for och tog gossen till oss. Ser du, jag förstod, hvad hon helst önskade. Jag var frisk och stark och kunde väl sörja för en sådan där liten öfvergifven parfvel.

— Rätt så broder. — Pastorn räckte honom handen och de båda brödernas ögon möttes förståelsefullt. — Jag tycker nu, att vi bara blifvit rikare! — -- Bibeln säger „likasom pilar i en stark mans hand äro de unga söner“ — svarade pastorn med ett vackert leende. — Han var kanske något längre än ingeniören, men då han gick framåtlutad — som om han saknat styrka att bära upp sin smärta gestalt — såg han mindre och vida spänsligare ut än den stadigt byggde, bredaxlade brodern. Det fanns knappt någon likhet mellan dem. Pastorn var den inåtvände studiemannen och idealisten, ingeniören verklighets-

människan i sin fulla kraft med klar blick och friskt mod att möta livets kamp och id. Och det hade han äfven gjort. Liksom Herman hade han tappert nedbrutit alla hinder, som stått i vägen, och genom arbete och försakelser ihärdigt banat den stig, som ledde fram, dit håg och böjelse drogo honom. Han hade lärt sig umbära snart sagdt det nödvändigaste. Därför blef det en vana hos honom att sätta sina fordringar lågt och taga lifvet så enkelt som möjligt.

Knappt hade han erhållit en plats, innan han gifte sig med en fattig flicka. Då Trissy såg dagens ljus, tumlade redan två duktiga bytingar om i hans lilla hem i staden. Det var första gången på årtal han nu slagit sig lös för att hvila några veckor. Den lilla fiskarstugan på prästgårdens mark var just en lämplig lägenhet för deras få behof under sommarferien. — Hela familjen gläder sig däråt, som om de eröfrat „minst ett kungarike“ — sade pastorskan, när hon och hennes man återvände till prästgården, efter att ha följt de resande till deras nya hem.

— Ja, bror Fritz är förnöjd som ett godt barn. Det har han ock i visst afseende alltid varit, en stor, stark, godmodig jätte med ett äkta pojkhjärta.

— Jag skall säga dig något, Herman — lilla frun lade sin hand fastare på hans arm — de äro allesamman så där — hm — barnsliga menar jag. Svägerskan lär ju vara mycket intelligent. Hon var ju student, nära nog magister, innan de gifte sig. Hon kan visst en massa lärda saker, som alla moderna damer nu för tiden, men

— Men, hvad? — sporde pastorn och såg henne vänligt i ögat.

— Jo, det syntes på packningen, huru barnsligt och opraktiskt de ställt för sig på allt sätt. Inte ett kokkärl ha de tagit med, inte en kudde. Och det, fastän jag så noga beskref, huru allt var primitivt hos Anderssons.

— De tänkte väl på den långa vägen.

— Åhnej — pastorskan knyckte på sitt lilla förnumstiga hufvud — Ruth sade, att en gryta och en kaffepanna var allt, hvad de behöfde i köket, och att halm var det hälsosammaste att ligga på. De äro verkligen som fåglar på kvist, det förstod jag från första ögonblicket.

— Vår Herre har alltid tyckts mig hafva en synnerlig omsorg om himmelens fåglar och, att de nu kommit under min lilla kloka hustrus beskärm, anser jag vara en särskildt mild skickelse af Honom. — Han klappade ömt den mjuka handen på sin arm. — Ser du, huru vackert aftonrodnaden skimrar på det lugna vattnet? Då jag en sådan här stilla helgdagsafton vandrar ute i naturen, minnes jag alltid oemotståndligt skaldens målande ord:

„O du, den spegelklara kvällens frid,

Du stilla andakt öfver skog och stränder.“

Strålände klar uppgick solen på söndagsmorgonen. Det låg sabbatsstämning öfver hela den leende nejden, som i fridsam ro tycktes breda sin famn mot alla trötta och betungade.

Ingenjör Walle hade stigit tidigt upp. Han var ej van att sofva bort sin tid. Allra minst ville han göra det dessa korta veckor på landet, då han dess-

utom beslutat att fiska på fullt allvar. Nu vandrade han långsamt omkring på backslutningen utanför den gamla, grå stugan, lyssnande till fåglarnas morgonhymner och de aflägsna klockljuden från kyrkan på andra sidan sjön.

Hans bröst höjdes af djupa andedrag. Det var härligt att en gång kunna slå bort alla tankar på arbetet i den dammiga fabriken och hvila sina blickar på en sådan tafra, som den han just nu hade framför sig. Det lugna vattnet, de gröna stränderna med någon idyllisk stuga instucken här och där och långt nere prästgårdens rödbruna tak.

Hvad Ruth skall njuta här, och barnen — de skola dricka must och mærg för sina unga kroppar ur denna starka, friska, saltmättade skärgårdsluft.

— Vill du inte dricka kaffe, Fritz? — Ruths röst ljud inbjudande från den lilla af unga björkar skuggade farstukvisten. Mannen följde hennes uppmaning och snart sutto de midt emot hvarandra på de smala träbänkarna med det lilla runda bordet emellan sig. Ruth var ännu blott halfklädd. Håret hängde skolffickaktigt i en fläta på ryggen. Öfver axlarna bar hon en randig morgontröja utan tillstymmelse till garnering. Man kunde icke i fråga om toilettangelägenheter vara mera enkel och anspråkslös än hon.

— Två hela koppar, jämt upp för prästfar och hans ordningsälskande lilla fru, när de komma och hälsa på oss — sade hon skämtsamt — två spruckna för dig och mig och en utan öra till nödfallsresurs. Pojkarna få nöja sig med järnblecksmuggarna, men det är också gods som håller att taga uti.

— Godt — det reder sig nog.

— Ja, alldeles säkert. Jag är inte det minsta orolig för den här bivuakeringen — hon log gladt mot sin man.

— Tak öfver hufvudet och magen mätt, det ha vi Gud ske lof haft hvarje dag hittills och det är mycket nog.

Ruth instämde, men bifogade med en varm blick: — Åh, mera än det, vida mer har fallit på vår lott i lifvet. Dock tror jag, att Agda i går tyckte vi voro ett riktigt slarfherrskap. Hon kunde visst ej begripa, huru vi skulle slå oss fram.

— Nå, det blir lätt att bevisa. Men hvad den Trissy var rar, ett riktigt praktexemplar till flicka?

— Ja, och hvad det skall göra våra björnungar godt att civiliseras i hennes sällskap. Hon kommer nog att hålla styr på dem alla tre, det såg jag redan i går kväll.

— Kommer du med till kyrkan, Ruth? Andersson har lofvat mig båten och pojkarna blifva förtjusta öfver att få ro?

Hans hustru skakade afvärjande på hufvudet: — Du vet, att jag tycker mycket om Herman. Jag beundrar honom i många fall och hans rena, vackra vandel har alltid varit som den bästa predikan för mig. Men som du vet, dyrkar jag helst om sommaren himlarnas Herre icke „i de hus, som människohänder byggt“, utan i hans eget stora tempel. Där skall jag i dag fira gudstjänst. Nu måste jag gå att väcka gossarna, om de skola hinna göra sig i ordning till färden. De hafva också redan latat sig tillräckligt länge.

— Skadar ej för en gång. Jag kommer nog att purra dem i tur och ordning om morgnarna hädan-
efter för fiskets skull — sade ingenjören. Han lade
sin pipa ifrån sig och gick in i farstukammaren för
att göra sig redo för kyrkfärden. Förutom en af-
skrankuing på vinden, där ungdomen logerade, och
köket innehöll huset nämligen blott detta rum.
Men då det togs i betraktande, huru stor del af
dagen man under sommaren tillbragte utomhus må-
ste lokalen anses vara fullt tillräcklig.

Snart stod ingenjören med sin lilla trupp, de tre
gossarna i splitternya blå bomullsblusar, nere vid
båtbryggan, följd af sin hustru som intresserad åskå-
dare af embarkeringen. Efter några ögonblick ilade
den lätta farkosten rodd af starka armar öfver den
lugna fjärden. Ensam med sin bok firade Ruth sab-
batsstunden under en lummig björk på höjden. Kyrk-
klockornas malmtoner ljödo från fjärran såsom ersätt-
ning för orgel och psalmsång.

Ensam gick hon ock senare längs den smala,
skuggiga skogsstigen till prästgården, dit de voro in-
bjudna på middag, emedan Agda med vänlig om-
tänksamhet ville befria sin svägerska från husliga
omsorger den första dagen.

Bordet stod dukadt på verandan med vackert duk-
tyg och friska blommor. Agda ville alltid hafva det
så prydligt som möjligt. I skuggan invid fönstren
sutto herrarna samspråkande. Gossarna täflade om
att svänga Trissy fram och åter i den gröna gungan,
uppsatt mellan träden på gårdsplanen. Ruth häl-
sade på sin svägerska, som ännu tycktes ha något
att ombesörja i köket, och slog sig sedan ned vid

sin mans sida för att deltaga i samtalet och tillika gifva akt på barnens lek. I sin hvita klädning med blå rosetter i den ljusa flätan var Trissy verkliga „öfverdådigt nätt“, som ingenjören förklarade. Där hon nu sväfvade fram under små utrop af bäfvande förtjusning, då gungan tog alltför stark fart, liknade hon en luftig liten älfva, som föraktade att vidröra den tunga jorden ens med det yttersta af sin lilla fina skospets.

Olof stod till höger om henne, Benni och Harry till vänster. Det märktes tydligt att alla tre passade ifrigt på sin tur att få föra gungan. Olof, som den äldste, hade synbarligen försteget hos kusinen. Han var stark och lång för sina år och hade ett godmodigt lynne. Det var lätt för honom att göra sig bekant, medan Harry var något blyg och därför höll sig mera i bakgrunden och Benni ännu var i den åldern, då en pojke tänker på sig själf och sitt eget nöje mer än på andra.

När middagskallelsen ljöd, var det också Olof, som med ett raskt grepp lyfte Trissy ned på marken och sedan gick vid hennes sida, medan de två andra finga utgöra sviten.

Måltiden gjorde pastorskan all heder och smakade dubbelt så väl här ute i sommarens friska, doftfyllda luft. Efter middagen togo herrarna sitt rökverk ut i det gröna, dit barnen genast åter stormade. Fru Agda var upptagen af sin söndagsskola, som hon höll i en sidobyggnad, hvarför Ruth än en gång satte sig bredvid sin man.

— Jag tycker din hustru är såsom skapad till

prästfru — sade ingenjören och blåste en präktig rökwhirfvel i luften.

— Det tycker äfven jag — medgaf Herman beredvilligt. — Född och uppvuxen i en prästgård, är hon också från barndomen van vid denna slags omgifning, de sysselsättningar och plikter den medför. Jag har ofta beundrat hennes sätt att bemöta dem, som i olika ärenden besöka oss. För alla har hon ett vänligt eller passande ord till välkommen; det är ovärderligt i hennes ställning.

— Ja, det förstås, och Trissy följer hennes exempel. Hon förstår redan ypperligt att representera, det syntes strax i går.

Pastorn log. — Barn äro så mottagliga för intryck — de återspegla oss vuxna.

Ruth biföll med ett allvarligt uttryck i sin kloka, tänkande blick. — Därpå kan man sluta till vårt stora ansvar gentemot dem. Jag har alltid intresserat mig för barn, men då jag ej hade yngre syskon, blef jag ej i tillfälle att sysselsätta mig med småttingar, förrän jag fick mina egna. Då först förstod jag fullt vikten af uppfostrarens kall. Jag tror, att jag skulle passat till pedagog. Åtminstone tycker jag det har ett djupt intresse att syssla med mina tre gosars olika karaktärer och försöka, så godt jag kan, leda dem in på rätt spår.

— Jag tycker, att de alla tre se vakna och trefliga ut — menade pastorn. — Isynnerhet gör Olof ett mycket godt intryck och Benni är en bra vacker pojke.

— Olof är pappa själf — log ingenjörskan.

— Ja, åtminstone har han mina labbar och mitt humör — sade hennes man.

— Jag vet ändå icke, om han har din ihärdighet, — inföll Ruth. — Det går långsamt för honom i skolan, men desto säkrare, tror jag. Dessutom är han ärligheten själf och i alla afseenden välartad, Gud ske lof! Han vill gå i fars fotspår ifråga om lefnadsbana och, då han är praktiskt anlagd, tror jag, att valet är godt. — Hvad vill du, min Harry? Åh, en nattviol — den allra första! Du vet, att den är mors älsklingsblomma, tack min egen gosse. — Ruths arm slöt hjärtligt om pilten till tack, innan hon lät honom gå åter till kamraterna.

— Han är så lik sin stackars far — sade hon med fuktiga ögon — lika öm och finkänslig, om jag — om vi bara kunde skydda detta veka hjärta; lifvet kan ju ibland vara så fruktansvärdt hårdt. Harry är så hängifven naturen, hvarje grässtrå, hvarje minsta blomma och insekt intressera honom. Jag kallar honom „vår lilla naturforskare“ och tänker, att han på den lärda banan nog en dag kommer att göra oss heder.

— Och Benni, hvad profeterar du om honom, kära svägerska?

— Jo, Benni skall bli skolfux, han är alltid så docerande, fast han är yngst i raden — småskrattade Ruth. — Han är ej något snille, men har ett ordnärt godt hufvud och en halft omedveten ärelystnad. Om jag bedömer honom riktigt, skall han med sitt passiva lynne och sin portion själfviskhet gå sin värld ganska lugnt igenom såsom alla medelmåttor. Ja, ser du, att jag åtminstone icke med mödrars vanliga förblindelse betraktar mina barn.

— Nej, och då en mor ser klart, kan ingen bedöma dem bättre än hon.

Ingeniören nickade. — Ruth känner nog oss alla fyra ända ned i hjärtroten och det bekommer oss enhvar utomordentligt väl. — Han räckte sin hustru trohjärtadt sin stora bruna hand.

— Där komma barnen med hundvalparna, som Trissy berättade om i går. Gossarna talade om dem hela kvällen och kunde knapt stäffa sin nyfikenhet. Se huru värdigt lillan bär dem i spetsen för sin hofstat. Jag har talat så mycket om mina pojkar. Hvad säger du, svåger Herman, om er enda lilla skatt?

— Att hon är ett godt barn och en liten solstråle — svarade han och såg ömt bort till den vitklädda lilla varelsen.

— Jag tror, att det bor mycken karaktär bakom denna fina panna och att Trissy alltid kommer att veta, hvad hon vill. Man kan ej låta bli att tänka på, hvad framtiden skall bjuda henne?

— Ätminstone blir det „tre om anbudet“ — skrattade ingeniören godmodigt. — Alla pojkarna vore redan färdiga att kyssa prinsessans skosulor, det ser jag på tagen — lycka till unga kämpar!

Det var en vacker sommar för den, som kommit ut till landet att njuta af en länge efterlängtd ferie.

Ingeniör Walle satt i sin eka hvar morgon klockan fem och lät solsteka sig intill sena kvällen. De tre gossarna, i den mest primitiva utstyrsel, barbenta och brunbrända, omgäfvade honom ständigt. Det var en verklig täflan om, hvem som skulle bli väckt för fisket, och ehuru de knappt orkade kläda på sig och

yrvakna tumlade utför trapporna, betraktades det dock som en uppoffring att icke få vara med.

— Jag kan verkligen icke begripa, huru Ruth reder sig där i stugan med sina små resurser — sade pastorskan till sin man. — Det är väl därför, att de hafva så ytterst små fordringar på hvarje slags komfort.

Pastorn log. — Jag tänker på bror Fritz favorittryck 'det reder sig nog'.

— Ja, på sitt sätt. — Jag för min del skulle aldrig stå ut med att lefva så.

— Åh -- sade hennes man — jag har inte på länge haft en så angenäm dag som i går på Ruths utfärd till Löfholmen. Där var makalöst roligt!

Pastorskan syntes mankerad. — Det fanns ju inte ens tallrikar åt oss alla och sådana förfärliga knifvar. Och så att äta fil ur järnbleckmuggar! Nej, vet du Herman

— Jaså, de där småsakerna stötte min lilla ordentliga Agda för hufvudet. Vet du vännen, att — jag inte ens märkte dem! Vädret var så härligt, naturen rundtomkring oss så fager och så hade vi det så trifsamt i vår lilla förtroliga krets. Dessutom var det ett extra nöje att följa med barnens lekar. Gosarna sågo alldeles ut som någotslags oformliga insekter, när de med uppkaflade byxor plaskade ute i sjön. Och Trissy stod på stranden, olycklig öfver att hon icke fick vara med om roligheten.

— Det skulle man ännu sett — fru Agda riktigt fnös af indignation. — Jag fruktar ändå på fullt allvar, att de här pojkarne alldeles skola förvilda henne.

— Ingen fara, käraste, det ligger inte i vår Trissys natur. Hon blir aldrig, hvad folk kallar en pojkflicka. Om du vågat dig på att ge henne lof, så kan du vara säker på, att hon som en annan Unda Marina blott skulle doppat sin lilla rosenröda tåspets i vattnet till gossarnas gapande förtjusning. — Han skratade hjärtligt. — För resten är jag riktigt glad öfver, att hon fått kamrater i sommar. Jag har mången gång befarat, att hon skulle blifva alltför lillgammal här med oss två. Barn göra hvarandra så ofantligt godt, vet du!

Pastorskan såg icke öfvertygad ut, men lät frågan falla.

I grund och botten var hon nog mycket nöjd öfver att hafva svågern och hans familj i så nära grannskap och det var äfven till stor del hennes förtjänst, att ingeniörens förslag angående landsvistelsen blef en verklighet. Det var hon, som genast uttänkte och arrangerade allt för dem, hyrde stugan, som hon lät snygga upp, och lånade möbel. Saken var nämligen den, att hon visste, huru varmt bröderna voro fästa vid hvarandra och huru sällan de kunde vara tillsammans. Därför ville hon gärna möjliggöra för dem detta tillfälle att få råkas, isynnerhet som pastorn i sin aflägsna bygd hade högst få att byta tankar med. Han var i allmänhet mycket tillbakadragen och slutet till lynnet.

Så olika bröderna än voro till det yttre och i flera afseenden äfven till karaktären, fanns det dock hos dem många beröringspunkter och de hade ett obegränsadt förtroende för hvarandra, som gjorde förhållandet mellan dem både innerligt och vackert.

Ruth fröjdades öfver att se dem sitta och språka tillsammans. Pastorskan, som ofta var upptagen af husliga bestyr gaf sig sällan tid till längre samspråk, hvarför hennes svägerska gärna slog sig ned hos de två bröderna, där hon alltid blef hjärtligt välkomnad.

De båda svägerskorna hade ganska få gemensamma intressen. Pastorn däremot fann stort nöje af Ruths samtal och beundrade mycket hennes vackra lifsuppfattning. Också han hade ju sin ljusa syn på tingen, sin tro på det godas och sannas slutliga seger.

Hon tyckte, att svågern såg så idealisk ut med sitt mörka, lockiga hår öfver den höga, hvita pannan och de stora drömmande ögonen med sin något inåtvända blick. Det var en verklig njutning att iakttaga honom, då han talade med sin vackra, sonora stämma. Aldrig sjönk samtalet med honom ned inom det banalas gräns. Hans ord gafvo alltid uppslag till någon väckande tanke, någon intressant diskussion.

Och hennes egen „björn“, som hon skämtsamt brukade kalla sin man, hvad också han kunde se vänligt på människorna, trots mycken och omild beröring med världen. Med ett godmodigt leende öfverskyldde han nästans dåliga sidor, då han nödgats öppna ögonen för dem.

Båda hade de kämpat sig fram i lifvet, slitit ondt och försakat på många sätt — allt sådant som plägar göra sinnet bittert och hårdt. De hade dock bestått profvet, dessa två. Hos dem fanns det ännu kvar något af barnets trohjärtade tillit, dess enkla tro och okonstlade väsen. Ruth älskade dem dub-

belt, just för att de båda hade detta gemensamma drag.

Under det pastorn, som sagdt, till fullo förstod och uppskattade sin vakna, intelligenta svägerska, fortfor fru Agda i tysthet att undra öfver Ruths förbiseende af livvets nära nog nödvändigaste fordringar. I hemlighet nagelfor hon med gossarnas mer än lofligt lappade byxor och de tarfliga bomullsblusarna, genom hvilka det kunde hända, att en mager armbåge under dagens idrottsöfningar sökte sig luft.

Ruths händer voro verkligen hvarken flinka eller synnerligt skickliga till vanliga fruntimmersarbeten, men, hvad som brast i förmågan, ersattes af den goda viljan. Aldrig förskräcktes hon vid anblicken af de ansenliga rispor och hål som förevisades om kvällarna, utan hon satte sig gladt att bota skadan efter bästa förmåga. Lappningsarbetet skedde ute på den lilla förstugukvisten och hennes man med pipan i munnen höll henne därvid ständigt sällskap.

— Hvad jag ändå är för en lycklig hustru, sade hon en gång. Jag tror inte det finnes en så god man som min björn — nej inte en på tusende.

— Högst smickrande

— Ja, du må skämta, men sant är det i alla fall. Tänk, huru opraktisk jag är. Och huru oerfaren jag var, då vi gifte oss. Hvilka förskräckliga misstag jag begick och hvilka erbarmliga försök i kokkonsten!

— Ja då — ingeniören drog på munnen — jag har en strutsmage, min flicka, det har jag, ha — ha — ha —

— Ja, Gud ske lof för det — Ruth log hjärtligt. — Du har haft tålmod med mig på många sätt och allt fortfarande brister mig förmåga, fast viljan är god. När jag nu ser Agdas mönstergilla hushållning, träda mina brister i dagen skarpare än någonsin. Då kommer det öfver mig en djup, innerlig tacksamhet mot dig, för att du alltid är en så god, så öfverseende make mot din dumma, slarfviga Ruth.

Hon lade den söndriga blusen i famnen och sträckte sig fram för att fatta hans hand mellan sina båda.

— Åh, Ruth, jag vet nog, hvad du är värd. — Han nickade åt henne och strök lätt med handen öfver hennes böjda hufvud. — Vi ha ju delat allt med hvarandra, både glädje och möda. Tror du, att många unga flickor skulle begärt så litet af lifvets materiella njutning som du. Jag önskar bara, att pojkarne måtte förstå att uppskatta dig som du förtjänar och så — han höll upp och såg på henne med en varm blick — att enhvar måtte finna en sådan skatt, som jag har funnit.

Ruths blick var fuktig, då hon återtog sitt arbete. Sedan hon slutat det, gick hon sakta upp för trappan och lade blusen på ägarens sängkarm, så att han genast vid uppvaknandet skulle se, att den var färdig för den nya dagens kampanj.

— Min duktige Olof! — Hon strök öfver tolfåringens öppna panna, där han sof den sunda ungdomens djupa sömn. — Hvad han ser stark ut, han blir en man, innan mor hinner fatta det. — Därpå svepte hon täcket om Bennis bara ben och lade i förbigående lätt sin hand på Harrys bruna hår. Det

mätte legat något mer än en flyktig beröring i denna smekning, ty för en sekund slog gossen upp sina mörka ögon och log mot henne.

— Sof sött, du mitt hjärtas barn — hviskade hon ömt och smög åter sakta ur rummet.

— Nå, hvad är det ni nu hittat på, barn? — Ingeniören stod med hatten i handen svalkande sin heta panna och nyfiket betraktande ungdomen, som samlat sig i en liten grupp under träden.

— Vi skola ställa till kapplöpning och Trissy skall dela ut prisen — förkunnade Benni.

— Och hvad var det för experiment, ni företogo i går?

— Jo, vi körde Trissy i hennes gamla gröna vagn med spann. Dessutom lekte vi ångbåt och Trissy var kapten. —

Ingeniören vände sig mot pastorn, som promenerade med honom. — Det är lustigt att höra, huru hon alltid är den styrande, den, kring hvilken allt koncentrerar sig, och ändå är hon den yngsta i skaran.

— Dina gossar tyckas hafva något ridderligt hos sig gentemot kvinnorna, det är säkert Ruths förtjänst — smålog pastorn. — Kom, Fritz, och sätt dig ned här på bänken under björkarna, så skola vi hjälpa Trissy i hennes kall som prisdömare.

— Nu gör hon någotslags matematisk beräkning angående hvem som skall begynna starten. — Ingeniören lutade sig intresserad framåt.

— Så högtidlig hon ser ut, alldeles som en norna,

som utstakar sina offers öden, och de taga det nog lika allvarligt.

— Benni blir den lycklige, men Olof måste väl vinna, han har ju de längsta benen, sade pastorn.

— Ja, men han är den klumpigaste. — Seså nu satte han af. Harry blir den siste. Åh, de flyga som läderlappar eller något slikt otyg. Där snubbade Olof — de långa benen kunna bli till förfång ibland. Benni och Harry hålla bra nog jämt, de springa bra de struntarna.

— Se, nu är Olof ur täflan, han fann, att det inte lönade sig i längden. Och där steg Benni snedt! Pass upp, munsjör, nu hinner Harry till målet. Ja, han blir pristagaren, hurrah, hurrah!

Hurrah, skrek äfven Olof så högt han förmodde, men Benni stod och tuggade på naglarna och såg trumpen ut öfver misräkningen. Nu kom den unge segraren. Litet blyg och rodnande af stolt förtjusning mottog han af Trissys hand priset, bestående af en eklöfskrans, som Ruth bundit.

Den lilla prisutdelerskan såg utomordentligt belåten ut, då hon med sina små näpna fingrar tryckte ned kransen på Harrys krusiga mörka hufvud.

Ruth betraktade de två barnen med en tankfull blick. Hon hade sett en blixst såsom af hemlig fröjd i Trissys öga, när Benni snafvade och kamraten vann försteget, men, då gossarna åter voro församlade omkring henne, bjöd hon alla tre lika frikostigt af de färska kakor, som utgjorde festens materiella clou.

Trissy var verkligen, hvad hennes far befarat, ett lillgammalt barn. Hon rörde sig på ett så lustigt sätt, nästan som en fullvuxen, och glömde aldrig sin egen-

skap af värdinna. Hennes sanningskärlek och rättrådighet voro af kusinerna högt skattade. Allt som skulle lottas ut bland dem, blef alltid öfverlämnadt åt Trissy, emedan „det var så svårt att dela kristligt“ som Benni — den största läckergommen i skaran — uttryckte sig.

Eljes voro gossarna nog så ifriga att hjälpa Trissy på deras ströftåg i skog och mark och att se till, att hon alltid fick den bekvämaste platsen i båten, då de voro ute på sjön. Isynnerhet visade Olof sin öfverlägsenhet i styrka och ålder på detta välvilliga sätt, medan Benni ännu tänkte för mycket på sig själf och Harry stundom var för tankspridd att gifva akt på sin omgifning. Men det första mogna bär och hvarje nyutslagen blomma han såg skulle Trissy få, det glömde han aldrig. Då Olof tog sig en siesta i det gröna och Benni såg sig till bästa för egen räkning ur naturens stora förråds-kammare, då stannade Harry vid Trissys sida och väckte hennes intresse för hvad han själf så gärna iakttog af naturlifvet omkring dem.

En brokig insekt, en vacker fjärilsvinge eller en oansenlig puppa väckte hans uppmärksamhet för att icke tala om mossor och ormbunkar, grässorter och stenarter, för hvilket allt gossens blick var anmärkningsvärdt öppen, ehuru han i praktiskt hänseende var den minst utvecklade af de tre.

Trissy höll sig alltid lika prydlig och ordentlig, antingen hon deltog i Harrys forskningsfärder eller i allas deras gemensamma upptåg, från hvilka gossarna kommo hem med rifna blusar, skråmor på de bara benen och andra liknande festmärken. — Hennes

hvita musslinsförkläde hade hvarken skrynklor eller fläckar, hennes händer voro rena och den långa gula flätan hängde slät och glänsande på ryggen. Hon var under de mest olika förhållanden alltid en liten dam och visste att skicka sig som en väluppfostrad ungdom.

— Hon är den sötaste unge i världen — försäkrade Olof på sitt trygga sätt.

— Ja, Trissy är verkligen ganska stilig, bifogade Benni en smula öfverlägset. — Harry teg, men hans blick följde hvarje flickans rörelse med ett för honom eget vänligt uttryck. Ibland kunde han smyga sig till faster Ruth och fråga: — Tycker du inte, att Trissy är bra snäll?

Han vädjade alltid så gärna till hennes omdöme i alla frågor, som lågo honom särskildt ömt om hjärtat. Hans känsliga, litet veka natur hade så stort behof af sympati och ingen förstod honom så väl som hon.

Det var en lycklig sommar för dem alla, gamla och unga. Barnen blefvo starka och bruna af det ständiga friluftslifvet. Sjön var deras ständiga tillhåll. Där lågo de dagen i ända både „på och uti“, som ingenjören uttryckte sig. Ingen dag förgick, utan att man besökte hvarandra i prästgården eller torpet och gångstigen däremellan nöttes flitigt af små och stora fötter.

Bröderna gjorde långa promenader tillsammans och hela trakten genomströfvades af dem och de unga, till hvilka Ruth gärna anslöt sig. Pastorskan stannade oftast hemma. Hon deltog blott i de större utfärderna, då pannor och korgar medfördes till någon aflägsen holme.

Ja, man skulle verkligen fallit i förundran, om icke „Trissys garde“, som pojkarna kallades, hvar-enda morgon infunnit sig i prästgården för att höra hennes planer för dagen eller mottaga den lilla her-skarinnans order.

Visst såg ju pastorskan ibland en smula snedt på spåren efter gossarnas dammiga fötter på hennes snöhvita golf och ljusa sommarmattor, men det var alltid med rundlig hand hon bredde sina smörgåsar och bakade kakor åt dem, och sådan välvilja förstodo matfriska pojkar att uppskatta till sitt fulla värde.

Trissy smålog åt deras aldrig förminskade aptit. Hon tyckte synbarligen, att de voro något slags unga jättar, af ett annat släkte än hon själf. Det var dock hennes största nöje att utöfva värdinne-plikt mot dem och vid „barnens bord“ var det alltid hon som presiderade.

Ruth förstod att till fullo värdera sin svägerskas stora välvilja mot gossarna och dem alla. Det var af uppriktigt hjärta hon, den sista aftonen af deras landsvistelse, tackade henne, för att hon icke tröttnat på dem. De hade alla ännu en gång samlats i prästgården för att äta afskedskvällsvard och det låg en viss vemodig stämning öfver samvaron. Herrarna rökte tyst sina cigarrer, i tanke på att det var sista gången de så sutto tillsammans. Fru Agda sörjde på det mest gästfria sätt för undfägnaden.

Ruth roade sig med att iakttaga barnen, som krupit ihop på verandans trappsteg, deras vanliga favoritplats. I dag hade ingen af dem visat någon böjelse för bullrande förströelser. Också för dem

låg det stundande afskedets tyngd i luften, men i stillheten hördes Trissys klara röst. Hon berättade en saga för sitt lyssnande auditorium. „Det var en gång en kung, som hade en enda dotter“

Hon måste le, — hvad den där lilla varelsen hade för en makt. Där sutto nu de tre „rustibusarna“ såsom fasttrollade af denna mjuka stämmas välljud. Till och med Olof, tolfåringen, som aldrig brytt sig om en sagbok!

„Och den sköna prinsessan sade“

Ja, ja du lilla tjuserska, du spinner nog redan de silkestrådar, som i framtiden skola binda människans hjärtan med oslitliga band — tänkte hon.

Då de gingo hem den sista kvällen, sken augusti månen mildt och kastade långa skuggor öfver den lilla gångstigen genom björkhagen. Pastorn följde dem till deras egen grind.

Ruth hade lagt sin hand på sin mans arm. — Och nu är denna härliga sommar slut — sade hon med en suck. — Vi ha alla njutit så mycket här och varit så lyckliga!

— Det gläder mig hjärtligt, ty då hoppas jag säkert, att ni komma igen.

— Ja, om det bara kunde bli en möjlighet för Fritz att slita sig lös.

— Nå, om jag inte får så här lång ledighet en annan gång, så kunna ju alltid du och barnen slå er ned här för längre tid och jag sedan kila ut någon tur då och då, när det blir alltför kvaft i staden.

— Varde det så! Se här ha vi ju grinden, godnatt Ruth, godnatt bror Fritz. Gossarna ser

jag inte mera en skymt af. — Således blir det inte bara farväl i morgon utan också — auf Wiedersehen.

Och det blef verkligen återseende ännu många somrar. Den lilla enkla stugan stod för dem alla under årets många arbetsdagar såsom en symbol af glädje, frid och landtlig frihet.

Det var gossarnas vinternöje att drömma om sommarens fröjder där borta. Och då Ruth satt ensam vid sitt arbete, tänkte hon med välbehag på den lilla fridsälla vrån, där hon alltid känt sig så sorgfri, där barnen vuxit och hämtat nya krafter och hennes Fritz hvilat ut från sitt verksamma lifs ansträngningar.

Den sista sommaren, då de hade tillfälle att flytta så långt från staden, var Olof sjutton år, jätte både till längd och bredd. Långsamt men säkert arbetade han sig fram i sin fars fotspår. Harry hade ett år kvar till sitt första mål, studentlyran, och Benni, som allt ännu stod „litet i knut“ hvad storleken vidkom, började bli kavaljer vid danserna och vårdade sig för hvarje dag allt mer om sitt yttre.

Hvad Trissy beträffar, hade hvarken pastorn eller hans hustru kunnat förmå sig att skiljas från sitt enda barn och skicka henne till någon läroanstalt, ehuru Ruth nog erbjudit henne moderlig vård i deras hem i hufvudstaden.

Trissy blef sålunda aldrig någon skolflicka, men hennes far åtog sig med glädje hennes undervisning, som han gjorde så rik och intressegifvande, att lektionstimmarna för både lärare och elev blefvo dagens

lyckligaste stunder. Trots sitt friska lynne och sin glädtighet ägde Trissy mycket af sin fars drömmande natur. Det var kanske lyckligt nog för hennes uppfostran, att modern under fristunderna tog hennes tid och tankar i anspråk med tusen praktiska förslag, anordningar och sysselsättningar.

Trissy var en så sund, sann och sorglös ung flicka som få och hennes friska glädtighet spred solskens öfver hemmet och alla, med hvilka hon kom i beröring. Då man såg henne tillsammans med far och mor, förstod man så väl, att hon var deras ögonsten, deras käraste på jorden, och det var märkvärdigt, huru väl hon förstod att rätta sig efter dem båda.

Med sin far kunde hon resonera i hans favoritämnen och ingå på hans idéer med en värme och öfvertygelse, som om hon varit en mogen kvinna. Med modern åter var hon helt och hållet den tilltagsna, hurtiga landtflickan, som hade öga för allt i hus och hem och gick helt upp däri. Då hennes glada sång och muntra skratt klingade genom rummen, var det som skulle hela huset fyllts af ungdomligt lif. Då hon någon gång icke var till hands, tänkte Ruth på, huru sanna svågerns ord voro, att „när Trissy var borta, var det öde och tomt öfverallt.“

Det kom sig nog också däraf, att hon var så liflig och hann med så mycket. Det var Trissy, som hämtade friskt källvatten åt sin far om morgnarna och höll honom sällskap vid kaffet. Då hade pastorskan redan med en nitisk matmors id skyndat till sina dagliga hushållsgöromål. Trissy skötte om krukväxterna och kanariefåglarna, sprang otaliga

ärenden åt sin mor, tittade in i stugorna till de gamla och sjuka i grannskapet och hann likväl pryda hemmet med friska blommor hvarje dag, så länge sådana funnos att tillgå.

Hon hann också promenera med pastorn, läsa högt för sin mor, som aldrig själf gaf sig tid därtill, och sjunga små visor i skymningen för far. Allt detta och mycket mer uträttade hon emellertid så flinkt och utan bråk, att ingen ens hann tänka därpå, innan det var utfördt. Men nog förstodo de alla, hvad prästgården skulle varit utan henne.

Då kusinerna kommo ut om somrarna, blef Trissy dock barn igen och sitt gamla inflytande behöll hon alltjämt. Olof, som aldrig kunde bli kavaljer, förklarade på sitt rättframma sätt, att han tyckte bäst om Trissy af alla flickor han sett, och han trodde inte, att han skulle komma att ändra sig med tiden. Ingeniören sade skrattande, att nu hade den första kärleksförklaringen gått af stapeln. Det tyckte Trissy var lustigt och hon skrattade med, utan att Olof tog illa upp.

Benni, som nu var en vacker gosse och stor sprätt, visade sig ganska nedlåtande mot sin kusin, som i hans ögon nu förvandlats till „en liten tös“, men hennes sällskap var fortfarande ej att förakta, åtminstone i brist på „unga damer“.

Harry var den mest stillsamma af de tre. Han gick mycket ensam i skogen på långa botaniska excursioner, drömde och — diktade, som Benni anförtrodde Trissy. Han hade nämligen i bordslådan hittat sönderrifna papper med Harrys stil och rubriker „Till min björk“ och „Linnean i skogen“. Trissy

knep först ihop sin lilla röda mun, men sade sedan förmanande: — Låt honom vara i fred, du Benni, han har alltid älskat naturen mer än någon af oss andra det gjort.

Huru många glada stunder hade de icke tillsammans denna sista sommar, på sjön, i skogen och hemma på prästgården. Huru de skämtade och sjöngo och byggde luftslott och uppgjorde framtidsplaner och logo åt Trissys alla fåfänga försök att lära Olof dansa.

Den godmodiga jätten hade verkligen en uppriktig vilja att draga nytta af kusinens undervisning, men trots de ifrigaste bemödanden resulterade det alltid i „björndans“, som Olof själf skämtsamt uttryckte sig.

Det var som sagdt den sista sommarn ingenjörens bebodde torpet och både Olof och Harry kände, att de tagit afsked af sin glada barndom, när stugans dörr stängdes bakom dem.

— Nu berättar Trissy inga sagor mer för er — sade Ruth vemodigt.

— Nej, mamma, vi skola själfva upplefva dem hädanefter — svarade Olof, och det tyckte hans mor var det mest poetiska infall, hon någonsin hört från hans läppar.

Nästa vår blef Harry student med högsta vitsord, och då kom Trissy med sin far till hufvudstaden. Hon hade icke talat om saken på förhand, ty så öppen hon än var, hade hon likväl en liten stängd hjärtevrå, till hvilken hon ensam bar nyckeln. Då

dagen var utsatt, sade hon blott „att hon lofvat Harry att vara där, då han fick sin hvita mössa“.

Trissy var också näst Ruth den första, som fäste en blomma i hans rockuppslag. Den unga studenten såg mycket bra och lycklig ut, där han gick med mors arm i sin och Trissy vid sin sida, fastän han aldrig hade många ord för att uttrycka sina djupaste känslor.

Tre år seuare hade han likaledes med glans tagit magistergraden. Ruth grät glädjetårar vid sin mans bröst. — Om du kunde ana allt, hvad jag känner — snyftade hon. — Du, som tog den värlöse till ditt hem, ja till ditt ädla, varma hjärta och gaf honom en sons plats därinne, då du oförtrutet arbetade för hans, som för allas vårt väl! Nu, nu kommer något af lönen, Gud vare tack och lof! Må Han välsigna din möda och vår gosse! — Detta är den skönaste dagen i mitt lif.

Kanske Trissy också tänkte detsamma, ehuru hon icke gaf tanken luft i ord. — Hon såg ej mycket till kusinerna dessa år. Euhvar arbetade träget på sitt håll. Endast Benni kom, så fort han blifvit student, på några veckor till prästgården för att kokettera med sin hvita mössa och låta lyrans glans bestråla Trissys lilla värld. Ty, att den skulle göra intryck, betvivlade han ej.

Benni skulle verkligen, som hans mor förutspått, blifva pedagog och såg framtiden hoppfullt an. Trissy hade mycket roligt i hans sällskap. De ströfvade omkring till alla sina gamla favoritplatser, rodde ut till holmarna, där de plockat bär och hälsade på hvarenda sten i vassen. Allting var ju så välbekant.

Sedan låg Benni i gräset vid kusinens fötter och berättade om sina framtidsplaner. Därvid spelade hans eget „jag“ en ganska bemärkt roll, hvilket han äfven gärna ville betona, på det att Trissy riktigt skulle få det klart för sig, att han ingalunda ämnade ställa sig själf i skuggan, om det gällde. Och Trissy uppfattade honom förträffligt och förstod, att Benni en dag nog skulle blifva en bra karl, när den första gröna egenkärleken förbleknat. Men när han sjöng små sentimentala sånger — Benni hade nämligen i kamratkretsarna debuterat som en omtyckt vissångare — och uttrycksfullt reciterade „Du är min ro“ eller „Vill du hålla mig kär“, då skämtade Trissy i sin sextonåriga uppsluppenhet bort alltsammans och visade på „studentparollerna“, som strödde sitt flyktiga fjun omkring dem. Och hvarken hon eller Benni anade, att de nu tillsammans utförde första akten i kärlekens komedi eller skådespelet „Sagan om prinsessan“.

Följande vår kom Olof hem från en längre vistelse i utländska industricentra. Han hade bedrifvit praktiska studier och hade hopp om anställning därstädes inom den närmaste framtiden. Det hade gått bra för honom, emedan han liksom fadern fordrade så litet af lifvet och gaf sig helt åt sitt arbete.

Han kom ut för att fira midsommar i prästgården och för att säga Trissy — denna gång på fullt allvar — „att hon var den sötaste flicka i världen“.

Enkelt och manligt, på sitt godmodiga sätt, lade han sitt unga redliga hjärta för hennes fötter och, när hon riktigt förstod hela innebörden af hvad

han erbjöd, då grät Trissy sina första bittra tårar! Ack, hon tyckte ju så mycket, mycket om Olof. Han var visst den präktigaste unga man hon kände, så god, så sann och öppen, just en människa, som man kunde lita till och stödja sig vid.

Men just därför, att han var värd att få fullt igen, hvad han bjöd, kunde hon icke Och så grät hon åter, och Olof slog sin starka arm skyddande omkring henne, torkade bort hennes tårar med den lilla näsduk hon räckte fram och sade, att han så väl kunde förstå hennes känslor, och att han inte för allt i världen ville vara den, som kastade en sorgens skugga öfver hennes lefnads väg.

Nog hade han ju också alltid tyckt, att de voro väl stora kontraster, att en sådan där liten fin och vacker fågel svårligen kunde fästa sig vid en grobian som han. Hon skulle bara för all del inte gråta mer och förstöra sina kära, ljufva ögon för hans skull. Hvarje tår föll som en eldgnista brännande på hans hjärta!

Och Trissy såg upp och in i hans trofasta ögon och frågade med skälvande läppar, om de aldrig skulle kunna bli vänner efter detta.

Då log Olof sitt goda leende och försäkrade, att hennes vänskap skulle han icke för allt världens guld vilja förlora. Så lofvade de hvarandra allt möjligt godt och vackert, utom — att *älska* i nöd och lust, och så var sagospelets andra akt till ända.

— Du har förlorat någonting, min son, sade Ruth, då Olof återvände hem.

— Ja, hoppet om, att en gång få kalla Trissy min — svarade han med en resignerad suck. Vi

voro väl alltför stora motsatser, tänker jag. Föreställ dig en rosenknopp i mina jättenäfvar — Olof log halft sorgset, halft humoristiskt.

— En stark hand behöfves nog mången gång för att skydda en fin, ömtålig blomma — sade modern och strök honom vänligt öfver pannan. — Men det var väl ej din bestämmelse, min stora gosse! Det kan du åtminstone vara viss om, att Trissy aldrig velat leka med dina heligaste känslor, och att det gjort henne innerligt ondt att icke kunna besvara dem.

— Ja, det är jag fullt öfvertygad om — sade Olof entusiastiskt. — För mig skall hon alltid förblifva den bästa och sötaste flicka jag sett.

— Och i alla fall din första kärlek — sade Ruth sakta — göm den, min son, som ditt vackraste ungdomsminne.

På hösten for Harry utomlands för att studera på sin doktorsgrad. Han hade arbetat utan rast och ro dessa år och ej unnat sig ens den kortaste ferie. Ruth trodde, att hon visste hvarför! Harry glömde aldrig, hvad hans fosterfader offrat för honom, och ville därför så tidigt som möjligt själf sörja för sin utkomst.

Kort före hans afresa erhöll Trissy ett bref, det första, hvars innehåll hon ej genast meddelade hvarken åt far eller mor. Hon sade blott, att Harry skrivit och sagt henne farväl, och det var också sant. Men nere i trädgårdens mest undanskymda vrå kysste hon brefvet gång på gång och tryckte det ömt till sitt hjärta.

Det var hvarken långt eller sentimentalt: — Du vet, Trissy, att jag håller dig kär, men du vet också, att mitt lefnadsmål varit att framförallt söka återgälda något af den skuld, i hvilken jag alltid skall stå till dem, som varit för mig mer än föräldrar, mer uppoffrande än oändligt mången far eller mor är det för egna barn.

Men om du vill vänta på mig tills jag nått detta mål, så skall vissheten därom lägga ett mäktigt plus till min arbetskraft och jag skall alltid vara

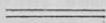
din
lyckliga Harry.

Ja, Trissy ville vänta!

Vänta på honom, tills hon blef gammal och grå, om det gällde, ty hon älskade honom med hela sitt unga, oskuldfulla hjärtas rika värme. Hon hade fäst sig vid honom redan från första stund deras barnahänder möttes, såsom med ett hemlighetsfullt band, hvars betydelse hon på länge icke anade. Känslan växte med åren och nu kunde intet mer skilja henne och honom.

Och det önskade heller ingen! När pastorn och hans hustru fingo sin flickas förtroende — hvilket skedde ganska snart — togo de henne i famn och nedkallade Guds rikaste välsignelse öfver henne och den hennes hjärta valt. Och då Harry vid afskedet från hemlandet hviskade i Ruths öra: — Jag lämnar mitt hjärta kvar i prästgården, nickade hon och sade med kärleksfull förståelse: — Lycka till, min egen gosse!

Och så var hela sagospelet afslutadt.

I A R F.

Få hafva börjat lifvet under så ljusa förutsättningar som Rolf Allén. Han var son till en förmögen och högt ställd ämbetsman och ingenting blef sparadt hvarken i fråga om hans uppfostran eller hans nöjen. Själf ägde han tillräcklig begåfning för att draga nytta af kunskapen och lifslust nog att njuta af de senare, mer än som var honom nyttigt.

Han var mycket omtyckt af vänner och kamrater och, såsom god sångare, öfverallt deltagare i festtillställningar och sällskap, där en vacker röst och ett vinnande väsen stå högt i kurs. Hvad valet af lefnadsbana beträffade, hade han bestämt sig för att bli arkitekt, hvartill han från barndomen ansågs hafva fallenhet. Statsrådinnan, hans mor, hade ännu från Rolfs tidigaste år i förvar ritningar, hvilka framvisade en massa linjer och streck, alldeles säkert tydande på arkitektoniska anlag. I sin moderliga stolthet gick hon så långt, att hon påstod, att den lille tioåringen gifvit impulsen till sommarvillans omdaning.

Den unge studenten gick in vid polyteknikum och tycktes med intresse omfatta sina studier. Lif-

vet låg framför honom som en vacker sommardag, full af glada löften och ljusa förhoppningar.

Den första skuggan däröfver var faderns iråkade sjukdom. Han fick nämligen ett lindrigare slaganfall, som det hette, och återhämtade sig aldrig därefter. Han framsläpade några år under en slö tillvaro, tills döden ändade hans dagar. Då han emellertid äfven under sin hälsas dagar ganska litet egnat sig åt sina barn, verkade hans sjuklighet föga förändring i Rolfs och hans syskons vanor och sysselsättningar.

De vande sig att betrakta fadern nästan såsom en bifigur och fäste ej något vidare afseende vid den gamle, halfblinde mannen med sitt nickande hufvud och sin hängande käke, isynnerhet som det dagliga lifvet fortgick ostördt, och de ekonomiska tillgångarna förblefvo i godt skick.

Då han dog, märktes ingen tom plats i familjekretsen, och sålunda plånades denna lätta skugga snart ut från den unge polyteknikerns ljusa väg. Modern var en vacker, god, men osjälfständig kvinna, mycket yngre än mannen och utomordentligt svag för sina barn. Hon skulle aldrig kunnat gifva en tillrättavisning eller uttala ett bestraffande ord. Hennes fasta öfvertygelse var, att hennes älskade Rolf skulle blifva en af landets mest framstående män, att hans äldsta syster Sissi var ett snille i fråga om målning och att lilla Edvard och Daisy och Dagny voro små underverk af begåfning.

Lyckligtvis hade de unga, hvad man kunde kalla „goda anlag“, så att de ej blefvo så synnerligen bortskämda. Sissi var en ganska präktig flicka, som icke tilltrorde sig att vinna världsrykte genom sina

första utkast. Rolf skämtade smått öfver „mammans beundran för sin afföda“. Då hon alltid ställt hemmet treffligt för dem, voro de dock på sitt sätt varmt fästade vid modern, ehuru de ej togo henne till råds hvarken i fråga om sina planer eller sina sysselsättningar och nöjen, något som hon heller aldrig fordrade. Hvad de än gjorde, var alltid i hennes tycke väl gjordt.

Detta var en angenäm atmosfär att lefva uti, men kanske icke precis så hälsosam. Där saknades ett moraliskt stöd, såsom motvikt till alla de strömnin- gar man möter i världsvimlet, och sådant hämnar sig vanligen i ett eller annat afseende.

Rolf var verkligen, mot förmodan, ingen öfver- sittare och därför omtyckt i kamratkretsar. Och i moderns stora släkt täflade mostrar och tanter om att prisa honom och alla hans tarfligaste små infall ansågos kvicka.

Man lefde ett behagligt umgängeslif hos statsrå- dinnan, som gärna samlade släkt och vänner omkring sig. Hennes specialité var att anordna små, treffiga samkväm, där ungdomen kunde musicera, konver- sera eller dansa, allt huru det föll sig. I slakten fanns morbror Frans, professorn med filosofhufvudet, och hans lilla husliga fru, som svärmade för skolkök och matlagningskurser. Där fanns moster Jetta, som alltid gick omkring med listor för ett eller annat väl- görande ändamål och tant Anna med sina musika- liska döttrar. Dit hörde ock doktor Grant, den store social-demokraten, och en hel mängd andra. Vaknet, hyggligt folk och glada ungdomar, som sågo fram- tiden i ljusst och tyckte, att den närvarande tiden

var ofantligt intressant. Isynnerhet trufdes de unga väl hos den snälla tant Ernestine, som blott hade ett godmodigt leende för deras mest uppsluppna påhitt.

Rolf, som var moderns särskilda favorit bland barnen, hade stora anlag åt det hållet och uppfann ofta någonting nytt till sällskapetets förlustelse. Elvi Elfsberg brukade säga, att „han var riktigt öfverdådigt rolig“, då hon var med, och det hände ofta nog, ty hon var just en af tant Annas flickor, och hennes mor var statsrådinnans allra bästa väninna. Ja, den sistnämnda höll så ofantligt på vänskapen, att hon, så mycket hennes eftergifna sinnelag medgaf, fordrade, att också vännernas barn skulle vara vänner. Detta fann den själfständiga Sissi alldeles för starkt, ty naturligtvis hade inte artisten och pianisten gemensamma intressen, det kunde ju enhvar begripa. Men Rolf tyckte, att det icke i Guds sköna värld fanns någonting vackrare och älskligare än Elvi Elfsberg. Hon hade just fyllt sjutton år, då han gjorde denna upptäckt, och innan Elvis tjugonde födelsedag voro de förlofvade.

Partiet var ställt på framtiden, tills Rolf avslutat sina studier. Dessutom voro båda så unga, att de hade tid att vänta. Fästmannen var öfverlycklig och bruden den gladaste bland de glada. Alla sade, att de voro ett så i allo passande par, och tanter och onklar spådde dem en framtid af sällhet.

Elvi var ännu i mycket ett barn. Kanske funnos de, som trodde, att hon alltid skulle förblifva en sådan där mjuk, menlös kattunge, som tog hela lifvet på lek och behöfde Rolfs manliga styrka

att stödja sig vid. Ty att Rolf var ovanligt stadgad, var ett axiom inom släkten. Statsrådinnan brukade kalla honom „exemplarisk“ och berömde sig därpå inför hans vänner. Naturligtvis gjorde de inga invändningar, utan förklarade med männens vanliga hänsynsfullhet i fråga om kamrater, att Rolf var en präktig pojke, öppen och frikostig och, ja — allt möjligt godt! Men naturligtvis visste de alla, att han lefde, hvad man kallar gladt. Det låg ju intet ondt däri. Om han ibland blef något öfverdrifven och uppförde sig så, att det var mindre behagligt både för honom själf och sällskapet, så var det ju så godt som en hederssak att förtiga allt sådant.

Kamrater emellan hette det, att Allén ibland förde en oförsiktig diet, och man gycklade smått öfver hans förlöpningar. Statsrådinnan, som efter dylika tillfällen iakttog sonens tunga blick och gråbleka hy, talade om förkylning eller öfveranstängning, tillrådde hvila och såg till att intet störde honom. Icke ens lilla fästmän önskade han se sådana dagar — försäkrade modern. Den stackars käre gossen var så angripen.

Hvad Rolf själf beträffade, var han efter hvarje dylikt illabefinnande ytterst retlig och förstämd, och hans vanliga glädtighet dröjde att återkomma. Men då han kommit till jämvikt igen, utplånades snart alla spår af olust och dysterhet, och han kunde åter skämta med Elvi lika muntert som förr.

Det hände också några gånger under förlofnings-tiden, då de superade ute, att Rolf föreföll en smula öfverdrifven. Han drack vin till hvarje rätt, mer än de andra i sällskapet, och Elvi tyckte, att det

var otrefligt. Hon var dock för ung och oerfaren för att fästa någon vidare vikt därvid. „Det brukas så“ var en fras, som ofta mött henne och nedtystat alla frågor. Någon misstanke, att allt inte var så rätt, kom aldrig för henne.

Sista vintern före studiernas avslutande var han ovanligt dyster till mods. Han deltog ej mer i sångmöten eller kamraternas glada nöjen. I hemkretsen satt han oftast sluten och förstämd, utan att ens för Elvi uppgifva något skäl därtill. Då han vid terminens slut blef färdig, tyckte slakten, att brölloppet borde firas. De unga tu kunde då resa utomlands tillsammans, eftersom den unge arkitekten där tänkte fullkomna sina insikter i yrket. Båda voro ju förmögna, så att den ekonomiska sidan af saken ej behöfde tagas i betraktande, äfven om Rolf någon tid framåt saknade anställning. Detta förslag väckte i alla fall intet bifall å Rolfs sida, snarare ett något tvärt motstånd. Han ville ingalunda föra Elvi dit ut, där hon finge sitta ensam och ha hemlängtan, medan han hela dagen måste vara skild från henne för studiernas skull. — Och därvid blef det.

Elvi motsade honom ej. Hon hade länge sedan märkt, att han var förändrad, och hon anade instinktmässigt, att ett mörkt moln hotande höll på att sänka sig öfver deras unga lycka.

Några veckor senare erhöll hon ett långt bref från Rolf:

— Bör jag begynna mitt bref med att ännu en gång upprepa, att jag älskar dig högre än mitt lif? Ja, jag skall göra det, jag skall påminna

dig om alla de gånger jag hviskat denna ljufva bekännelse i ditt öra, hviskat om att du varit solljuset på min väg, min ros, min skatt, mitt hjärtas älskling. Men just för att jag älskar dig så, för att min kärlek är bättre än mitt jag, erbjuder jag dig härmed friheten åter, friheten att taga tillbaka det löfte, som innebär min lefnadslycka. Jag vet, att vid läsningen af dessa rader dina klara ögon undrande höjas från pappret, liksom för att söka mig, och helt naturligt fråga: — Hvad menar du med detta?

Ack, min älskling, nu kommer det svåra, det som redan länge förorsakat mitt hjärta outsägliga kval. Du oskuldsfulla, du med lifvets skuggsidor så fullkomligt obekanta, vet du hvad det vill säga att likasom rycka undan ett täckelse och med ens obarmhärtigt för din rena blick blotta afgrunder af skuld och synd, i hvilka till och med erfarna världsmänniskor sky att blicka för djupt?

Och *detta* är dock, hvad jag nu måste göra, hvad det är min oafvisliga plikt att utan dröjsmål fullfölja.

Kära lilla, lyckliga Elvi, den som gladt skulle gå i döden för din sällhet, är nu den, som skall gifva din unga själ det första förfärliga hugget. Ett sår, som kanske aldrig skall gro fullt igen, utan förgifta hela ditt lif. Gud allena vet, att jag har mätt djupet af detta lidande under sömnlösa nätter och dagar utan ro.

Elvi, du trodde det bästa om mig. Jag vet att din kärlek till och med smyckat mig med ideella förtjänster, som jag aldrig ägt — lika godt — jag

är det inte värd. Om jag en gång lyst för dig som en stjärna, så vet, att den nu är fallen! Kort sagdt — jag är alkoholist. Jag har begäret i arf, det har gått in i mitt blod och bitit sig fast i det innersta af min varelse. Jag kan inte befria mig, jag är förgiftad, förstörd, förlorad för lifvet, framtiden och lyckan. Längre räckte det, innan jag hade en aning därom. Ser du, jag var ung och glad, och hvarje dårskap, hvarje öfverdrift skrefs utan vidare på den räkningen. Du kan inte tro, huru öfverseende kamraterna äro i det afseendet. Intet uppförande bedömes i allmänhet så mildt som den drucknes. Du ryser tillbaka för detta simpla uttryck, som i sin osminkade råhet låter de vidrigaste bilder framskymta för blicken; men kläd förhållandet i de fagraste ord, så blir faktum alltid lika afskyvärdt. Hvarje gång alkoholens inflytande gör sig mer eller mindre kännbart, försvinner i samma grad något af det mänskliga och djuret i menniskan träder ohöljdt fram.

Jag hage icke först denna uppfattning, nej icke på långa tider. Jag tyckte det var treffligt att språka med kamrater vid ett glas eller flera. Jag hade god råd att bjuda och var frikostig af naturen. Driicka ett glas med den eller den — ja, tusende göra det år efter år utan att taga någon synbar skada. Det är bara den tusende första, som faller — faller ohjälpligt. Tror du, att någon, som ser honom i den glada kamratkretsen, kan träda fram och peka ut, att det är just *han* som är märkt därtill. Åhnej, han ser nog ut som alla andra. Man anmärker möjligen, „att han inte tål någonting“, eller också alldeles motsatt, „att den där vet inte att sluta, då han en gång kommit i farten“. Och på sätt och vis ha båda rätt.

Först så småningom kom jag, som nämndt, underfund med, att jag inte kunde lefva så utan skada, att det för mig innebar en fara, som icke hotade de andra. De kunde sluta när som helst, gå hem, se nyktert på världen och nästa dag arbeta som vanligt. Med mig var det annorlunda. En enda droppe kunde väcka demonen inom mig till ett ursinnigt handlande. Å andra sidan kunde jag dricka i oändlighet, då jag en gång börjat, dricka det uslaste, hvad som helst, blott det var bemängdt med alkohol. Det väckta begäret lät sig icke stilla. Och så kände jag omsider, att hvad som för mina kamrater var ögonblickets lust, för mig var ett fruktansvärdt lifsöde. Jag var dömd till alkoholismens förbannelse! —

Det fanns ögonblick — vanligen efter mina dryckenskapsanfall — då jag var förtviflad intill döden och färdig att skjuta mig en kula för pannan. Andra stunder vaknade hoppet åter och jag kunde på nytt glädjas åt lifvet och lyckan. Men när det blef fråga om vårt giftermål, ryggade jag tillbaka.

Tillfälligtvis hade jag hört omtalas en skicklig tysk läkare, bekant som specialist i fråga om alkoholister. Jag var fast besluten att, innan jag företog mig någonting annat, rådfråga honom, för att antingen få mina aningar bekräftade eller, hvad hoppet intalade mig, blifva öfvertygad om, att jag misstagit mig. Detta har jag nu gjort. Han är en samvetsgrann läkare och tillika en stor psykolog. Vi hafva samtalat mycket i frågan och, efter noggranna redogörelser å min sida angående våra familjeförhållanden, har han klargjort ett för mig dunkelt

faktum, som jag tidigare blott anat. Jag har min sjukdom i arf. Min stackars far var en mångårig drinkare. Däraf förklaringen på många besynnerliga gåtor, som jag erinrar mig från min barndom. Den om kvällarna stängda dörren till hans rum, hans irrande blick och sludriga målföre. Hela hans långvariga sjukdom härledde sig blott af ett mångårigt och omåttligt bruk af alkohol. Mamma såg det och förstod ingenting! Ibland undrar jag på, huruen del människor kunna gå sitt lif igenom så underligt oberörda, så att säga med slutna ögon. Och när jag dukade under för samma olycksöde, förstod hon hvarken att varna eller råda. Hon bara klemade bort mig och gjorde det onda värre.

Ja, min stackars Elvi, nu har jag ända till sista fliken rifvit bort det hölje, som skonsamt döljer lifvets tragik för de unga och oskyldiga. Det är föga mera att tillägga.

Min läkare betraktar mig som patient och behandlar mig därefter. Han har också lofvat mig, att jag skall blifva botad, om jag härefter kan motstå alkoholbegäret. Vet du, hvad detta innebär? — Den starkaste moraliska viljekraft en människa kan prestera. Äger jag den? Jag vågar ej hoppas det. Jag har så många gånger redan trott mig stå fast och likväl alltid åter gifvit vika och för hvarje gång slappas motståndskraften. Nej, jag litar ej på mig själf. Jag är en viljesvag stackare, som skall falla och falla ånyo, ända tills jag helt och hållet dukar under. Och ve den man, som under sådana förhållanden vågar binda en ung, älskad varelses väl och ve vid ett sådant uselt stöd. — Därför, min dyra

Elvi, rycker jag hjärtat ur mitt bröst och ger dig — friheten åter.

Din till döden trofaste, men
djupt förtviflade Rolf.

Då Elvi mottagit och genomläst denna långa och utförliga skrifvelse, visade det sig, huru grundligt alla de, som trott henne vara blott ett lekfullt barn, misstagit sig. Hon mognade till kvinna under några korta ögonblick och visade en själfbehärskning, en säkerhet i beslut och ett moget omdöme, som icke ens hennes allra närmaste skulle tilltrott henne, om hon låtit någon af dem läsa i sitt innersta.

Alldeles ensam kämpade hon ut sin strid. Utan råd af någon annan fattade hon sitt beslut. — Om du anser dig allena för svag att besegra en farlig motståndare — skref Elvi till sin trolofvade — så låt mig strida vid din sida. Två äro alltid starkare än en. Jag vill bära allt med och för dig, emedan jag älskar dig, och „kärleken är det största af allt“. Kom hem och gift dig med mig och låtom oss sedan aldrig skiljas mer.

Rolf kunde ej annat, än föra detta lilla bref åter och åter till sina läppar. Det var i hans ögon ett dyrbart dokument af oskattbart värde. Vissheten om Elvis kärlek, bekräftad på detta gripande sätt, tände med ens hoppets slocknande gnista på nytt i hans hjärta. Det kunde ej vara sant, att han var förlorad, såsom han nyss trott, att han icke kunde befria sig från det olyckliga arfvet. Och nytt lefnadsmod och friska lifskrafter vaknade inom honom.

Än en gång låg framtiden ljus och glad för ho-

nom med den vinkande lyckan, personifierad i Elvis tjusande gestalt. Om han förr älskat den lilla skälm-ska flickungen, visste han, att han nu tusenfaldigt älskade kvinnan i henne, den rena, starka allt upp-offrande kvinnan.

Och Rolf for hem och firade bröllop i kretsen af släkt och vänner. Alla sade, att de två voro som skapade för hvarandra. Tant Jetta, som i sina unga dagar skrifvit poesi, höll ett litet tal om „den starka eken“ och „den veka rankan“, till ungdomens stora förlustelse.

Statsrådinnan serverade en splendid frukost, med viner af många olika slag. Champagnen flöt i strömmar, men brudparet hade fått den besynnerliga idéen att besvara alla skålarna i vatten. Elvi såg söt ut i sin bröllopsskrud, och öfver hennes glada unga ansikte låg liksom en slöja af vemod. Det var ju afskedet från alla de egna, som låg henne i tankarna, sade mor. Gamla Annikka, som varit Rolfs sköterska, kastade risgryn efter dem, då vagnen rullade bort till stationen. Glädje och jubel och välönskningar följde dem från alla håll. Men brudgummen tryckte tyst sin unga makas hand. — Bäfvar du för framtiden? — frågade han skyggt.

— Kärleken fördrifver all räddhåga — svarade hon fast.

De voro mycket lyckliga! Det första året af deras äktenskap var, såsom Rolf skref hem till sin mor, en enda lång, ljuftig dröm, ur hvilken han

hoppades att aldrig behöfva vakna. Detta skedde dock tyvärr. Elvi hade uppmanat honom att från bröllopsdagen vidhålla beslutet att aldrig mer smaka vin. Detta ansåg hon som det säkraste medlet gentemot den lömska sjukdom, han så energiskt som möjligt sökte bekämpa. Han följde äfven en längre tid detta råd och fann sig väl däraf. Hans hälsa stadgades, lynnet blef jämnt och han var glad och lefnadsfrisk. Men i den trygga känslan af att han så länge kunnat motstå det onda, blef Rolf mindre vaksam, och det hände några gånger under deras förlängda vistelse i utlandet, då landsmän besökte dem, att man festade tillsammans.

Ett litet glas bara, eller en skål för det kära fosterlandet. Det kunde ej ligga någon fara däri, då man kände sig stark och sig själf mäktig. Men fienden var genast påpasslig. — Ett par lindrigare anfall varnade honom, men det tredje störtade honom med ens i den gamla förtviflans afgrund. Allt var förbi! Han fördömde sig själf, förbannade sin svaghet och sitt olycksöde. Ack, att han bundit Elvi vid sig! Nu hade han krossat också hennes lycka, och denna visshet var det svåraste, han hade att bära.

Men nu visade det sig, huru stark Elvis kärlek var, ty utan den skulle Rolf dukat under. Hon vakade öfver honom dag och natt, upplifvade hans mod, intalade honom hopp och sörjde för honom såsom en mor omhuldar sitt sjuka, svaga barn, tills han åter — böjd och förödmjukad — fick makt öfver sig själf.

Denna unga, späda varelse, som så omsorgsfullt

skyddats af ömma händer i ett älskadt hem, fruktade hon i mörka stunder, att hon påtagit sig en alltför tung börda, då hon förenat sitt öde med en sådan makes? Nej, hon sviktade aldrig! Kärleken bar henne öfver bråddjupen, och icke allenast henne, utan äfven honom, som hon älskade.

Efter ett par år återvände de till hemlandet, där Rolf erhållit en fast anställning, för att på egen grund och botten ordna sitt hem. Och nu begynte en mängd svårigheter, som måste bekämpas. Man förvånade sig öfver Rolfs förändrade vanor, gjorde direkta och indirekta frågor, hvarför och af hvilka orsaker. Dessutom förekom det otaliga möjligheter att falla, som gamla vanor i de forna förhållandena medförde. Det var en daglig kamp, en kamp som måste lämna djupa spår efter sig hos de två, som gemensamt delade den.

Fårorna, som så tidigt syntes på Rolfs öppna panna, och den ofta trötta och pinade blicken buro vittne därom. Kropp och själ nöttes ständigt i den slitande striden, oaktadt allt det arbete, de otaliga värf han sysslade med — för att fördrifva de onda makternas spel.

Och Elvi! Hennes vårliga fägring och glada liffullhet hade längesedan försvunnit och förbytts till en blek kvinnas stilla väsende. Likväl hade hon icke ett enda ögonblick ångrat sitt beslut att blifva Rolfs hustru. Hon såg sina små barn tyna bort och dö, för svaga att lefva. Hon följde sin makes själ ned i dödsångestens djupaste natt och bar alla bördor med honom, beundransvärdt stark, då han i förtviflan bortkastade alla vapen och uppgaf striden.

Lugn, fast och tillitsfull, stödd af en kraft, som hade sitt ursprung ofvanifrån, stod hon vid hans sida såsom en god, ljus ängel. Hennes aldrig sviktande tro var det, som alltid ånyo hjälpte honom att börja på nytt. Icke ens de, som stodo dem närmast i lifvet, anade deras ständiga kamp. De tusende och åter tusende törnen deras lefnadsväg bar för dem, de osedda tårarna, de nattliga vakorna, misströstans oro och modlöshetens slöhet. Hvem kan uppräknat allt!

Så svunno åren, det ena efter det andra. Böjda, men trots allt icke brutna, gingo de två, som så obrottsligt hållit sina löften vid vigseln, stilla framåt, luttrade af pröfningens elddop och med en djup förståelse för allt lidande, som mötte dem, i hvad form det än visade sig. Och långt borta vid horisonten grydde för dem allt märkbarare under tidens lopp hoppets ljusa rand — hoppet om seger!

EN GAMMAL SÄGEN.

När man vandrar bland de grusade lämningarna af hvad som fordom varit, exempelvis en gammal borg, kännes det, som skulle man så att säga trampa historisk mark. Ty han, som en gång uppförde de murar, hvilkas stoft vår fot berör, tillhörde of-tast någon stormansläkt, hvilkens namn och bedrif-ter kvarlämnat djupa spår på häfdernas blad.

Dessa minnesmärken äro dock ganska sällsynta inom vårt lands gränser, och de sägner, som knyta sig vid dem, förblekna allt mer och mer. Detta är ej att undra öfver, då kanske århundraden förgått, sedan dessa spridda rester utgjort ett ståtligt slott, en mäktig riddares boning.

På en vacker udde vid Kiskojärvis strand upp-täcker man ännu buskbevuxna ruiner af det forna Hornska godset Haapaniemi. Så långt som in på 1400-talet kan man följa denna gamla gårds historia. Den innehades då af den på sin tid mycket ansedda släkten Frille, af hvilken många skrefvo sig „herrar till Haapaniemi“, eller Haapanemj, som namnet också skrifves i äldre urkunder. En Kristiern Frille, lagman i Södra Finland, hade en dotter Kristina,

hvilken antagligen i slutet af 1400-talet blef gift med Hans Kristersson Horn till Åminne och Kaukas, Svea rikets råd etc. Genom detta giftermål kom Haapaniemi i Hornska ättens ägo, där godset kvarblef nära ett århundrade.

Trakten kring Kiskojärvi är naturskön och väl värd en turists uppmärksamhet, äfven om han icke af intresse för fornlämningar skulle drifvas att stiga i land och sträfva uppför backslutningen för att bland busksnår och förvildade fruktträd leta sig fram till spåren efter det forna Haapaniemi.

Dessa utgöras af några till hälften instörtade och grusade hvalf, hvilka man ännu kan beträda. I ett af dem finnes en fyrkantig öppning ett stycke uppåt muren, och blickar man ned däri, synes en mörk cell, som får sin enda dager genom den till det skumma hvalfvet ledande öppningen. När ögat vant sig vid mörkret där nere, varseblifves lätt, att taket är fuktigt, och att där finnes en bänk af sten. I väggen ofvanom denna syns spår efter en bortfallen krok eller ring. I denna cell kan man tänka sig att fordom förvarats fångar, som med kedjor fängslats vid muren. Under de flesta slott och borgar funnos ju i forna dagar sådana dystra förvaringsrum, öfver hvilka sirliga damer och stolta riddare trädde dansen i slottsgemaken.

Sången förmäler ock, att en af de mäktiga herrarna till Haapaniemi varit en märkelig domare i sitt län. Om brottslingen före åklagaren hann fatta dörrvredet, frikändes han, i motsatt fall kastades den skyldige i källarhvalfven under borgen „att förvaras i svårt fängelse“. Bland de ädla och tappra rid-

darne af ätten Horn, i sanning en af svenska historiens mest frejdade, finnes dock här och där på krönikans blad bilder af en svartsjuk äkta man eller tyrannisk fader. Så omtalar en gammal berättelse, att en mäktig herre till Kärkis låtit innebränna sin unga oskyldiga husfru, emedan han misstänkte henne för otrohet. För detta afskyvärda brott bannlystes han af påfven och ålades att såsom straff bygga tre kyrkor, mellan hvilka han skulle vallfärda krypande på sina bara knän. Bemälte riddare Horn till Kärkis eller Kis, som stället ock nämnes, byggde sedan St. Bertils, Haliko och den så kallade Salo kapellkyrka, alla på blott några kilometers afstånd från hvarandra, för att dymedels förminska penitensens personliga obehag.

Då kapellkyrkan sedan nedrefs för att ersättas af en tidsenligare sockenkyrka, fann man under dess golf grefve Horns kista, dyrbart sirad med silfverbeslag. I kistan hvilade riddaren själf, iförd en vapenrustning så tung, att en nutida stark karl knappast förmådde lyfta den.

Om den redan nämnda domaren och herrn till Haapaniemi heter det, att han låtit fängsla sin egen dotter, emedan hon vägrat att taga till äkta den make, fadern åt henne utvalt.

Midtemot Haapaniemi ligger en täck löfklädd holme, som än i dag bär det dystra namnet Murhasaari, emedan i forna dagar „två adliga herrar här slagits“ för samma fröken Horns skull, hvarvid den ene stupat och blifvit begrafven på holmen.

Medan tanken så fördjupar sig i minnen från det längesedan framfarna, försvinner det närvarande och forntiden träder inför blicken i lefvande åskådlighet.

Höstligt grå hvälfver sig himlen öfver den fuktiga marken, där vinden jagar de vissnade löfven i orolig dans öfver det gulnade gräset. Allt bär den vemodiga prägel, som bådar vinterns snara ankomst. Imponerande reser sig Haapaniemis stolta karaktärsbyggnad uppe på höjden ofvan insjöns strand. Blyinfattade rutor sitta djupt inne i de solida väggarna, och öfver den väldiga ekdörren tronar ättens i sten huggna vapen.

En lägre mur omsluter den trånga borggården och sluttningen ned mot stranden, där talrika fruktträd äro planterade och hvarjehanda örter om sommarn sprida en kryddartad doft. — I den öppna portgången står en sömnig sven i skinnbyxor och lifrock af groft kläde. Uppe i fönstret ofvan ingången synes ett ungt kvinnoanlete och en klar stämma frågar: — Säg Peder, när kan fader Göran vara här?

Den gamle tjänaren rör sig två steg framåt, bugar höfviskt och svarar: — Säkert före nattens inbrott, jungfru Elin. — Därpå vänder han åter till sin vaktgöring vid porten. Den unga kvinnan blir kvar vid fönstret och blickar genom de små, skumma rutorna ut öfver den höstliga nejden. Hennes ansikte är smalt med ädla drag, fint skuren

näsa, en känslig mun och stora, sorgmodigt blickande ögon.

En lång, fotsid klädning af mörkt tyg omsluter hennes smärta gestalt. Kring det bruna håret bär hon ett pärlstickadt band, medan en gyllene kedja ringlar sig i flera hvarf kring hennes hvita hals. Längre starrar hon ut i skymningen och allt sorgsnare blir uttrycket i de djupa ögonen.

— Hvarför, ack hvarför skall min herr fader vara så sträng mot mig — klagas hon sakta. — Kvinnan skall påtvingas bojar, medan mannen fritt får följa sitt hjärtas val. När Eric kommer, skall han åter intala min herr fader mot Henrik. Men aldrig gifver jag min hand åt denne min faderbroders son, denne Eric, som kommer mitt hjärta att förstelna. Det måste blifva strid, men jag skall stå fast. — Hon trycker de späda händerna mot bröstet med en energisk rörelse.

— Min herr fader menar väl med mig efter sitt sätt — mumlar hon — men hellre går jag lefvande i grafven, än i brudstol med Eric Arvidsson Horn. Om Henrik Bitz ej har guld och gods, så är han dock den ädlaste man i världen, och den ende herre jag vill tillhöra.

Plötsligt afbrytas hennes tankar af buller och hästtramp nere på gården. En högväxt man rider fram till ingångsdörren, kastar tyglarna åt den postande svennen och begifver sig med tunga steg in i huset. Han är tydligen den väntade prästmannen, kallad fader Göran.

Knapt har han försvunnit, innan tvenne andra ryttare svänga upp till porten. Den ene bär

en plymagerad hatt, den andre har gömt sitt hufvud i en stålhufva. Fastän deras dräkter ej kunna skönjas under ryttarkapporna, kan äfven ett ovant öga af deras hållning och uppträdande igenkänna dem såsom krigare.

Båda äro resliga män med vackra drag, men medan den äldres ansikte vittnar om ett högmodigt och stolt sinnelag, talar den andres om en mild och ädel karaktär. Då de varseblifva jungfru Elin uppe i frukammaren, göra båda en ridderlig bugning för henne. Blygsamt drager sig den unga kvinnan undan från fönstret, medan en varm rodnad färgar hennes fina kind och läpparna hviska: — O min Henrik, huru stolt och skön du är! Icke ens vid konungens hof finnes din like. Eric är ock ståtlig att skåda. Han liknar en härskare, när han tyglar sin ädla gångare. Men det hårda sinnet skönjes dock genom glansen.

Åter blir hon afbruten i sina tysta tankar. Denna gång af en kammartärna, som med förskrämd uppsyn bär henne budskapet, att husets stränge herre låter kalla sin dotter till stora borgsalen.

Med högt klappande hjärta, men till det yttre lugn, såsom det egnar den stolte landshöfdingens dotter, efterkommer jungfru Elin kallelsen. Hon genomvandrar många dystra salar och gångar, tills hon inkommer i den ofvannämnda borgsalen, där Haapaniemis bistre herre sitter likt en krönt furste i sin domarestol.

Fader Göran, en högväxt, mörkhyad man, står vid hans ena sida och vid den andra herr Eric Horn, medan den unge Henrik Bitz blygsamt dragit sig undan till en af de djupa fönstersmygarna.

— Min dotter Elin — säger den gamle med befallande röst. — Jag har låtit kalla dig för att här i fader Görans närvaro fästa dig såsom trolofvad brud åt denne din frände, tappre herr Eric Arvidsson, som af mig begärt dig till äkta. Träd fram inför mig, dotter, och lägg din hand i hans och blif honom en lydig, trogen och underdånig husfru, ty så är min faderliga vilja. — Dixi!

Jungfru Elin har med sänkta ögon afhört sin faders ord. Nu lyfter hon blicken och fäster den stadigt på den stränge mannen i domaresätet, på honom, som — såsom sin själftagna rätt — håller hennes lefnadsöde i sin hand. Och hon säger med sin klara, klangfulla stämma:

— Jag kan icke åtlyda eder befallning, stränge herr fader!

— Du nekar! — Landshöfdingen reser sig till hälften ur stolen och stirrar full af häpnad på den djärfva. — Du vågar trotsa min makt, oförståndiga kvinna?

Elin möter lugnt hans hotfulla blick. — Min herr fader har själf inpräglat hos mig, att ett brutet löfte skulle fläcka Hornarnas blanka vapensköld. Sedan Valborgsmessan är min tro och lofven gifven åt en annan, därför kan jag aldrig blifva herr Erics fästekvinna.

Ett spefullt löje öfverfor lagmannens stränga anlete — likt en ljusning midt under ovädret. — En kvinnas trolöshet har intet att skaffa med Hornarnas vapensköld — säger han föraktligt.

Det blixtrar till i jungfru Elins blå ögon. — Är en kvinna så ringa aktad i edra ögon, stränge

herr fader, så är det väl ock detsamma, i hvems våld hon kommer. — Herr Henrik Bitz har mitt ord och det skall jag troget hålla, så sant mig Gud hjälpe till lif och själ.

Hans nåde herr Carl Henriksson till Haapaniemi småler åter öfverlägset. — Jag har väl vunnit starkare fäste än en jungfrus hjärtekammare — säger han. Därvid vänder han sig till sin stolte frände, herr Eric Arvidsson, som med bister uppsyn lyssnat till samtalet mellan fader och dotter. — Det anstår mig illa att byta ord med en förvilad mö. Biden tiden, herr frände, hon blifver nog spak.

Därmed vänder han jungfru Elin ryggen och lämnar jämte herr Eric salen. Knappt äro de gångna, förrän junker Bitz hastar fram ur fönstersmygen och med kärliga ord och ridderlig höfviskhet betygar jungfrun sin tacksamhet för hennes ståndaktighet och trohet. — Sådan gärning, ädla jungfru, lär jag aldrig förgäta, och ville jag därför gladt gifva eder mitt unga lif, om det gällde.

— Ja, i lif och död vilja vi höra hvarandra till — bifogar ungmön med strålande blickar. — Gud höre våra löften.

— Amen — säger herr Henrik högtidligt. I detsamma instormar riddar Eric. Hans ögon blixtra af hat och hämdlystnad. — Tjuf, förrädare! — ryter han med af raseri skälfvande stämma och knuten näfve, som om han varit redo att slå den vapenlöse ynglingen till golfvet. — Tjuf — upprepar han — du vill stjäla jungfru Elin ifrån mig, ehuru du vet, att hon redan i barndomen blif-

vit lofvad åt mig, sin frände. Det skall icke varda dig olönt, och min skall jungfrun blifva, så sant jag är en ädling och riddersman af Hornarnas ädla blod.

Den unge junkern står orörlig och likasom oberörd af den andres hetsiga utfall. På glansen i de stora, blå ögonen och hufvudets stolta kastning ser man dock att han djupt känner de vanhedrande tillmälen, herr Eric mot honom utslungat. Han säger lugnt: — Låtom oss välja annan plats för att afgöra denna tvistighet. Det höfves män illa att strida i en högboren jungfrus närvaro, helst då striden gäller hennes egen person.

Herr Eric Arvidsson ger intet svar. Dock ser man, att ynglingens sansade ord gjort något intryck på hans vredgade sinne. Utan vidare hot åtskiljas de två motståndarene. Men jungfru Elins vackra ögon fuktas af bittra tårar, då hon åter är kommen tillbaka i den ensliga frukammaren.

Emellertid afslutas ännu samma kväll en öfverenskommelse mellan de två herrarna att mötas den stundande natten, eller rättare på morgonen vid hanegället, å den ensliga holmen midtemot gården. Herr Henrik har att aftvå den skymf hans namn fått vidkännas genom herr Erics skamliga tillmälen, och båda äro öfverens om att låta svärden afgöra, hvem som skall blifva jungfru Elins herre och gemål.

Det är stilla i Haapaniemis skumma salar, men jungfru Elins bäfvande hjärta känner, att det är stiltjen före stormen. Hon har sett de två rivalernas blickar, hon vet deras känslor och vet äfven, att handen vid så-

dana tillfällen ej har långt till svärdfästet. Hon anar något förskräckligt i den tunga luft, som omger henne. Men junker Henrik har ridit ut, och herr Eric tömmer en kanna öl med lagmannen i tornrummet.

Hon har ingen att fråga, ingen att rådgöra med, och timme efter timme växer hennes ångest. Nu kommer natten med tysta fjät, och allt buller i huset dör bort. Endast vinden suckar då och då klagande i de åldriga träden, och hvarje gång dess dystra ljud tränger in genom det otäta fönstret, ryser den ensamma ungmön. Sofva kan hon ej och hennes kammartärna håller henne sällskap under vakan, för att dymedels betyga sin trogna tjänstvillighet mot den unga matmodern.

Slutligen faller det jungfru Elin in att af gamla Peder utforska, om han har reda på herrarnas planer. Kammartärnan, lilla Else, utsändes för att försöka aflocka honom, hvad han möjligen vet.

Portsvennen är ej synnerligen talträngd, men den brunlockiga Else har ett konstigt sätt att spörja. Dessutom är hon jungfru Elins utskickade, och jungfrun står högt i gamle Peders gunst. Således får Else sin frågvishet tillfredsställd. Herrarnas möte och envigeskampen, tiden och mötesplatsen, allt får tärnan vetskap om. Jungfru Elin skälfter, då budskapet frambäres till henne.

Tårlös och stum i sin ångest och förtviflan, vrider hon de späda händerna. Men plötsligt fattar hon ett beslut.

— Else vi måste ut till holmen denna morgon — säger hon fast. Peder skall ro oss dit i den lilla

farkosten, och den Allsvåldige skall bistå mig att förhiadra en olycka.

Else vågar göra invändningar, men hennes matmor lyssnar ej därtill. Så måste tärnan än en gång gå åstad att försöka sin lycka hos Peder. Han är svår att öfvertala. Dock bevekes han slutligen af liten Elses bönfallan, och i den tysta natten väntar han de två kvinnorna vid sjöstranden, just där träden skugga som tätast. Den första gråaktiga gryningen uppgår långsamt, då jungfru Elin och hennes följeslagerska, inhöljda i sina kappor, ljudlöst smyga ur borgen och ned genom kryddgården till vattenranden. Det hvilar dimma öfver sjön, så att man ej ser långt framför sig. Gamle Peder fattar årorna och rör försiktigt framåt. Ej ett ljud höres från när eller fjärran. Jungfru Elin vill gärna trösta sig med tron, att herrarna ändrat sitt dystra beslut, då allt härute förefaller så lugnt och stilla. Men roddaren upplyser henne om, att herr lagmannens egen båt är borta från landningsplatsen. Således kan det ej betviflas, att de två stridskämparna äro ute på vågorna, ja de hafva kanske allaredan landat vid holmen. Vid denna tanke växer jungfruns ångest. Hon skulle gärna själf fatta en åra för att påskynda farten, men Peder är försiktigheten personifierad och vill undvika alla grund, nu då han blott ser en båtslängd framför sig.

— Krist hjälpe oss! — suckar det oroliga hjärtat, medan händerna knäppas till bön. Båten glider emellertid vidare, snart skönjas i dimman konturerna af holmens löflösa träd, likt spöklika fantom. Efter några ögonblick skrapar båtbotten mot strandstenarna.

I detsamma hoppar jungfru Elin, lätt som en vind, i land och skyndar in bland de täta busksnårerna. Hon minnes den öppna platsen midt på holmen och ledd af en inre aning hastar hon dit, viss att där finna de stridande.

Hennes förmodan är äfven riktig. Ljudet af röster förnimmes snart i den disiga luften. Nu står hon med flygande pulsar och hämmad andedräkt tätt invid, tryckt till stammen af en åldrig hängbjörk, mot hvilken junker Bitz stödjer sin vänstra hand, medan den högra hvilar på fästet af hans goda svärd. Tre steg längre bort står herr Eric Arvidsson, men Elin kan ej klart urskilja hans anletsdrag i den skumma halfdagern.

— Ni har bedt mig möta eder här i dag, herr Eric Arvidsson, och jag har följt denna kallelse, emedan ni, herr riddare, har att stå till svars inför mig för de skamliga tillmälen ni i vredesmod tilldelat mig. En krigare bör värna sin heder såsom sin dyrbaraste egendom. — Junkerns röst klang som stål och orden föllo som blanka hugg.

— Jag skall slåss med er, junker Bitz — genmälde herr Eric dystert — men icke för eders heders skull — den aktar jag ringa — utan för min fränkas, jungfru Elins, räkning vill jag byta hugg med eder. Ni har likt en landsvägsröfvere stulit henne ifrån mig och förtjänar väl en näpst af min klinga.

— Ni fogar skymf till skymf, riddar Eric, och sudlar därmed er riddersmannaära — svarar herr Henrik stolt. — Frivilligt har jungfru Elin skänkt

mig sin tro. Hon håller mig kär intill döden. Om ni ock tusende gånger kunde taga mitt lif, skall hon dock aldrig af fri vilja höra eder till.

— Tig du storpratare och skrymtare! — herr Eric stormar fram. Klingorna mötas våldsamt och nästa ögonblick — just då jungfru Elin störtar fram för att kasta sig emellan de stridande — har herr Erics svärd redan träffat motståndarens hjärta. Badande i sitt blod sjunker junker Bitz till marken och utom sig af sorg och förtviflan böjer Elin knä vid den älskades sida. Henrik, min Henrik — hviskar hon med darrande läppar.

— Du här min fränka! — utropar herr Eric förskräckt. Den fallne höjer än en gång sin slocknande blick och fäster den på sin trolofvade, som med handklädet söker hämma det strömmande blodet. Hans bleka läppar förmå dock ej mer frambringa något ljud och slutet i hennes sköte drager han sin sista suck.

Från denna stund vet jungfru Elin intet mer. Världen blir för henne mörk som ett bårtäcke, och när hon omsider vaknar till medvetande, är det i — ett fängelse. I borgens djupa källarhvalf, där dagsljuset blott kan intränga dämpadt till skymning, och med den hårda, kalla stenbänken till läger och sittplats, dväljes hon dagar och veckor utan tal. Det är sålunda hennes stränge herr fader söker bryta det motstånd, hon visat hans faderliga myndighet, och på samma gång bestraffa den barnsliga olydnad, hon djärfts utöfva gentemot honom.

Hon vet ej, när man gömt den älskades jordiska kvarlevor i grafven, uppkastad under den

gamla hängbjörken, där marken nyss fuktats af hans unga, varma blod. Hon vet knappt växlingen mellan dag och natt. Men då hon, trots mörker och köld i det dystra hvalfvat, likväl står fast vid beslutet, att aldrig äkta sin frände, tröttnar den stränge herr lagmannen slutligen på en sådan hallstarrighet och lämnar dottern friheten åter.

Kanske upptages också hans eget sinne alltför mycket af viktigare angelägenheter. Hotande anklagelser — med eller utan skäl — höjas nämligen vid denna tid mot honom för förtidigt uppgifvande af en fästning under kriget i Liffland. Den egenmäktige domaren öfver sin oskyldiga dotter blifver själf af kunglig makt gripen och ställd inför rätta. Ja, det går till och med så långt, att domstolen i Stockholm dömer honom till döden på afrättsplatsen. Också den mäktige har en än mäktigare öfver sig. Jungfru Elin dör ogift, af brustet hjärta, och ute på Murhasaari hvilar hennes trolofvade under den gröna torfvan.

Så ljuder sägnen, där dröm och verklighet under århundradens lopp flätats oskiljaktigt tillsammans. Hvar realiteten slutar och fantasin tager vid, kan nu mera ingen lefvande utgrunda.

Sommarens leende solglans och blomsterrika skrud breda sig åter öfver de grusade lämningarna af Haapaniemis gamla borg. Den stränge lagmannens, jungfru Elins och de två unga stridskämpar-

nes gestalter blekna allt mera bort i verklighetens klara dag, men kärlekssorg och kärlekslycka förblifva desamma i år som komma, som i de dagar som flytt. Det är den gamla, dock evigt unga sagan, som blott växlar färg och form med tidsförhållandena, medan dess innersta väsen förblir desamma.

Vintrar hafva snöat och vårar knoppats öfver Haapaniemis sjunkna murar. Af dess refflade stenar ser man blott några spridda prof, infogade i kyrkans väggar, och en eller annan kvarlefva — exempelvis en gyllene kedja, funnen under plöjning af åkerjorden — vittnar för eftervärlden om det stolta godsets och dess mäktige innehafvares prakt och rikedom. Men sägnen bevarar ännu troget den unga jungfruns kärlekssaga, medan Murhasaari gömmer sin dystra hemlighet till tidernas ände.

Sägnen förmåler äfven, att den stränge herr lagmannens döda kropp blifvit hämtad öfver hafvet och nedlagd i Haapaniemi familjegrav på Kisko kyrkogård. Då denna graf sedermera apterades för annat ändamål, och liken af de här inneslutna jordades, skall äfven förbemälte herres kista anträffats, och „fann man honom där hvilande med hufvudet på högra armen“. De rika silfverprydnaderna på denna kista skall då hafva bortbrutis och däraf, kanske såsom en offergård, förfärdigats en kalk för Kisko kyrka.

Historien vet emellertid berätta, att en Horn, som af krigsrätt blifvit dömd till döden genom hals-huggning, på själfva afrättsplatsen benådats, således fått behålla sitt hufvud i lifvet och döden. Mot

denna bestämda utsaga torde väl sägnen icke kunna opponera sig.

Hvar jungfru Elin fått sin sista hvilostad är ovisst. Kanske lades hon till ro från sitt smärtfyllda lif i familjegravven på den närbelägna socknekyrkogården. Eller kanske sofver hon den långa sömnen under Åbo domkyrkas mäktiga hvalf, där man ännu för några tiotal år tillbaka kunde skåda de mumielika, säkert fordom sköna dragen af „en fröken Horn, död som ung“.

Att ätten Bitz under senare år genom gifte blifvit besläktad med Hornarna, är kändt. Dock torde denna förbindelse knutits inom en annan gren af slakten.

Öfverste Gustaf Horn till Haapaniemi, Liesniemi och Vuorentaka född 1621 och gift med Anna Helena von Gertten är nämnd såsom den siste ägaren — inom sin ätt — af Haapaniemi. Hans båda bröder hade nämligen tidigare aflidit, den ena antagligen i barndomen, den andra, „herre till Vuorentaka,“ genom olyckshändelse.

Han omkom nämligen genom drunkning tillika med sin fästmö utanför Drottningholms slott.

Öfverste Gustaf Horn aflid 1673 och var, som nyss nämndes, den siste Horn, som skref sig till Haapaniemi, och om godsets senare öden finnas inga sägner. Dess historia sjunker likasom ruinerna af den forna borgen ned i glömskans djup, därifrån minnet återhämtat dessa spridda drag.

TIDSSTRÖMNINGAR.

Den nya skolan stod färdig och vid terminens början väntades också den nya lärarinnan. Platsen, där skolhuset rests, var något enslig. Bakom byggnaden låg marskogen och framför densamma en öppen plan, passlig för trädgårdsanläggningar och friluftsgymnastik.

En skola behöfdes likväl med nödvändighet just i denna utkant af socknen. Ordföranden i skoldirektionen, godsägar Sköld, hade med ifver drifvit saken igenom. Att göra upplysningen möjlig och tillgänglig äfven för de mest aflägsset boende var en angelägenhet, som låg honom varmt om hjärtat, och allt höjande af folkets barn utgjorde ett af hans lifsintressen. Det var också han, som öfvervakat byggnadsarbetet, något som föll sig lämpligt för honom, då fädernehemmet, det ståtliga Sköldvik, ej låg alltför långt borta.

Trots de många förslag och nya ideer, som godsägaren framkastade och ofta äfven genomdref med en beundransvärd ihärdighet, måste socknemännen, äfven om det gällde att öppna på penningpungen, alltid till sist erkänna, att unga patron på Sköldvik ändå hade rätt i grund och botten.

Det låg alltid något praktiskt och lätt utförbart i hans förslag, som ledde till nytta för orten i gemen, och om han fordrade intresse och uppoffringar för det allmänna bästa, visste enhvar, att han själf alltid gick i spetsen.

För öfrigt hade Sköld sitt eget sätt att gå till väga. Aldrig häftig eller pockande, hörde han på skäl och mottog invändningar med samma vänliga lugn, men hans sega uthållighet var så oemotståndlig, att den oftast öfvervann äfven de envisaste motståndare. Därtill kom ännu, som nämndt, hans praktiska läggning, som gjorde, att han oftast med en blick träffade det rätta och därigenom kunde förebygga onödiga utgifter.

Då han gick genom rummen i det nya skolhuset, granskade de klara blå ögonen uppmärksamt hvarenda springa i golfvet och hvarje fog i stocklaget. Han såg efter, att fönstren passades noga och att kakelugnarna drogo väl. Hvarenda arbetare visste, att de där lugna ögonen med den barnsligt ljusa blicken hade en förunderlig förmåga att upptäcka just det lilla fel de hoppats kunna undandölja. Men alla insågo, att anmärkningen var rättvis och gjord med fog. Det var ock därför ett mycket godt förhållande mellan godsägar Sköld och hans underlydande, dem han förstod att uppskatta efter hvars och ens förmåga.

Då den nya skolan afsynades, var allmänna omdömet, att den var den bäst uppförda af alla skolor i socknen, och de flesta medgäfvoo, att det var Skölds förtjänst. „Han var nu engång så noga med allt“, hette det.

Det låg också mer än ett vanligt praktiskt intresse till grund för den omsorg han egnat detta kommunala byggnadsföretag. Då han så varmt intresserade sig för folkbildningen, var särskildt folkskoleväsendet på landet så att säga hans favoritkäpphäst. Själf hade han som pojke i socknens äldsta skola inhämtat vetandets första grunder. Det glada, friska lifvet bland kamraterna, med kälkåkning om vintern i skolbacken och julfesterna med den vackra, af ljus strålande granen i den höga luftiga salen, stod för honom som hans gladaste barn-dormsminne.

Men också annat mindes han, sådant som han då ej fullt förstod, men som under senare år framstod för honom i hela sin betydelse. Gentemot lärarepersonalen fann han från föräldrars och målsmäns sida ovilja och ogenhet, som försvårade de första pionjärernas steg på den nybanade vägen och i fullt mått strödde tistel och törne därpå. Han såg snön yra in i skolrummen genom otäta fönster och mögel frodas i de illa hopfogade knutarna. Han såg lärarinnan frysa i sitt iskalla kök, där det turvis drog och rökte in. Socknemännen drogo sig undan reparationskostnaden eller biföllo därtill med knot och klagan.

Alla dessa små drag etsade sig in i gossens minne och när han växte upp och förstod deras innebörd, lofvade han sig själf att blifva en nitisk förkämpe för folkskolan och dess lärarekrafter. Detta löfte hade han äfven infriat, särskildt nu åter i fråga om den nya skolan, „Backas skolan“, som man beslutat kalla den.

Huru ofta hade han icke de senaste månaderna färdats vägen mellan sitt hem och byggplatsen, än åkande, än ridande, oftast till fots och utan afseende på väder och vägalag. Själfva platsen var ej synnerligen i hans smak, men då den låg centralt och af en välvillig gårdsägare blifvit fritt upplåten för ändamålet, fanns ej något val. Med framsynt blick sökte han emellertid planera, huru man på bästa möjliga sätt skulle kunna tillgodogöra sig det lilla området för skolans behof. Här kunde sättas bärbuskar, där planteras fruktträd och invid staketet, som skulle inhägna det hela, fanns rum för grönsakslanden.

Skogsdungen bakom huset kunde rödjäs upp och träden kvistas — ett par gamla tallar och granar samt en frodig rönn prydde ju nog sin plats. Man måste tänka litet på den nya lärarinnans trefnad, hon som skulle bo här så allena. Till och med till byn var det ett godt stycke väg, så att man fick lof att hafva resurser på närmaste håll för att kunna trifvas — menade han.

Det var synd om de unga människor, som år efter år strömmade ut ur lärosalarna och i allt vidare kretsar ströddes ut i landets ofta nog ödsliga bygder för att där, enhvar på egen hand, göra sin insats i det stora folkbildningsarbetet. Det var ej mer än en naturlig plikt för hvarje annan medlem i samhället att såvidt möjligt bistå dem både i andligt och materiellt hänseende. Så resonerade Sköld, medan han gick omkring och i tankarna mätte ut trädgårdslanden och blomsterrabatterna. Mätte hon nu bara komma att trifvas, den där fröken Fredman,

som blifvit dem rekommenderad. Nog skulle både han och hans mor, i hvad på dem ankom, försöka se till, att hon icke vantrifdes i L.

Ja, unga patron på Sköldvik hade många järn i elden, som man säger, men ju mera arbete som förelåg, ju större energi tycktes han utveckla. Det föreföll som skulle hans krafter vuxit, allt efter som hans verksamhet utvidgades. Men så hade han också en berghälsa och en konstitution, härdad ända från födseln genom ett sundt lif och mycken vistelse i fria luften, uppvuxen på landet som han var.

Sköldvik hade redan i flera generationer tillhört familjen. Far hade gifvit gården i arf åt son och, blott på få undantag när, hade besittningsrätten gått i rätt nedstigande led. Slakten var mycket ansedd på orten och hela hemmet vittnade allt igenom om en gammal förfinad kultur. Vetenskapligt bildade män och talangfulla, begåfvade kvinnor hade haft sitt hemvist under det ärevördiga taket, där brist och nöd aldrig funnits till, utan en solid förmögenhet bredt sin trefna komfort öfver lifvet i helg och söcken.

Den nuvarande innehafvarens far, gamla kommunalrådet, åtnjöt allmänt förtroende inom socknen, där han ständigt stått som den främste vid hvarje nyttigt företag af allmänna art. Han var en man af den gamla stammen, strängt ordningsälskande, strängt plikttrogen och synnerligen driftig jordbrukare. Mot sina underhafvande var han en faderlig husbonde, visserligen omutligt fordrande, då det gällde uppställda villkor, men å sin sida den främste att uppfylla hvad på honom ankom. Alla hyste ock

tillit till hans rättvisa och praktiska blick att utfinna hjälpmedel i nöd och trångmål, hvilken förmåga gått i arf till sonen.

I allt hvad till landtbruket hörde, stod han ock som en föresyn för sin omgifning. Man såg med djup aktning, förenad med en viss vördsam fruktan, upp till den resliga, på sista åren något massiva gestalten med den raka hållningen och den skarpa, klara blicken, som så vaket följde allt omkring sig, från det största till det minsta.

Frisk och med obruten lifskraft föll han lik skogens mäktiga fura i ett ögonblick. „Lefva ett verksamt lif och dö hastigt“, var hans från ungdomstiden uttalade önskan och den gick äfven i fullbordan samma dag han nådde sitt sjuttionde år. Minnet af den ända intill det sista raska och kraftfulla åldringen med det lätt gråsprängda, ännu rika håret och den friska, rödlätta hyn bleknade sent i hans födelsebygd.

Det hade rådt ett lyckligt familjelif på Sköldvik, ehuru man och hustru voro stora kontraster. I bredd med makens starka, ständigt af hälsa och lifslust präglade gestalt, framstod den lilla späda fru Sköld snarlik en luftig ande, hvars ömtåliga fysik tycktes fordra drifhusets skyddande hägn för att kunna uthärda nordens kulna vinter.

Det bodde dock inom detta bräckliga omhölje en energisk och rikt begåfvad själ. Ehuru hon själf ej förmådde lägga hand vid allt, var det likväl hennes tanke, som styrde det stora maskineriet — Sköldviks hushållning — på det mest mönstergilla sätt. I umgängeslivet var hon älskvärd och

underhållande, dessutom ovanligt beläst och äfven musikaliskt bildad.

Betydligt yngre än sin make, hvilken först i medelåldern trädt i äktenskap, var hon jämförelsevis ung vid kommunalrådet Skölds bortgång. Hon åldrades dock tidigt, till följd af smärtsamma förluster, två små söner i späda ålder och en ung, blomstrande dotter, som i sin lefnads vår borttrycktes af en svår bröstsjukdom.

En äldre dotter gifte sig tidigt med en svensk anförvandt, en diplomat, och flyttade till utlandet, långt från de sina. Nu hade fru Sköld kvar blott sonen Osvald, hvilken efter slutade studier öfvertagit skötseln af fädernegodset. En innerlig tillgifvenhet förenade moder och son. Han hade äfven varit sin faders glädje och framtidshopp och det var, som skulle fars och mors olikartade karaktärsdrag hos honom ingått en harmonisk förening. I intellektuellt hänseende begåfvad som modern, ägde han, som nämndt, tillika sin fars praktiska anlag och var äfven till utseende och gestalt en trogen afbild af honom. Endast moderns vackra och uttrycksfulla blick återfanns i sonens klarblå ögon.

Kommunalrådet, som själf ägde en bergfast konstitution, såg äfven till, att hans son i fysiskt afseende stärktes och härdades ända från barnaåren. Han ville „göra en man af pojken“ och hans afsikt hade lyckats. I allt slags sport kunde han godt mäta sig med yrkesmän i de olika branscherna. Han hade som modern ett fint öra för musik och var road af litteraturen. För honom själf eget var ett visst vekt drag, som saknades hos för-

äldrarna, hvilka båda voro sällsynt karaktärsfasta. — Men det yppade sig redan hos gossen i en tyst benägenhet för medkänsla, ja ömhet för allt svagt, förtryckt och lidande, ehuru han som pojke smått blygdes för dessa mildare känslor, hvilka ingen skulle tilltrott en så hurtig och käck natur som hans.

Dessa motsatser spåras dock mången gång tillsammans. I alla händelser finnes hos hvarje mänskliga några halft anade stämningar, som hon bäfvar för att uppenbara, och hvilkas omedvetna berörande kännas för hennes andliga varelse lika pinsamt, som det plötsliga mötet med en iskall hand.

* * *

Den nya lärarinnan hade anländt, Backas skolan var invigd och dess föreståndarinna tillbörligen installerad på sin plats.

Några dagar därefter kom godsägar Sköld ridande på sitt vackra, bruna sto för att besöka skolan, hvars invigning han för andra angelägenheter skull varit tvungen att försumma. Nu var han intresserad af att få se den nya lärarinnan vid hennes arbete bland de trettiofem eleverna. Han ville äfven höra, om hon hade några önskningsar att framställa eller att göra några anmärkningar, som det stod i hans makt att villfara och ställa till rätta.

Han band hästen vid den lilla barrieren, som han själf låtit uppställa, och gick sedan raskt öfver gårdsplanen och in i den rymliga förstugan, genom hvars halföppna dörr man hörde lärarinnans röst

och barnens svar på de framställda frågorna. Då han ej ville verka störande under den pågående lektionen, dröjde han kvar därute, uppmärksamt lyssnande till de tvärhuggna, men klart affattade frågorna. Rösten var något sträf, men icke oangenäm och barnen tycktes med vaket intresse lyssna till sin lärarinna. Man kände, att hon höll deras uppmärksamhet fast.

Snart var timmen slut och då den unga skaran stormade ut, gick Sköld, vänligt hälsande barnen, fram till lärarinnan.

— Välkommen till L. och Backas skolan, fröken — sade han med sin välljudande, manliga röst — ni har varit efterlängtd just till denna plats särskildt.

Hon såg likgiltigt förbi honom, då hon stolt framräckte handen. Godsägaren skyndade att presentera sig och tillade: — Jag är en varm vän af folkskolans sak och har mycket ifrat för denna skola här i socknens utkant. Nu gäller det blott att få alla i skolåldern varande att begagna sig af de förmåner här bjudas dem.

— Jag tror, att man börjat vakna för den saken, svarade hon kort.

Han märkte plötsligt, att rösten fått en hård klang, och då han något närmare iakttog den magra, kantiga gestalten med det bleka ansiktet och de tärda dragen, möttes han af en skarp blick ur hennes djupt liggande ögon. Den ännu unga kvinnan hade ej af moder naturen fått några yttre gåfvor. Hennes figur och rörelser saknade allt behag och hennes väsende var kort och afvisande. Sköld var

likväl ej den, som i första ögonblicket lät sig påverkas af stundens stämning. Tvärtom fortfor han på sitt tillmötesgående sätt att språka om ett och annat.

Han ville också gärna veta, om hon var nöjd med lokalen, och förde henne nästan mot hennes vilja med sig ut i köket för att förvissa sig om, att hon kände till alla små finter med spjäll och luckor.

— Fröken har ingen tjänarinna? — han såg sig spörjande omkring,

— Nej.

— Skall det inte blifva för ensamt här?

— Det är jag van vid — ljöd det afvisande. Lärarinnan såg tydligen ut att vara lika besvärad af hans frågor som af hans besök i öfrigt, hvarför godsägaren fann skäl att åtminstone denna första gång göra det så kort som möjligt.

— Jag kommer härnäst för att rådgöra med er angående gårdens plantering — sade han vid afskedet, men han fick intet svar. Det låg en så synbar likgiltighet i uttrycket kring hennes tunna, fast slutna läppar, att det tydde på något slags fientlighet, ehuru Sköld, i medvetandet af sin rent oegenlyttiga välmening, icke fäste något afseende därvid. — Stackars flicka, hon har säkert hemlängtan — var hans enda reflexion, när han svingade sig upp på sin häst.

Fröken Fredman hade icke ens gjort min af att följa honom ut. Hon gick ej heller fram till fönstret för att åse hans affärd, men där hon stod på samma fläck han lämnat henne, då han

bjöd farväl, kunde hon genom den obetäckta rutan fullkomligt väl iakttaga allt. Hon såg den högväxta, axelbreda gestalten, hufvudet högre än de flesta män, hans lätta, elastiska gång och den ledighet, med hvilken han satt i sadeln, sedan han först gifvit det ädla bruna stoet en lätt strykning öfver dess smidiga hals. Just då hästen svängde nedåt vägen, vände ryttaren sig tillbaka och lät blicken glida öfver skolhusets fasad, innan han, likasom hälsande med ridspöet, käckt galopperade bort.

Ett djupt ironiskt löje krusade därvid lärarinnsans läppar.

— Han väntade sig nog att se mig vid fönstret, beundrande ståten vid affärden — den narren — mumlade hon. — Hvad tror han jag tänker, när jag ser en sådan där elegant snobb? Lätting, dagdrifvare, drönare, som göder sig af arbetarens svett och blod! — „De sitta högt i sadeln och låta smutsen stänka på vägarnas barfota folk“. — Ja, skalden har rätt, tusen gånger rätt. Jag kan ej förstå, huru jag skall stå ut med att se honom här, kanske ofta nog. Nå, vi få väl se, om jag ej kan finna på medel att aflägsna den där sprätten. — Hon log hånfullt och gick sedan för att kalla in barnen till nästa lektion.

Följande vecka, då timmarna för dagen voro afslutade i skolan, kom han igen. Denna gång icke till häst, såsom senast, utan helt anspråkslöst till fots, ehuru par dagars hållregn gjort vägarna mindre angenäma för långa promenadurer. Nu sken solen emellertid varmt som om sommaren och hela naturen såg så leende ut, som skulle den djärft velat bestrida hösten herraväldet.

Godsägaren tog ett måttband ur fickan och bad lärarinnan följa med ut på gården för att se, huru han tänkt sig ordnandet af den lilla trädgården. — Saken är den — menade han — att om man kunde få den karga jorden något så när beredd i höst, så kunde planteringen försiggå och härvid gäller med större skäl än i fråga om mycket annat, „ju tidigare, ju bättre!“ Buskar och telningar fås från Sköldviks plantskola och min trädgårdsmästare, som är gammal och erfaren i yrket, får gärna biträda med råd och dåd. På så sätt hoppas jag, vi inom kort skola få något dugligt till stånd.

Han var så intresserad för saken och midt uppe i sitt förslag, att han icke märkte den liknöjdhet fröken Fredman visade, förrän han såg upp för att äntligen få ett svar eller helst ett medgifvande till hvad han framställt.

— Fröken är kanske inte intresserad af trädgårdsskötsel?

— Det kan jag inte säga.

— Nå, det beror på tycke och smak. Men en trädgård hör ju egentligen till hvarje skola och vore det meningen att lärarepersonalen däraf kunde draga så mycken nytta som möjligt, för att icke tala om trefnaden af att omgifningen blir en smula ansad. Jag har också tänkt mig, att skogsbacken bakom huset kunde rödjäs, så skulle fröken där kunna finna en liten skyddad vrå för en enkel bänk. Här är ju eljest tyvärr något kalt.

— Odlad bygd borde fägna en jordbrukares öga — sade lärarinnan med märkbar ironi.

Han såg något förvånad ut vid denna ton, men

tog genast hennes ord såsom ett skämt och biföll leende. Han fortfor att noggrant mäta ut och beräkna området för bärbuskar och fruktträd för att finna ett passligt afstånd mellan dem och rotfruktslanden.

— Fröken har således inga invändningar mot mina projekt? — Han vädjade åter vänligt till den orörliga gestalten, som med liknöjdt lugn åsåg hans åtgöranden.

— Hvad skulle ni göra, om motsatsen vore fallet?

Frågan ljöd så gäckande och stridslysten som möjligt.

— Naturligtvis förändra mina planer i öfverensstämmelse med edra — svarade han hastigt. Det blef plötsligt klart för honom, att det låg någonting djupare under denna afvisande indolens, någonting, som han alls icke förstod. Han såg pröfvande bort till henne, som stod där lik en motståndare, rustad till kamp.

Hon var ytterst mager och det lilla bleka, hoptryckta ansiktet bar synbara spår af tidiga bekymmer. Tinningarna, från hvilka det tunna, mörka håret var stramt draget, hade djupa gropar och linjerna kring den slutna munnen uttryckte någonting midt emellan smärta och bittert missnöje. — Staccars flicka — tänkte han åter med godhet — lifvet hade säkert farit ovarsamt fram med henne.

— Nåja, jag tror ändå, att vi till slut skola komma öfverens — sade han glädtigt. — Kanske fruktträden i alla fall skulle stå bättre på andra sidan.

— Nej, nej — hon vände sig otåligt bort — det är alldeles detsamma för mig, hvem vet, om jag får se dem växa!

— Nå, det vill jag hoppas — godsägaren såg helt häpen ut — fröken må då inte genast börja vantrivas?

— Jag är inte van att taga hänsyn till mina personliga tycken — ljud svaret — men ingen kan ju förutsäga, huru ens förhållanden kunna komma att gestalta sig. Jag har endast varit här tre veckor och känner mig främmande för allt och alla.

— Det är alldeles naturligt, men det är äfven ett kraftigt skäl för er att blifva bekant med oss. Då kommer också den yttre omgifningen att te sig annorlunda. Kom och gör början med Sköldvik! Hvad säger fröken om att äta middag hos min mor om söndag?

— Jag säger, att jag betackar mig för äran.

Sköld satte stadigt ned en märkeskäpp i marken och bultade till den med en sten. — Det skulle ni inte säga, om ni kände min mor — sade han på det stillsamma sätt, som alltid verkade så besynnerligt dämpande på den mest uppretade motståndare.

Lärarynnans ansikte var vänt ifrån honom, så att han blott såg hennes profil, men det undgick honom icke, att hennes läppar darrade som af undertryckt rörelse.

— Nåväl — sade han plötsligt, liksom skulle han avslutat ett samtal — nu kan jag inte göra mer för i dag. Jag skall skicka hit en karl, som arbetar upp jorden, och sedan få vi se till, hvad som

vidare kan göras. Jag har säkert uppehållit fröken. Nästa gång jag kommer till Backas, kan ni ju låtsas, som om ni inte såg mig, ifall ni nämligen inte anser mig göra några ingrepp på ert område. — Han log och tog af sig hatten för henne till farväl. — Icke sant, fröken Fredman, den där frågan angående ett besök på Sköldvik anse vi ännu icke oåterkalleligen afgjord?

Han stod där så välvilligt öfvertygande, att hon icke kunde undgå att se upp. — Hvad gör jag egentligen där? — frågade hon kärft.

— För det första uppfyller ni därmed en medborgerlig plikt!

Hon riste på hufvudet och log öfverlägset.

— Ja, motsäg mig inte, fröken. Det är verkli- gen en plikt att göra bekantskap med det samhälle, hvaraf man blifvit en medlem. Och då ju samhället består af individer, räknar jag min mor och mig till en del däraf.

— Jag tror, att herr Sköld misstagit sig i valet af yrke, ni borde blifvit advokat.

— Tack! Jag förstår, att ni menar *talare* i en viss betydelse. Vanligen är jag icke fullt så meddelsam, om den jag samspråkar med visar sig något mindre otillgänglig än hvad nu varit fallet. — Hans strålände, blå ögon logo öppet emot henne, så att de till och med framtungo en liten dragning till ett leende äfven på hennes tunna läppar. Men då han tillade: — För det andra gör ni oss personligen ett nöje med att komma, ty min mor önskar blifva bekant med er. — Då kom där åter ett kallt afvisande i hennes sätt och blick och utan att räcka

honom handen gjorde hon blott en stum afskedsbugning, då han gick.

* * *

„Då Mohammed inte vill komma till Berget, måste Berget gå till Mohammed“, citerade Oswald Sköld skrattande, när han om kvällen satt midt emot sin mor vid tebordet. Kommunalrådinnans lilla hjälpredda, Elin Ström, en fattig flicka, som hon upptagit från hennes öfvergifna barndom, stod och serverade teet ur den gammaldags, blankskurade samovaren.

— Huru menar du Oswald? — Modern lutade sig framåt och betraktade honom frågande.

— Jo, jag framförde i dag mammas inbjudning till den nya lärarinnan, men fick afslag „på grått papper“, som ordspråket säger.

— Verkligen! Nå af hvilken anledning?

— Det vet jag sannerligen icke. Möjligen af blyghet, men det tror jag ändå inte. Man måste se mer af personen i fråga för att kunna utgrunda henne.

— Är hon så ovanlig? — Kommunalrådinnan log.

— Ja, nog förefaller hon något besynnerlig, men framför allt olycklig och nedtryckt. Därför tänkte jag, att mamma skulle fara öfver till skolan någon dag för att till exempel afhöra en lektion.

— Och på samma gång försöka om jag skulle kunna komma henne närmare, menar du?

— Ja, så tänkte jag.

— Tyvärr har mitt knä återigen krånglat, så att jag har svårt att röra mig. Kanske den där fröken ännu besinnar sig och kommer och hälsar på mig.

Hon såg så vänlig och moderlig ut, att hennes son ej kunde låta bli att uttala ett hoppfullt: — Låtom oss se tiden an.

— Men att höra lilla mor, som ännu rör sig lätt som en älfva, tala om ett giktsjukt knä, det låter minst sagt disharmoniskt — tillade han leende.

— Ja, säg det, en gratie med silfverhår — och fru Sköld besvarade hans skämt med ett skälmskt löje, som gjorde hennes ansikte märkvärdigt ungdomligt, trots det grå håret. — Det var också sant, att hon bar sina sextio år väl. Man kunde trott henne vara vida yngre, isynnerhet då hon var upplifvad och kinderna hade ett återsken af de skära rosor, som varit hennes ungdoms fagraste smycke.

— Se här, Osvald, en svamp-omelett, som lilla Elin har all heder af — den måste du smaka på.

Den unga flickan i det hvita förklädet rodnade öfver sin dyrkade matmors beröm och ett lyckligt leende blottade de friska, glesa tänderna i hennes stora mun. För ett godt ord af kommunalrådinan kunde hon gått i elden. Hon tyckte, att Sköldvik jämte dess husbondfolk var fullkomligheten själf.

Efter kvällsvarden drogo sig moder och son till den senares hemtrefliga skrifrum. Om aftnarna tändes alltid lampan på det runda bordet framför kommunalrådinans soffa, hennes audiens-tron, som sonen skämtsamt kallade den. Där gjorde hennes

fin, värdig gestalt les honneurs med en världsdams lugna ledighet, eller ock mottog hon Elin Ströms förtroenden i hushållsväg. Men om frågan gällde en litterär storhet eller en mayonnaise-sås, alltid låg det samma behagfulla värdighet i hennes sätt att tala därom. Hennes små hvita händer sysslade därunder med något utsökt broderi eller vackert ullgarnsarbete för den basar, socknens fruntimmer hvarje jul anställde och i hvars bestyrelse fru Sköld helt naturligt var själskrifven.

Också denna kväll framtog hon genast sin med en utsydd duk öfvertäckta arbetskorg. Sonen hade vikit upp den nyss anlända tidningen och genomögnade den med det intresse, man alltid på landsbygden egnar postens nyheter från världen där ute.

— Det är väl strid och oro som vanligt — sade kommunalrådinnan suckande.

— Ja, det tyckes ej kunna undvikas. — Han läste upp några anmärkningsvärda rader ur ledaren.

Fru Sköld suckade åter. — Jag saknar den gamla lugna tiden — sade hon sakta.

Sonen såg vänligt på henne. — Det är lätt förklarligt, men tiden är dock fylld af stora intressen och mitt säkra hopp är, att den jäsningsprocess, vårt samhälle nu undergår, skall frambringa ett godt resultat, blott man kan bida i tålmod.

— Men innan dess?

— Ja, striden kan nog bli het — menade godsägaren tankfullt. — Kanske slå dess böljor ett stänk också öfver vår aflägsna bygd — det få vi nog vara beredda på. Tecken därtill förspörjas redan.

— Gud afvände all ofrid! — sade den gamla frun allvarligt. — Jag har likväl förtroende till vårt folk här på gården, de flesta äro gamla och bepröfvade.

Sköld nickade. — Vår ort är i allmänhet lyckligt lottad. Fattigvården är väl ordnad och upplysningen ganska allmän. Min far har nog stor förtjänst däri. Med sitt stora inflytande och sin framsynta blick förmådde han mycket här i L. Hvad man vet hos oss, är ej blott nutidsmänniskornas lösa fernissa och de stora orden, utan någonting vida gedignare, hvars äkta halt vid pröfning säkert skall komma i dagen. — Det är med nöje man lyssnar till husböndernas insiktsfulla yttranden på socknemötena. Deras konservatism har bibehållit blott sina bästa sidor och de flesta af mina arbetare tala och handla som förnuftigt folk. Men undantag finnas öfverallt, brushufvuden, som utan hänsyn vilja kullkasta den bestående ordningen, blott och bart af personliga skäl, ehuru de vilja låta påskina en nyvaknad fosterlandskärlek för att sedan, under den allmänna oron kunna förskaffa sig egna fördelar. På deras brödrakärlek och fagra tal tror jag ej stort.

— Och så hafva vi idealisterna — sade fru Sköld leende.

— Ja, dem måste man också räkna med — svarade han. — Det är någonting upphöjdt och vackert i deras syn på tingen och i deras starka tro på de mest utopiska drömmars realisation. Jag önskar uppriktigt, att de måtte gå verkligheten en smula in på lifvet och få fast botten att stå på, ty

med sina vackra påståenden — oftast idel skimrande såpbubblor — draga de nu massorna med sig, utan att sedan kunna erbjuda dem något praktiskt resultat af allt sitt teoretiserande. — Det är farligt att spränga en damm utan att vara säker på, att man kan leda vattnet i rätt strömfåra.

— En folkledare behöfver mer än andra vara utrustad med stora gåfvor — inföll kommunalrädinnan. — Särskildt borde han alltid på ett praktiskt sätt förmå lösa den svåra uppgiften att förbättra det gamla man vill rifva ned.

— Ja, ve öfver alla folktalares tanklöst utkastade ord, som väcka brödrahat, missnöje och förbittring! — sade godsägaren med eftertryck. — De tända en brand, hvars härjande lågor de själfva en gång måste fly, förtviflade öfver att ej förmå släcka den.

— Det fins många frågor här i lifvet, inför hvilka man stannar utan att få svar — sade fru Sköld och lät arbetet sjunka i famnen.

— Ja, till exempel kunskapen, som borde vara människosläktets lycka — hvilka bittra frukter har den icke burit? — sade hennes son. — Hvarför blir icke upplysningen en strålande stjärna för hvar och en, som får del däraf?

— Det var en gång en lustgård och därinne växte bland andra sköna träd också kunskapens träd på godt och ondt, men det förvägrades det första människoparet att smaka dess frukt — sade kommunalrädinnan sakta.

— Vet du Oswald, jag tror, att vår tids kun-

skap i mycket påminner om paradiset förbjudna frukt, den „på ondt“ nämligen. Den är en kunskap utan Gud, därför blir den ofta till fördärf i stället för att gagna och förädla.

— Den sanna, ädla kunskapen, det verkliga vetandet menar jag, låter sig nog förenas med kristendomen — sade godsägaren lifligt — de snarare komplettera hvarandra.

— Ja, men socialismen vill ju främst af allt störta vår Herre från tronen — inföll fru Sköld. — Det är just dess gudlöshet, som förskräcker mig.

— Mamma, tänk på proletarietets gränslösa elände. Huru kunna dessa arma förlika sin nöd med den gudomliga barmhärtigheten? Älskade lilla mor, det behöfs en fast tro därtill och den gamla fromheten är död. — Han tog hennes fina hand och smekte den ömt.

— Pröfningar och olyckor skola ju tjäna såsom medel till själens förädling, min son.

— Ja visst mamma, men jag tror, att lyckans solsken stundom gör bättre kristna — sade han med sitt ljusa leende. — Ser du, jag har aldrig hållit på straffregimen, hvarken vid enskild eller allmän uppfostran, och du inte heller, om jag mins rätt. Far var af gamla stammens män och tyckte, att riset hörde till barnets rygg, som skaftet till kvasten, måttligt brukadt förstås. Ehuru han sällan realiserade sina idéer i fråga om oss barn — kanske vi på det hela taget inte voro så ohandterliga — så vet jag alldeles säkert, att dina goda ord alltid gjorde bättre verkan på mitt upproriska sinne, än det strängaste hot om ris.

De logo båda. — Du var verkligen inte svår att styra, Osvald. Ditt lynne var ej häftigt, men värre var, att du kunde öfvertyga och bevisa, så att man mången gång oförtänt gick öfver på din sida, trots alla principer.

Godsägaren skrattade hjärtligt. — Jag har funnit, att man med lugn kommer längre än genom ifver och hetsighet. Åtminstone påstå gubbarna ibland, att de gifva efter, för att jag är så seg i hvad jag vill ha fram.

— Det tror jag nog slår in. Jag minns, huru du engång satt orörlig fem timmar i sträck för att få fatt i en gräfling — mycket nog för en liflig, elfvaårig pys tålmod. Men nu blir det sent och jag har glömt att skicka Elin till sängs. Hon har säkert somnat öfver sitt arbete vid matsalsbordet, i väntan på att få hjälpa mig till sängs.

— Jag tror, att mamma är Elins jordiska försyn — sade Sköld leende.

— Ja, det är nästan en plikt, isynnerhet när det gäller en så osjälfständig varelse, som min staccars lilla skyddsling. På hufvudets vägnar har hon ej tilldelats mycket, men hjärtat, det är godt. Jag hoppas därför att kunna göra en bra och äfven nyttig människa af henne. Snäll och hjälpsam är hon ju redan på allt sätt. Godnatt min son, du sitter kanske ännu uppe en stund vid skrifbordet?

— Ja, jag har några kommunala räkenskaper, som brådska, och det går allra bäst att arbeta en stilla aftonstund, när intet utifrån stör sinnet.

— Ditt folk ser åtminstone, att deras husbonde

vet taga vara på tiden, då din lampa lyser ut i kvällsmörkret.

— De tro nog inte som våra socialister, att herrarne äro dagdrifvare, som lefva på deras möda och arbete — svarade han leende, då han bjöd henne godnatt.

* * *

Sköld hade hållit ord i fråga om trädgårdsanläggningen vid den nya skolan. Trädgårdsmästaren från godset hade hämtat till platsen alla behöfliga telningar, som nu, omsorgsfullt planterade och ombundna, tedde sig helt lofvande. Godsägaren hade flera gånger ridit dit för att bese arbetet och gifva sina anvisningar. När man blifvit färdig härmed, gällde det skogen. Han tog en eftermiddag några af de äldsta och duktigaste skolgossarna till hjälp och under hans tillsyn och personliga deltagande gick det hela som en glad lek. På några timmar var platsen röddjad, de skräpiga träden kvistade och alla gamla snåriga buskar borttagna.

Glädjen blef ej mindre, när Sköld uppmanade dem att släpa samman bråtet på en enstaka berg-häll, med löfte att han någon lugn kväll skulle tända en „kokko“ åt dem.

Lärarinnan kom ej under arbetet ut till dem, men då gossarna gingo bort, vinkade hon dem tillbaka och gaf enhvar af dem en skifva hvetebröd till väggkost.

Sköld dröjde ännu kvar för att ansa om den

gamla tallen och granen, hvilket arbete han ensam ville utföra, ty det måste ske med varsam hand. Här och där kunde tagas en vissnad eller förtorkad gren, men eljest voro isynnerhet den mossbelupna granens yfviga grenar så skyddande, att den häftigaste regnskur icke kunde genomtränga dem.

Då han slutat sitt arbete, hade solen gått i moln och oktoberdagen begynte skymma. Han stack sin lilla yxa i fodralet, som han bar i en rem öfver axeln, slog sig ned på en sten och tog upp sitt cigarretui för att tända en cigarr till sällskap på hemvägen.

Från platsen, där han satt, var utsikten öfver åker och äng bort till den aflägsna skogsranden vid horisonten ej att förakta. Just här invid den gamla, grå stenen skulle han nästa vår låta göra en bänk, så att lärarinnan kunde sitta ute de vackra majkvällarna och höra talltrasten sjunga. Den uppehöll sig gärna — såsom han mindes från gossåren — just i denna lilla skogsdunge.

Plötsligt förnam han ett lätt prassel bakom sig och då han vände sig om, såg han fröken Fredman plocka upp några torra kvistar, som barnen glömt.

Huru hon kommit dit, utan att han märkt det, var för honom en gåta. Hon tycktes uppstigen ur jorden, med hvars dystra, bruna färgton den magra gestalten i sin mörka klädning hade någonting osökt gemensamt.

— De duga att tända brasan med — sade hon förklarande och pekade på kvistarna.

— Ja, tillräckligt torra äro de åtminstone — svarade han. Han ville ej förlänga samtalet, ty han hade beslutat att ej tränga sig på, utan hellre

vänta, i hopp om att hon dock till slut skulle blifva mindre otillgänglig. Hon stod nu och vred och vände på en knotig tallgren. Det föreföll, som om hon velat yttra något och haft svårt för att få det sagdt, men han var obarmhärtig nog att ej vilja hjälpa henne.

— Det var nog i alla fall en vinst för platsen, den här storstädningen — mumlade hon slutligen med halft bortvändt ansikte.

— Jag tror så med — svarade han och en ljusning drog öfver hans öppna drag. Skulle sfinxens gåta ändtligen lösas. Att detta yttrande från hennes mun var ett slags erkännande, förstod han genast.

— Gossarna togo uti, så att det var en fröjd att se dem.

— Ja, de äro verkligen snälla, de allra flesta. Jag har ej haft mycket bråk med dem.

— Det gläder mig uppriktigt, sådant lättar pedagogens ofta så mödosamma arbete.

— Åja — jag har nog försökt annat. Isynnerhet hade jag det svårt den första terminen jag var lärarinna. Jag tror på fullt allvar, att färlldrarna satte upp barnen mot mig. De voro absoluta motståndare till allt skolväsende och så fick jag bära upp deras hat. Ibland var jag alldeles förtviflad, några af pojkarne voro riktiga odjur och alldeles omöjliga i fråga om disciplin.

— Jag kan tänka mig er belägenhet, en ensam flicka utan råd och bistånd gentemot en skara små vildar.

Hon nickade. — Det var deras dagliga lek att

stjälpa omkull vattenämbaret, som jag om vintern med största svårighet hämtade från brunnen. En gång flög också en sten in genom fönstret i soffrummet, af ovarsamhet som det hette, men de visste nog, hvilket obehag jag hade i kölden, innan man kunde få tag i glasmästaren, som bodde i andra ändan af socknen. En stackars kattunge, som utgjorde min enda fröjd, hittade jag om våren med en sten om halsen i närmaste dike.

— Skamligt, nå blefvo de inte hyggligare med tiden? — Han var så intresserad af berättelsen, att han ofrivilligt flyttade sig några steg närmare.

— Ja, något lugnade de sig väl, men jag trifiedes aldrig i socknen och var glad att få byta plats med en kamrat, som var hemma därifrån.

— Och ert nästa verksamhetsfält?

— Där var skolhuset uppfördt af färskt virke, så att fukten dröp utför väggarna, och om vintern förfrös jag mina fötter på de iskalla golfven. Min stackars gamla moster, som jag tagit till mig, var hela tiden sängliggande i reumatisk värk för fuktens skull. Men eleverna voro vakna och arbetet i skolan höll mig uppe.

— Stackars barn! — Det ljöd så vekt, men hon lät ej märka, om hon hört det uttryckta deltagandet. I alla fall såg man, att hon fann en lättnad i dessa utgjutelser, då tystnaden en gång var bruten.

— Jag stannade dock kvar flera år i ***järvi. Folket var välvilligt och några mindre reparationer afhjälpte de största bristerna, dessutom råkade de följande vintrarna vara mildare.

— Fröken har de bästa rekommendationer därför, berättade skolinspektorn!

— Jag visste, att de voro nöjda med mig — svarade hon trumpet och tillade halft motvilligt — jag har af naturen pedagogiska anlag.

— Fröken står allena nu?

— Ja, min gamla moster dog senaste vår efter ett långvarigt lidande. — Hon vände sig plötsligt om och började gå mot huset. Hon var synbarligen rädd att samtalet skulle blifva alltför personligt. Sköld följde långsamt efter henne. Då hon kommit fram till trappan, bad han om ett glas vatten.

— Arbetet har gjort mig törstig — menade han. Hon skyndade in och återvände nästa ögonblick med det begärda.

— Jag visste inte, jag tänkte — hon tvekade — kanske skulle jag kokat en kopp kaffe?

— Betänk fröken, att om ni bevisat mig gästfrihet under ert tak, ni sedan skulle varit tvungen att upphöra med edra små skärmytslingar.

En svag rodnad färgade hennes bleka kinder. — Ni misstar er, herr Sköld, det gäller ej individen, ni representerar blott er klass!

— Således rashat — sade han forskande.

Hon undvek hans blick. — Jag har alltid sträfvat efter att uppfylla mina plikter, äfven om de förefallit mig motbjudande. I morgon skall jag komma till Sköldvik.

Ett häftigt svar låg honom på tungan, men han behärskade sig hastigt och tog höfligt farväl.

— En besynnerlig varelse — tänkte han under

hemvägen. En ljusstråle hade dock fallit öfver hela hennes uppträdande. Hon var säkert socialist och antagligen en af de rödaste. Därför var det så svårt att närma sig henne, men han skulle dock till slut få henne att tala ut, och då skulle deras förhållande genast blifva mindre tvunget. I dag hade hon ju likväl på sätt och vis förefallit mera tillmötesgående.

Då han kom hem, hade posten nyss anlämt och kommunalrådinnan satt fördjupad i läsandet af sina bref.

— Jag har haft goda underrättelser från moster Eugenie — berättade hon, gladt hälsande sonens inträde. — Svåger är åter friskare, så att han har kunnat gå upp på ämbetsrummet. Georg har med utmärkta vitsord tagit sin examen och lilla Gerda kommer hem från Schweiz på senhösten.

— Fägningsamt, mamma! — Sköld tog beredvilligt de tättskrifna brefark, som modern räckte honom. Moster Eugenie var en trägen och lifaktig korrespondent och brefväxlingen utgjorde ännu på ålderdomen ett fast föreningsband mellan de två systrarna. Hela sin studietid hade Osvald haft sitt hem hos denna moster och hennes man i hufvudstaden. Han hade sålunda vuxit upp med sina kusiner, af hvilka den andra i ordningen, Georg, som nu tagit graden, var den med honom mest jämnåriga. Hans äldre syster hade föregående år firat bröllop och husets yngsta, „lillan“, som alla kallade henne, fullbordade sin uppfostran i en pension i Lausanne.

— Här är hennes porträtt, taget därute,

Fru Sköld tog upp en fotografi, som låg under kuvertet på bordet.

— Nej, men se då, „lillan“ har ju blifvit stora damen! — Sköld log gladt, när han betraktade den förtjusande bilden af en ung flicka i hvit dräkt med blommor i händerna och ett strålande, lyckligt uttryck öfver de fina dragen.

— Jag trodde inte, att Gerda skulle bli så vacker!

— Ja, hon var länge puppa, men nu har fjärlu vecklat ut sin glänsande färgprakt — sade kommunalrådinnan blidt. — Hemmet har nog varit litet ensligt för de gamla detta är, sedan Alli gift sig och Georg varit upptagen af sina studier, men Gerda kommer att föra lif och solsken med sig, om hon bevarat sitt forna lynne.

— Ja, glad som en lärka var hon alltid, ehuru vi pojkar pröfvade hennes humör ibland — sade Osvald skrattande, då han påminde sig minnena från skolåren.

— Man borde försöka få Georg och Gerda hit ut under julen. Georg kunde nog behöfva andas en smula landluft efter alla sina mödor. Moster skrifver ju, att han ser helt medtagen ut. — Och hvad Gerda beträffar, är det många år sedan hon en julhelg hedrat Sköldvik med sin närvaro. Hon glömmet ju alldeles bort, hur en nordisk vinter ser ut på landet. Kunde du inte öfvertala moster att låta dem komma?

Fru Sköld ögnade igenom brefvet. — Här står i kanten, att Georg planerat en landsutflykt under ferien — sade hon.

— Nå, då gäller det bara att parlamentera för Gerda. I morgon skrifver jag till Georg och hör, huru landet ligger. Morbror är nog litet rädd att mista sin gunstling igen.

— Du är en handlingens man, Osvald — modern log. — Vi ha dock ännu långt till jul och det är bra, ty eljest vet jag verkligen icke, huru vi skulle hinna bli färdiga med våra arbeten till missionsbasaren.

— Nå, än „den goda Agatha“ då — godsägaren smålog skälmskt — hon arbetar ju minst för fyra?

Modern, som med ifver tagit till arbetet, liksom rädd att hafva försummat en dyrbar tid, hotade honom med fingret. — Jag tror, du inte ger Agatha full rättvisa, min gosse?

— Kanske det är repressalier, mamma — han skrattade hjärtligt. — Som du minns, frågade hon fordom just icke efter rättvisa, då det gällde oss barn. Jag tror nog, att hon bakade utmärkta kakor och allt sådant där, men att förstå sig på barn, enkannerligen pojkar — det gjorde hon ej. — Och ännu leende gick han bort för att slå sig ned vid skrifbordet.

* * *

Godsägaren hade gjort en lång promenad till en aflägsen utgård för att se på höstplöjningen. Då han kom hem, satt lärarinnan i hvardagsrummet med fru Sköld och midtemot dem „den goda Agatha“ — officiellt enkepastorskan Träskelin, kommunalrådinnans forna hushållerska — med ett vidlyftigt stickningsarbete för missionsbasaren.

Sköld var i allmänhet människovänlig och benägen att afvinna hvarje äfven mindre sympatisk individ någon god egenskap. Men om det fanns en person, mot hvilken han kände sig märkbart kylig, så var det ofvannämnda fruntimmer. Han ville visserligen gärna erkänna, att några personliga, mindre angenäma hågkomster från pojkåren kunde inverka på hans stämning mot henne, men att hans antipati skulle berott helt och hållet därpå, kunde han ej medgifva. Som vuxen glömmer man ju lätt små oförrätter, äfven om de i barndomen sårat rättskänslan.

Agatha Träskelin, född Tramländer, var en i husliga värf ytterst förfaren och dugande kvinna och därför äfven af sin gamla matmor uppskattad efter förtjänst. Då hon — redan hunnen till stadgad ålder — knöt hymens hand med en gammal och halft afsigkommen sockneadjunkt, skedde också vigseln på Sköldvik. Där hade hon ock alltsedan, särskildt under sin långa enketid, haft ett godt tillhåll.

Då pastorskan fortfarande var rask och rörlig, var hon inom socknen anlita i många värf. Hon fungerade som kokfru på stora tillställningar, bröllop och begrafningar och var en ansedd medlem i ortens syförening. I denna sistnämnda egenskap infann hon sig ganska ofta hos fru Sköld, som var föreningens ordförande, för att aflämna och mottaga arbeten. Dessa besök hade äfven med sig en personlig fördel i den välförsedda korg, som alltid medföljde, då hon kuskades hem på kvällen.

Godsägaren, som kände „den goda Agathas“ pekuniära förhållanden, såg nog detta gärna, men

han var mer än belåten, om något arbete eller en liten affärsresa upptog honom de dagar, hon gjorde sin uppvaktning hos kommunalrådinnan. Af allt att döma var det i dag en verklig otur, att fröken Fredman här skulle sammanträffa med pastorskan, just då han väntat sig ett godt resultat af sin mors „på tumanhand“ med lärarinnan.

Saken kunde emellertid ej ändras. — Pastorskan var nu en gång där och att hon skulle sitta på sin vanliga plats i allsköns lugn tills hennes uppbrotts-timme slog — det var lika säkert som den bästa kronometer. — Därför måste man finna sig i omständigheterna.

Han hälsade vänligt de två gästerna, utan att någon af hans ansiktsuttryck skulle kunnat sluta till hans mindre vänliga känslor gentemot den ena af dem. Då Agatha med sin gamla värdinna började en långtrådig utläggning angående garnet till en viss matta hon åtagit sig att förfärdiga, drog han sin stol närmare lärarinnans och försökte på sitt sällskapliga sätt inleda ett samtal.

Svaren ljödo dock korta och afvisande som förut, så att han afstod därifrån och i stället föreslog att visa henne några vackra taflor i salongen. Sköldvik var, som nämndt, ett gammalt gods, där ättlingar af samma familj haft sitt hem i mer än ett århundrade och att slakten alltid ägt förmögenhet, därom vittnade allt såväl utom- som inomhus. Det fanns dock där något mer än hvad materiell rikedom kan åstadkomma. Det låg öfver hela hemmet en prägel af förfinad smak, konstsinne och en ädel lifsuppfattning.

I de höga, proportionerliga rummen funnos inga stillösa grannlåter och prålande lyxartiklar, men knappt ett föremål, som icke ögat med välbehag kunde hvila på. Den gedigna mahognymöbeln i salongen med sitt äkta damastöfverdrag, de antika speglarna i sina breda ramar och de små inlagda borden och etagererna med värdefulla minnen från familjemedlemmarnas utländska resor gjorde ett alltigenom harmoniskt intryck. Det samma var förhållandet med de öfriga rummen, ett litet fint kabinet i empirestil och det stora förmaket med sina hvitlackerade soffor och taburetter, hvilkas rosor och bandslingsor godsägarens farmor broderat i sin ungdom.

Taflorna, som nu förevisades för fröken Fredman, voro af såväl inhemska som utländska målare. Det var ett helt litet galleri af godt urval, däri hvarje bit var ett verkligt konstverk i sitt slag. Man hade ej vid inköpet behöft fästa sig vid priset, endast följa en utbildad smak. Lärarinnans skarpa blick gled granskande från det ena föremålet till det andra och ju längre hon såg, ju blekare och dystrare blef det lilla magra, kantiga ansiktet. Sköld hade en obehaglig förnimmelse af, att hon vantrifdes hos dem, och erfor själf en oangenäm kyla vid hennes sida. Kanske längtade den främmande fågeln bort från detta varma bo, som så behagligt skyddande tycktes omhägna sina invånare.

I alla fall kunde hon icke komma så fort däriifrån. Kommunalrådinnan uppmanade sin son att hämta gästen tillbaka till de öfriga för att dricka kaffet, som ångade i en blank messingspanna öfver spritlågan på kaffekokaren.

— Nu skall fröken Fredman sitta ned i ro och smaka på lilla Elin Ströms pepparkakor — uppmanade värdinnan med älskvärd välvilja. Hon räckte gästen den vackra koppen af äkta porslin — tunt som äggskal — och sköt fram silfverskålen med den tjocka, gula grädden. Hon kunde ej vägra, men när hon förde koppen till munnen, förbittrades drycken af den ofrivilliga jämförelsen mellan denna smakfulla anrättning och hennes eget cikoriekaffe där hemma, serveradt i tarfligaste porslin på bordshörnet i köket och med det halftorra brödet från närmaste handelsbutik. Kontrasten var verkligen skriande. Hon tänkte på den vackra omgifningen och de många konstskatterna och förbittringen steg alltmer. Till och med åsynen af lilla Elins tjänstaktiga bestyrksamhet vid kaffeserveringen föreföll henne som ett motbudande slagföra i herretjänsten. Där var väl återigen en af de förtryckta.

Hennes tysta reflexioner afbrötos af pastorskans snörflande stämma. — Tack, goda kommunalrådinnan, det här kaffet var då för rart; jag säger alltid, att på Sköldvik får man det bästa kaffet i hela socknen. — Gud vare lof för alla hans goda gåfvor.

— Rätt så, rätt så, min kära Agatha — nickade värdinnan afvärande. — Slå nu i en påtår med detsamma, Elin.

— Åh för all del, kommunalrådinnan är då alltid så frikostig. — Ja, det får jag lof att säga skolfröken, att hon är bra lycklig, som fått komma i ett sådant hus som Sköldvik, det är en riktig ära. — Och den goda Agatha knyckte på nacken såsom en betydelsefull varning för nykomlingen att rätt uppskatta hedern af besöket.

— Fröken Fredman är alltid välkommen, när helst det passar för henne att hälsa på oss — sade fru Sköld med godhet. — En ung kvinna, som står ensam bland främmande på en obekant ort, kan ju nog ibland känna sig i behof af råd eller hjälp i ett eller annat afseende och det ger jag mer än gärna, så vidt det står i min förmåga, kom ihåg det. — Den gamla frun klappade vänligt leende sin unga granne på armen.

Godsägaren såg uppmärksamt på lärarinnan. Hennes läppar voro om möjligt fastare slutna än vanligt och hon ställde så hårdt ned koppen på bordet, att det förskaffade henne en strängt tillrättavisande blick ur pastorskans skarpa ögon. För henne hade till och med en kaffekopp af Sköldviks servis långt större betydelse än hundra viktigare saker.

— Fröken skall väl också komma med i vår syförening? — sporde fru Agatha efter sin allra sista påtår.

— Hvarför det? — Frågan ljöd så tvärhuggen, att till och med den goda Agatha en smula bragtes ur sin vanliga säkerhet.

— Åh kors, där äro ju de andra skolfröknarna också allesammans.

— Jag brukar inte precis gå efter alla andra — ljöd svaret.

— Ja, men syföreningen här arbetar för ett så vackert ändamål — ifrade pastorskan.

— Vi hafva använt hälften af inkomsten för hednamissionen och den andra hälften till beklädningshjälp åt fattiga skolbarn — upplyste kommunalrådinnan.

Ett skarpt, satiriskt drag tecknade sig kring lärarinnans mun. — Jaså, hednamissionen — sade hon med tonvikt på ordet.

— Duger det kanske inte? Pastorskan var genast stridsfärdig.

— Den ena intresserar sig för ett, den andra för ett annat — menade fru Sköld. I våra dagar finnas ju så många slags föreningar.

— Ja, men den, som inte är missionär, har själf ett hednasinne.

— Aj, aj så sträng, min goda Agatha! Det tillkommer oss hvarken att döma andra eller att klafbinda deras åsikter.

— Jag tror inte, jag bryr mig om att hjälpa till att öfverflytta vår usla civilisation på de stackars vildarna — sade fröken Fredman hårdt. — Männe de tacka oss därför?

Fru Sköld såg allvarligt på henne.

— Vi göra det för att lyda Guds bud — svarade hon enkelt.

— Herren vare prisad för att man är kristen och bor i ett kristet land — suckade pastorskan salfvelsefullt. Det lät dock snarare som en omklädning af fariséns: „Jag tackar dig Gud, att jag icke är som denne publikanen“, ty en skarp sidoblick träffade förkrossande lärarinnans tärda drag.

Godsägaren hade icke tagit del i diskussionen, utan tyst sysslut med att skära upp bladen i en landtbrukstidskrift. Nu såg han upp och mötte fröken Fredmans dystra blick.

På pastorskans hvassa kindknotor brunno två bjärtröda fläckar. Endast hans mor satt med

sin vanliga lugna värdighet i soffhörnet. Aldrig hade han sett henne förifra sig, aldrig kom ett dömande ord öfver hennes läppar. Han tog sakta hennes hand och gaf den en liten förstående och beundrande smekning. Hvad han ändå skattade modern högt!

Pastorskan lade nu med en viss ostentation ihop sitt arbete. Nu är det tid för mig att tacka och säga farväl för den här gången — sade hon. — Godnatt, goda kommunalrådinna. Jag får önska förbättring åt det sjuka knäet! Nu har man igen haft en högtidsstund.

— Inga grannlåter min vän, men vänta ännu några minuter, så att Osvald får arrangera om hemfärden.

— Åh tusende, tusende tack! Skall nu unga herrn själf göra sig besvär? — Pastorskans röst var honungsljuf och hon gjorde sin bästa nigning bakom Skölds rygg, medan han skyndade ut för att uppfylla sin mors önskan. Trots bekantskapen under hans slyngelår, hade hon en viss respekt för Sköldviks nuvarande husbonde.

— Skolfröken kan ju åka med till afvägen — sade hon emellertid beskyddande till lärarinnan, såsom en vänlig vink om, att äfven hon nu borde taga afsked.

— Jag föredrager att gå hem. — Farväl fru kommunalrådinna. — Hon bröt upp som en stormvind.

— Männe fröken är fullt säker på vägen? Det är blott svagt månsken i kväll. — Fru Sköld höll ett ögonblick hennes sträfva, ytterligt magra hand mellan sina små, hvita fingrar. — Min son kommer gärna och ledsagar er genom skogen.

— Nej, nej, för ingen del! — Pastorskan fick blott en flyktig afskedshälsning i förbigående och godsägaren en knapphändig bugning i tamburen. Innan han hunnit besinna sig, var hon redan borta.

Han återvände ej till hvardagsrummet, förrän äfven den andra gästen rest.

— Var det manne den goda Agatha, som så snabbt dref vår vildfågel på flykten? — frågade han skämtande.

— Jag tror det — hon föreslog fröken Fredman att åka med henne.

— Tänkt så liberalt, på våra vägnar. Ja, gamla Träskelin är sig alltid lik — men lärarinnan betackade sig, kan jag förstå. Godt, det skulle jag äfven gjort i hennes ställe.

— Jag var orolig, att hon skulle gå vilse, och föreslog, att du skulle ledsaga henne genom skogen.

— Det fann hon förmodligen lika oantagligt, stackars vildfågel — menade han.

— Ja, stackars hon! — inföll modern med en suck af uppriktigt deltagande. — Man ser, att hon utstått mycket, trots sina unga år, och det ligger något så hopplöst olyckligt öfver hela hennes person. Lifvet har varit hårdt mot henne och därför har hon slutit sitt hjärta för hvarje, äfven den vänligaste, beröring utifrån. — Så uppfattar jag henne.

— Jag tror, att mamma har alldeles rätt — sade Sköld tankfullt. — Skada bara att vår trångsynta vän skulle stämma möte med henne här i dag.

— Så var det, nu blef hon bortskrämd. Men allvarsamt, Oswald, hvad tror du om hennes åsikter?

— Att hon är något öfverspänd i vissa frågor.

— Men i fråga om barnens undervisning?

— Den är nog oklanderlig, snarare berömvärd, tror jag.

— Godt och väl! Då ha vi blott att omhulda henne, så att hon börjar trifvas.

— Ja, om någon har förmåga till det, så är det väl du, min mor — svarade han med ett ljust leende.

* *

Hösten med sina mörka, gråtunga dagar hade gått till ända och julen hade kommit, en verklig hvit jul med rimklädda skogar och bländande hvit snö på fälten. På Sköldvik gaf den alltid anledning till storartade förberedelser, särskildt för gårdsfolkets räkning.

Skölds höllo på den gamla patriarkaliska seden från farfars fars tider, att julen var en högtid, därvid tjänarne skulle dela festglädjen med sitt husbondfolk. Dessutom hade kommunalrådinnan sina gummor, som väntade på den vanliga välfägnaden till helgen, internerna på fattiggården och barnen vid skolornas julfester. Elin Ström flög som en skottspole från vind till källare, där bryggdes och bakades och allt gick med lif och lust, ty det låg feststämning i luften och alla visste sig få taga del däri.

Kommunalrådinnan hade själf med sin son bevistat den första julfesten i Backas skola. Både granen och kaffet med de präktiga hvetebullarna kommo från Sköldvik och godsägaren satte själf fart

i ringdanserna. Med förvåning sågo de, att lärarinnan i barnens glada krets liksom löstes från det tvång, som eljest behärskade henne. De små tycktes äfven med förtroende skocka sig kring henne, då hon med uttrycksfullt lif berättade en folksaga för dem. De dystra ögonen fingo glans och det bleka ansiktet färg. Aningen om en rik begåfning — särskildt stora pedagogiska betingelser — blef till verklighet inför åskådarnes undrande blickar.

Det låg full uppriktighet i Skölds „tack för en glad kväll“, när han räckte henne handen vid afskedet. Hans länge närda dröm, att se barnen i trakten samlade i skolans ljusa sal, tycktes i dag så skönt förverkligad och den fröjd han erfor återseglades i hans vackra, klara blick.

— Kom och besök oss under helgen — bad kommunalrådinnan vänligt — vi få ungdom från staden ut till Sköldvik.

Lärarynnet skakade på hufvudet. — Jag passar nog inte bland dem — svarade hon på sitt vanliga, tvärsått. — Hon tillade dock förmildrande: — Jag är också trött efter terminsarbetet och skall försöka hvila.

— Ja, gör det för all del, men om mina ungdomar komma och hämta er någon dag, så får ni inte säga nej, kom ihåg det. Ombyte är också hvila. God helg och Guds frid! — Den gamla fruns välvilja, så strålande ren i sin uppriktighet, tvång slutligen äfven „vildfågeln“ fram ur sin oåtkomlighet. — Jag tackar er för er godhet — sade hon lågt och hela hennes varelse andades en sådan vördnad, att Sköld med hemlig triumf lade märke därtill. — Lilla mor var henne ändå för stark — menade han.

Emellertid förgick hela julen, utan att man såg en skymt af enstöringen på Backas. Om julaftonen hade Elin Ström åkt ut med släden full af korgar och då blef också en aflämnad vid den nya skolan. Hvem visste, om den stackars flickan där förstätt att förse sitt lilla hushåll till helgen, sade kommunalrådinnan. — Gumman, som stundom gick där och hjälpte henne med tyngre sysslor, hade berättat, att lärarinnan ofta ej kom sig till att koka någon ordentlig mat på hela dagen, utan att hon mest lefde af kaffe och torrt bröd. En så knapp diet var icke hälsosam för en klen människa. Därför måste man se till, att hon fick någonting stärkande.

De väntade gästerna från hufvudstaden hade längesedan anländt. Sköld förlustade sina kusiner med allehanda landtliga nöjeu, såsom skidsport, skridskoåkning och små slädpartier i det vackra vinterväder, som rådde under helgen.

Ehuru han ansåg sig vara „en äldre stadgad man“, visade det sig dock dessa soliga vinterdagar, att de trettio lefnadsåren ej kväft pojakens ungdomslust. Han hade ej på år och dag varit så full af skämt och lustiga påhitt som nu, då han ville göra landsbesöket så gladt som möjligt för den nyblifne magistern och hans unga adertonåriga syster, som fann alla kusinens företag förtjusande roliga.

Kommunalrådinnan hade tyvärr åter känning af sitt onda, så att hon endast från sitt lugna soffhörn kunde följa med de ungas förlustelse. Till och med den förestående basaren blef det henne nu omöjligt att bevista.

En eftermiddag, medan de öfriga voro borta på

en åktur, var hon just sysselsatt med några skriftliga anteckningar för basarens anordnande, då dörren öppnades och fröken Fredman trädde in.

Hon sköt genast undan pappren och sträckte båda händerna välkomnande emot henne. — Nå, ändtligen leddes edra steg hitåt, min unga vän! Kom och sitt ned här hos mig, jag är för tillfället alldeles ensam hemma. Det skall bli mig ett nöje att få språka med er.

— Jag hade hört att kommunalrådinnan ej var frisk.

— Ja, jag är så godt som orörlig för tillfället, tillfölje af mitt sjuka knä — svarade den gamla damen, i det hon vänligt beredde gästen plats vid sin sida. — Det var snällt, att ni ville komma på sjukbesök. — Hon log förståelsefullt. — Jag har tänkt på er många gånger under julen. Nu måste ni berätta mig, huru ni tillbringat er helg.

Ett vemodigt leende gled flyktigt öfver lärarinnans bleka drag. — Jag har bara hvilat mig — sade hon. — Julaftonen var jag så trött, att jag gick till sängs och låg sedan alla helgdagarna. — Jag kände, att jag behöfde det.

— Stackars barn! Nå, men hvem kom och såg om er under tiden?

— Fina Salminen, som hjälpt mig ibland, vek in då han gick från kyrkan på juldagen. Hon eldade rummen och kokade kaffe; jag hade ju fått så mycket godt härifrån! Jag tror, att jag inte kan tacka, därför att lifvet missbytt mig så gränslöst. Men ändå har jag nu varit riktigt djupt tacksam. — Hennes röst skälfdes som af undertryckt rörelse. Kommunalrådinnan klappade henne vänligt på armen.

— Nånå, nånå, lilla vän!

— Jag skulle gärna, närhelst jag det kan, vilja bevisa er det i handling, fru kommunalrådinna!

— Godt, då tar jag er strax på orden. Res i morgon i mitt ställe till basaren. Jag har alltid stått för mitt bord, men i år kan jag det ej. Min unga systerdotter har lofvat göra sitt bästa, men då hon är alldeles oerfaren och dessutom främmande för alla, vore jag tacksam, om fröken ville följa med henne. Skulle ni inte vilja hjälpa mig?

Den vänliga rösten och den goda, alltid så deltagande blicken voro omöjliga att motstå.

— Tusen tack, det var en riktig lättnad att veta, att Gerda ej behöfver fara allena. Mina ungherrar skola nämligen i morgon på ett jaktparti och de dröja borta öfver natten, eljest skulle Osvald nog kunnat ledsaga sin kusin. — Gästens visade känslighet isades åter så småningom, medan fru Sköld fortfor att tala om sina kära unga och deras sysselsättningar under helgen. Hon berättade om den glada barnfest hennes son anordnat för gårdens alla småttingar, därvid Gerda hjälpt till med att kläda julgranen och dela ut gåfvorna, och diverse andra tilldragelser från det dagliga lifvet på Sköldvik.

Medan de så sutto och språkade, föll skymningen på där ute och Elin sprang omkring och tände lamporna i de många rummen. Plötsligt klingade bjällror utanför och kommunalrådsinnan lyssnade med ett gladt leende. — Nu komma de tillbaka — sade hon.

Lärarynnet, som ryckt till vid ljudet, hade synbarligen god lust att försvinna. Men redan nästa

ögonblick gled dörren upp och midt inne i det fulla ljusskenet stod en ung flicka i högblå vinterdräkt med ljusgrå pälsboa kring halsen, så vän och fager i hela glansen af sin vårfriska fågring, att hon liknade en „solstråle om vintern“.

— Goddag, kära lilla moster! — ropade hon med sin glada, klara röst. — Vi ha haft en så härlig hemfärd i månsken, må du tro!

— Det fågnar mig barn, och jag har fått sällskap i min ensamhet. Fröken Fredman, som jag talat om, har kommit och hälsat på mig under tiden ni voro borta.

Den unga flickan räckte fram handen med blygt behag. Nu kommo äfven herrarna, magister Hellner, en lång ung man, litet närsynt och med ett äkta läsvurmansikte och godsägaren, frisk och rödlätt efter åkningen och vänligt välkomnande den sällsynta gästen.

— Teet är serveradt — upplyste Elin, som i sitt hvita förkläde gjorde en liten nigning vid dörren. Kommunalrådinnan placerades i en rullstol, som af hennes son snabbt förflyttades till den stora, klart upplysta matsalen, där lampskenet återspeglades i det prydliga tebordets silfver och kristaller. Den rödbruna färgtonen på väggarna såg så varm ut och de tunga ekstolarna med sina snidade karmar, samt den förgyllda pendylen på midtelveggen förrådde sitt ursprung från ett förgånget århundrade.

Där funnos inga eleganta bordsuppsatser på någon modern buffet eller porsliner uppsatta såsom dekoration, men det hela verkade på en gång geditget och harmoniskt, den prägel hela hemmet på

Sköldvik bar för den uppmärksamme granskaren. Alla de unga täflade om att förse den vördnadsvärda värdinnan med allt hvad hon möjligen kunde önska och Sköld och hans unga kusin livvade upp sällskapet med sitt glada skämt.

Det var så hemtrefligt och komfortabelt där inne, såsom det blott kan vara i rik mans hus — tänkte lärarinnan bittert. Hon ensam satt tyst och sluten i kretsen, ty hon hade ingenting gemensamt med den, ej heller med denna nedärfda, förfinade kultur, som öfverallt omgaf henne, allt detta, som en solid förmögenhet skänker till livvets njutning. Därför fann hon sig som en främling i det vackra rummet bland de vänliga, lyckliga människorna, som alla hörde tillsammans.

Men nu började fru Sköld tala om morgondagens basar och fröken Fredmans löfte att blifva Gerda följaktig dit.

— Då kommer min kusin till skolan och hämtar fröken klockan tio — sade Sköld. — Om det blir lika vackert väder som i dag, få ni en trefflig åktur. Vägen till kyrkobyn går hela tiden genom tallskogen, som du så beundrat, Gerda.

— Ni få också en trefflig jaktfärd, log den unga flickan.

— Det är ej så afgjordt — menade brodern. — Hufvudsaken är väl att ha jaktlycka och det bör man ej tala om på förhand. Ingen jägare tycker heller om att gå hemifrån med ett „lycka till“ i öronen.

— Då skall jag väl akta min tunga i morgon — skämtade systemen, men godsägaren försäkrade, att

de skulle begifva sig af, medan hon ännu sof sin sötaste morgonsömn.

— Skulle vi inte kunna få litet musik i afton? Käre Georg, din fiol! Och Gerda, du är väl inte för trött att ackompanjera, fast du kört Dido tio kilometer?

— Nej, för ingen del!

— Godt! — Fröken må tro, vi haft det trefligt under helgen genom det här syskonparets musikaliska begåfning. — Nästan alla aftnar har det beståtts konsert. — Han hade rest sig, medan han talade, och skyndade nu in i salongen med Gerda för att slå upp flygeln och ordna noterna, medan kommunalrådinnan ännu hade något att arrangera för kvällsvarden med sin unga hjälprea.

Detta ögonblick begagnade lärarinnan att i hast taga farväl och försvinna, trots fru Skölds vänliga öfvertalande, och då de första smekande tonerna af Schumanns „Träumerei“ klingade, var hon redan långt borta på den frusna vägen.

* * *

På utsatt timme följande dag stannade släden från Sköldvik utanför skolhusets trappa och då lärarinnan var resklädd, hade hon blott att läsa förstugudörren och stoppa nyckeln i sin ficka.

— Bor fröken verkligen alldeles ensam här? — var Gerdas första undrande fråga, då de satt sig till rätta i släden.

— Ja visst, helt allena.

— Ack, men känns det icke kusligt? Ar ni inte rädd, då det blir mörkt om kvällarna?

— Jag vet just inte. Då jag som helt ung var på min första plats, där det var om möjligt ännu ensligare än här, låg jag nog mången natt vaken och hackade tänder vid minsta prassel, men det är länge sedan jag brydde mig om sådant.

— Åh tänk, och jag som är så pjunkig — sade Gerda med en lätt rysning. — Jag har heller aldrig försökt något sådant.

— Nej, huru skulle fröken det! — lärarinnans läpp kröktes föraktligt. Här var ju ett riktigt prakt-exemplar af „liljorna på marken“, som hvarken så eller spinna, utan få allt denna jordens goda i skötet för ingenting. Hon tänkte med bitterhet på hvad hon sett i går och på den eleganta toilett, som nu snuddade vid hennes slitna jakett. Den var mjuk och varm och klädande! Gerdas fina, rosiga ansikte såg oändligt täckt ut mot det grå pälsverket, som omslöt hennes runda hals. I det klara dagsljuset såg reskamraten, att denna unga varelse var „icke lilja blott“ utan den skönaste rosenknopp.

Det stack så underligt till i hennes bröst. Hon förstod inte själf hvad den känslan betydde, ty en rent kroppslig fägring hade ju ingenting att göra med socialistiska problem. Skönhet kunde finnas lika väl i fattigdomens hydda som i den rikes palats. En ända från barndomen skyddad tillvaro gjorde väl ändå sitt till, detta att aldrig slita ondt, alltid värnas och omhuldas. Då man bara behöfde lefva för att vara lycklig, låg det säkert närmare till hands att se ut som hennes unga granne just nu, då hon med strålande ögon sträckte ut sin handskbeklädda hand och utropade:

— Nej, men se då, huru vackert solstrålarna bryta sig mot det hvita rimmet på träden, det gnistrar och skimrar som idel diamanter på hvarenda liten gren!

Lärarinnans dystra blick följde riktningen af hennes finger, bort mot den sagolika skogen, men hon kunde ej förneka, att människobarnet vid hennes sida likväl var det mest beundransvärda af alltsammans.

— Fröken är väl så snäll och säger mig, hur jag skall bära mig åt, när vi komma fram?

— Huru så?

— Åh jag menar — jag trodde — moster sade, att jag kanske skulle få råd af fröken vid försäljningen, ty jag är så dum och oerfaren och jag skulle ändå så gärna vilja vara nyttig och göra allt hvad jag kan för hennes skull. — Rösten lät bedjande och de stora barnaögonen sågo bönfällande upp till henne.

— Det går nog bra, när fröken kommer i farten.

— Ja, men det är just början, som alltid är det värsta — försäkrade Gerda litet nervöst. — Ni vet inte, huru okunnig jag är. Jag kom först kort före jul från en pension i Schweiz och så har jag alltid varit bara „lillan“ hemma. — Hon smålog älskligt och vinnande. Det var ändå bra besynnerligt, att en sådan där ung prinsessa skulle komma och tigga om hjälp just hos henne, Erna Fredman, som själf var nästan lika oerfaren. — Jag är själf nästan en främling på orten — sade hon slutligen — men om jag kan bistå er på något sätt, så

— Tusen tack, då är jag lugn — och Gerdas

varma hand tryckte hennes. — När man skall in i ett stort sällskap af idel främmande personer, bultar hjärtat så besynnerligt — och hon log åter, så att hennes små hvita tänder lyste. — Nu äro vi framme, tror jag!

Det voro de också och en gång inne i den rymliga salen, där socknens alla damer stimmade kring försäljningsborden, gick det alldeles såsom lärarinnan förutsagt i fråga om Gerda. Hon slog sig förträffligt ut och behöfde hvarken råd eller hjälp. För det första var hon en verkligt väluppfostrad ung flicka, hvarför hon lätt fann sig till rätta äfven i denna omgifning, trots en lätt förklarlig blyghet, som snarare förhöjde hennes utseende och gjorde henne än älskligare. För det andra var hon kommunalrådinnans Skölds systerdotter och så att säga hennes representant i dag, hvarigenom hon hade ett ofantligt privilegium. Alla skockade sig omkring henne för att fråga efter fru Skölds befinnande, alla ville för hennes skull visa sig vänliga och förekommande och Gerdas eget uppträdande var äfven egnadt att förskaffa henne allsköns välvilja.

Således aflöpte det hela utomordentligt väl. Prostinnan kom själf och satte sig vid hennes bord. „Den goda Agatha“, som naturligtvis var tillstädes och tycktes befinna sig som fisken i vattnet, gjorde så mycken affär af Gerda, som man billigtvis kunde begära, då hon kom från Sköldvik.

Fröken Fredman satt ensam och otillgänglig som vanligt i en vrå. Hon hörde ej till dem, som lätt och ledigt kunna göra sig nyttiga vid ett till-

fälle som detta. Hon grämde sig i stället öfver att hon kunnat låta öfvertala sig att komma med, då hon likväl så tydligt förutsett sin fullkomliga obehöflighet som Gerdas hjälp vid basaren. Med sina kolleger hade hon här på orten ej mycket gemensamt och de flesta voro äfven bortresta under julferien. Det var alltid svårt för henne att närma sig främmande och hon kände sig aldrig mer bortkommen än så här bland en massa okänt folk, fastän alla dock i dag tycktes enas om samma intresse. Hon var trött och led på alltsammans, långt innan de kunde göra uppbrott, och längtade tillbaka till sin ödslighet på Backas. Men när de åter sutto ombord i släden, dit pastorskan ledsagat Gerda med sin vanliga svassande tjänstaktighet, sade den unga flickan, att hennes moster väntade dem båda två till en sen middag. Lärarinnan protesterade, men resultatet blef dock, att hon gaf efter, trots sin förtrytelse öfver Gerdas ifver och sin egen svaghet.

Aldrig hade det gamla herresätet tagit sig präktigare ut än denna vintereftermiddag, då månen steg upp, innan ännu det försvinnande purpurskimret efter solnedgången förbleknat. Det hvita huset med sin vackert ornerade frontispis framstod stilfullt mot parkens rimklädda träd. Det låg där så stilla och värdigt, att det var en hvila för blicken efter all den oro de nyss lämnat bakom sig.

Klart ljussken strömmade ut genom fönstrens broderade spetsgardiner. — De funno kommunalrådinnan i matsalen, väntande dem med en liten utsökt middag.

— Det var snällt, att ni uppfyllde min önskan

— fru Sköld tryckte hjärtligt sin gästs hand. Sedan började Gerda på sitt lifliga sätt referera dagens intryck. Hon hade sett så mycket folk, alla hade frågat efter moster och alla hade varit så vänliga. Men „den goda Agatha“, som aldrig hade tur hos ungdomen, fick trots all sin artighet ändå det minst gunstiga omdömet från de pladdrande röda läpparna.

— Ja, nu är det öfver — slutade Gerda med en lätt suck. — Det allra treffigaste är att vara hemma hos dig igen, lilla rara moster — sade hon, när de stego upp från bordet, i det hon smeksamt lade sin arm kring fru Skölds fina gestalt.

Kommunalrådinnan satte sig bekvämt till rätta i sitt soffhörn och förklarade för Gerda, att hon trånat efter musik hela dagen. Den unga flickan skyndade genast att uppfylla hennes önskan. Hon spelade ej efter noter, blott hvad som föll henne in, gamla folkvisor, engelska ballader och små chansons, täcka och vemodsfulla.

Lärarinnan hade smugit sig in i den halfskumma salongen. Skulle hon njuta af musik, måste hon helst vara allena, så att ingen kunde iakttaga det intryck, hon erfor. Och här var just lagom mörkt i den lilla hörnsoffan under palmerna. Hon försjönk omedvetet i oklara, sväfvande drömmar, som slutligen blefvo så vemodiga, att tårar gledo nedför de tärda kinderna. Aldrig hade hon känt sig så vekt stämd, aldrig hade hon trott, att hon skulle sitta så fridsamt i „rikemans slott“.

Då hon slutligen slet sig lös för att säga farväl, var det med en djup suck öfver att komma tillbaka till verkligheten och det torftiga hemmet på Backas.

— Hvarför skall fröken alls lämna oss i kväll — sade fru Sköld. — Där är ju ingen, som väntar på er i skolan och Gerda blir så allena uppe i gästrummen, när Georg dröjer borta till i morgon.

— Ack, stanna för all del, jag ber så mycket — Gerda såg bevekande på henne. — Jag, som är så barnsligt rädd, kan nog inte sofva en blund ensam där uppe.

— Du lilla toka, Sköldvik har inte någon „hvit fru“ att exponera för dig — log kommunalrådinnan.

Läraryninnan tackade och det gick lättare än hon ville medgifva att stanna kvar, där hon var. Hon tänkte på värmen och komforten här och på sitt eget kalla, toma sofrum där hemma och ryste smått. För en gång kunde man väl vara mindre konsekvent och skjuta sina fördomar åt sidan, om det också innebar tillstymmelsen till fara att svika sig själf.

Sålunda kom det sig emellertid, att de tre fruntimren i allsköns lugn tillbragte en stilla harmonisk afton, kryddad af fru Skölds alltid innehållsrika samtal och Gerdas glada skämt. De åto sin kvällsvard, uppmärksamt sedda till godo af „husslafven“ Elin Ström. Senare läste kommunalrådinnan en kort aftonbetraktelse och tog sedan med moderlig vänlighet godnatt af de två flickorna. — Hon var åter i dag mera angripen af sin gikt och gick därför tidigare till sängs.

Uppe i de två vackra gästrummen, dit Elin följt dem för att tända ljusen, såg det högst inbjudande ut, luftiga hvita gardiner, möbel i hvit lackering och präktiga bäddar med ypperliga madrasser.

— Här är mitt residens — sade Gerda och stannade i det första rummet — här är jag alldeles som hemma. Hon visade leende på den vackra toilettuppsättningen af silfver och kristall på bordet under den höga spegeln, på böcker och småsaker, strödda omkring här och där i rummet. Det var just ett varmt, mjukt bo för en lycklig, oberoende ung flicka med fina lefnadsvanor, tänkte lärarinnan, när hennes ögon föllo på de olika föremålen.

— Får jag komma in och prata med er en stund? Jag är inte alls sömning, men moster är alltid orolig att jag skall läsa på säng; hon är rädd att jag skall somna från lanpan. — Gerda kröp ihop på den låga hvilsoffan vid kakelugnen. Hon var lik en liten mjuk silkespudal i sin hvita med spetsar garnerade morgonklädning och det blonda håret i en tung fläta öfver axeln. Och så berättade hon om far och mor och hemmet och sin barndom och den utländska pensionen med madame och mademoiselle och alla flickorna, som voro så trefliga och som hon saknat så ofantligt. Hon frågade inte efter, om den andra intresserade sig för hennes medelanden eller bad om liknande upplysningar. Hon var så förtjusande täck i sin naiva egoism, så sann och tillitsfull och så innerligt älsklig, att all skönhetskänsla innerst i Erna Fredmans själ hänfördes af detta behag. Hon var så förtrollad, att hon kunde knäböjt inför denna lilla älfva, denna sago-prinsessa, och bedt att få kyssa de violdoftande spetsar, som omslöto hennes fina, hvita handlofvar. Under allt detta hånade hon sig själf för denna dårskap, som blott alstrats af aftonens besynnerliga stämning.

Ändtligen tycktes den röda munnen tröttna. Gerda sträckte på sig. — Nu kommer sömnen med ens — sade hon skrattande. — Ni skall få se, att så fort jag lägger hufvudet på kudden, sofver jag redan. Med ett glädtigt „tack för att ni stannade“ — trippade hon i de små ljusblå morgonskorna in till sig.

Nästa ögonblick stack hon dock åter sitt blonda hufvud genom dörren. — Den får ju stå öppen i natt, säg? Det är så mycket tryggare! Tack! — och borta var hon. Några minuter senare hade hon släckt ljuset och af den djupa tystnaden kunde hennes granne sluta till, att hon somnat genast, som hon förutsagt.

Och här låg hon nu själf i den bekväma bädden, under det mörkröda sidentäcket, med silkesfina lakan, som doftade af vissna rosor. Denna doft verkade smått berusande. Hon måste nypa sig i armen för att verkligen öfvertyga sig, att det var den mot allt, hvad till öfverflöd och rikedom hörde, så djupt förbittrade Erna Fredman, som hvilade i detta öfverklassens luxuriösa näste. Hon erfor dock i denna stund ingen bitterhet, intet hat, blott en ovan känsla af njutningsfull ro, som snart helt omärkligt flyttade henne öfver till drömmens fantasifyllda rike.

* * *

Det var oroligt ute i världen. Äfven till den stilla landsbygden trängde då och då ett eko därifrån. L. var dock ej en mottaglig jordmån för dylika element. Dess välodlade bygd gaf näring,

och i många fall ett visst välstånd, åt den besuttna befolkningen och fattigvården var, som nämndt, välordnad. Ett stort antal skolor hade redan i årtionden spridt sitt ljus öfver nejden. Upplysta egendomsinnehafvare hade med all omtanke sörjt för kommunens framåtskridande och samhällets höjande på alla områden. Det var på det hela taget en lyckligt lottad ort. Men den nya tidens vind blåser omkring öfverallt, den blåser korn och skal, groende kärna och snärjande ogräs. Allestädes finnas oroliga själar, missnöjda med det bestående, och brushufvuden, som ej själfva förstå den svallning, som drifver deras blod och som kommer dem att längta efter allt, som är nytt.

En liten gnista blir lätt en tändande eld. Så skedde äfven i L. på vissa håll. Ett par unga män — handtverkslärlingar från närmaste stad — hade tillbringat ferien på hemorten och fört med sig nya idéer, som slogo rot och grodde här och där i något sinne — helst bland de unga. — Man sökte sig meningsfränder, med hvilka man kunde samtala om det, som låg och jäste inom en, med andra ord, man började göra propaganda för sin sak, och därmed var den nya strömningen i rörelse.

En dag hölls ett möte i den till Backas skola närmast liggande byn. Det var fåtaligt besökt. Den förste talaren hade knappt börjat sitt andragande, innan lärarinnan tyst trädde in och satte sig bland åhörarne. Han, som talade, hade ej fått välta-
lighetens skänk som faddergåfva, dock uttryckte han sig nog tydligt för att blifva förstådd. Han beskref arbetarens ställning från fordom intill nu; hans upp-

växt i armod och brist, jäktande arbete som man efter det torftiga brödet och sist den utslitna ålderdomen, som lefde af nådesmulor och dog, saknad af ingen, för att gömmas i sin glömda graf, öfver hvars mull nya skaror gingo mot samma öde.

— Bröder! det måste blifva annorlunda — slutade han med höjd röst och en glimt i ögat — vi hafva en gång vaknat, vi också, från vår månghundraåriga sömn. Nu gäller det att stå upp och kämpa mot dem, som tagit makten ifrån oss och tryckt oss ned i stoftet under sin hä!

Erna Fredmans ögon strålade. Så hade nu frihetens fanbärare äfven hittat vägen hit, där alla hittills legat försjunkna i likgiltighetens eller själfbelåtenhetens dvala. Det jublade högt inom henne och hon ropade ett ljudeligt „bra“, då talaren tystnade.

De närmast sittande deltogo i bifallet, smittade af föredömet. — Strax därefter steg en ny talare fram. Han hade dock endast att framföra ett uppkok på den föregåendes yttranden, tillökt med några braskande tirader om, att man skulle ända till blods bekämpa allt hvad herremän hette och krossa dem till smulor för vinden.

En del ropade äfven „bra“ efter detta tal. De flesta sågo dock något tveksamma ut, dessa uttalanden voro ju så nya här. Lärarinnan teg. Innan mötet slutade, hade hon flyttat sig fram och börjat ett ifrigt samspråk med honom, som först uppträd, och som befanns vara en resande från hufvudstaden.

Hans bleka, tärda ansikte vittnade om intelligens, och ögonen voro djupa, med ett eget, läng-

tansfullt uttryck. Han såg ut som en svärmare, hvars klena, blodlösa gestalt tycktes helt uppgått i ideella sträfvanden. Då han med några kortfattade ord avslutade sammankomsten, hostade han flera gånger och vid bortgåendet hördes ännu hans skarpa, hårda hosta genljuda i den kalla vinterluften. — Så såddes socialismens frö i L. och länge räckte det ej, innan dessa nyheter diskuterades man och man emellan. De strängt konservativa yrkade på, att de kraftigaste medel borde tillgripas för att kväfva otyget i sin linda. Andra jämrade sig suckande öfver den onda tiden och öfver folk, som aldrig kunde vara nöjda med det bestående.

Sköld uppmanade de oroliga att lugna sig och varnade de stränga att fara varsamt fram vid bedömandet af den nya rörelsen, som bar på möjligheter, dem de ej kunde förutse.

— Om man ger efter, tro bråkmakarna, att det sker antingen af slapphet eller fruktan — blef svaret från de sistnämudas sida. De vilja hafva makten i sin hand, det är tydligt.

— Då tror jag, att ett våldsamt ingripande kunde verka motsatsen af hvad som åsyftas — sade godsägaren på sitt lugna sätt. — Hvad mig beträffar, har jag slagit mig på att med all ifver studera den nya rörelsen och försöka sätta mig in i de socialistiska tendenserna, hvilka för resten icke varit mig främmande sedan min senaste resa i utlandet. Jag vill kunna resonnera i frågan och lära mig att förstå dess anhängare.

Och han höll ord. Broskyrer och tidningsartiklar rörande detta ämne lågo under vintern stän-

digt på hans bord och deras innehåll utgjorde ofta föremålet för långa samtal mellan moder och son. Han önskade ofta, att fröken Fredman kunnat deltaga däri. Sedan han hört omtalas hennes närvaro vid mötet i grannbyn, fann han, att hans aning angående hennes åsikter besannats, hvarför han ansåg, att en diskussion i denna sak kunde varit klagörande både för dem och lärarinnan själf.

Han trodde aldrig, att hon skulle söka inverka på sina elever i detta afseende. — Hennes undervisning, som han ofta åhörde, var alltid oklanderlig, ja mönstergill. Det fanns dock många inom socknen, som skarpt skulle klandrat sådana åsikter hos en lärarinna, och han ville om möjligt skona henne från trakasserier, så länge han ej såg annat, än att hon berömvärdt uppfyllde sina åligganden.

Flitigare än under hösten besökte han därför skolan och stannade äfven kvar efter lektionen för att någon stund språka med lärarinnan. En dag, då barnen just aflägsnat sig, och Sköld dröjde för att framföra en hälsning från sin mor, sade fröken Fredman plötsligt med ironiskt tonfall: — Vet ni hvad jag tror, jo, att ni kommer till skolan för att hålla ögonen på mig.

Angreppet kom så plötsligt och träffade så alldeles riktigt hans hemliga afsikt, att han i första ögonblicket blef en smula slagen, i det nästa såg han öppet på henne och frågade i sin tur: — I hvad mening tror fröken, att jag skulle göra det?

— Åh, det gäller förstås mina åsikter — jag kunde ju smitta barnen med mina röda idéer.

— Nej — sade Sköld lugnt — det har jag aldrig

trott, men att ni är socialist, har jag länge anat. Skulle ni inte kunna tänka er, att jag möjligen gent emot andra här på orten gärna skulle vilja kläda skott för en ensam, skyddslös kvinna?

— Ni menar, att man fäster vikt vid ert omdöme?

— Åtminstone i vissa fall. — Alla här känna mitt varma intresse för folkskolans bästa. — Han såg på henne med sin ljusa, förtroendefulla blick. Hon vände sig halft åt sidan, som om hon ville undvika den.

— Hvarför skulle jag inte tänka, att ni delade „andras“ åsikter i denna fråga — sade hon häftigt. — Redan er ställning i världen betingar det.

— Jag brukar i allmänhet ej antaga något på lösa grunder, utan hellre lyssna till skäl och resonera — sade han på sitt stilla sätt, men hon hörde ej svaret.

En bjärt rodnad betäckte hennes ansikte ända upp öfver pannan och i de djupt liggande ögonen brann en dyster glöd. — Ni måste ju vara konservativ — mumlade hon — ni, som är född till rikedom och inflytande. Naturligtvis skall ni hålla fast edra privilegier, ni, som tagit allt för er! — Rösten hade stigit och fått en dof klang, lik genljudet af en larmklocka i fjärran.

— Jag skall tala ut en gång, jag har länge tänkt på det. — Hon stödde sig tungt mot fönsterkarmen, invid hvilken de stodo. — Min födelse var en olycka, ja något ännu värre, min uppväxt en plåga och hela mitt lif en enda lång, hopplös kamp. Min moster förbarmade sin öfver det värnlösa, svältande

barnet, som icke fått ens ett namn med sig till världen, och nådebröd var min barndoms föda. Det känns så bittert och — det mättar aldrig. Hon teg ett ögonblick och drog efter andan. — Brist och nöd, tungt arbete och snävt bemötande äro mina minnen, så långt jag kan se tillbaka, ty så fort jag kunde göra nytta, kom jag ut bland främlingar. Jag var emellertid så klen, ett sådant uselt kryp, att jag inte just dugde till kroppsarbete. Men då man upptäckte läslust hos mig, var det några kloka människor, som hittade på, att jag med litet undervisning kunde duga till barnalärlarinna. Sagdt och gjordt! Knappt fullvuxen, gick jag från by till by, med mitt torftiga knyte och pluggade de första grunderna i tröga hufvuden, medan fötterna fröso till is på de kalla golfven i illa försedda stugor, där jag hade mitt arbete och min bostad. Hågen för läsning fanns emellertid kvar hos mig och en gång råkade jag på en gårdshusbonde, som var nog rik och nog medgörlig att låna pengar åt en utfattig varelse på hennes framtids utsikter. Tack vare denna lyckliga slump, om man så vill kalla det, kom jag till seminariet och där gick det snabbt.

— Tanken på skulden var lika pådrifvande som en slafpiska. Dock vill jag icke förneka det, de åren voro mina lyckligaste. Nu förstod jag först den djupa längtan, som bott inom mig, det var törsten efter vetande och den fick jag här tillfredsställa. Man sade, att jag var mer än vanligt begåfvad — hvad vet jag. — Det skulle väl bevisa, att åtminstone själsgåfvorna kunna delas lika. Så fort jag fick plats, tog jag min gamla släkting till

mig, för att genom att vårda henne på hennes ålderdom ersätta hvad hon uppoftat på min öfvergifna barndom. Men det blef en försakelsens tid, för att kunna spara ihop medlen till skuldens afbetalande. Nu har han fått sitt igen, alltsammans. Jag tror, att han nästan var förundrad, att det skedde så fort, men för mig räckte det länge nog — jag åt mig knappt mätt för att slippa den bördan. -- Hon tryckte handen mot tinningen med en underligt ångestfull åtbörd.

Godsägaren såg på henne med öppet deltagande, men utan att kläda det i ord.

— Tror ni, att nöd och skam och kamp för brödet gör lifvet lätt? — Hon skrattade bittert. — Tror ni, att man utan afund kan se på dem, som gå på lifvets solsida, medan man själf förfryser af dess fruktansvärda köld och dignar under öfvermåttiga bördor?

— Stackars, stackars barn!

— Åh, min historia är blott en af de tusendes i den långa raden af dem, som lidit och stridit nere i de djupa dalarna. Och när det så kommer en vindfläkt utifrån med löften och förhoppningar till de försmäktande, tror ni inte, att man andas in denna nya lifsluft i djupa drag, att man med förtviflans hopp reser sitt hufvud och blickar mot framtiden — som den drunknande efter halmstrået!

Hon tystnade och andades häftigt.

— Jag förstår er -- sade han sakta.

— Ack nej, nej det kan ni icke! Ingen kan det, som icke hör till oss, som icke stått i vårt led och kämpat vår strid. Huru skulle den känna som

vi, hvilkas vagga stod i öfverflödets sköte, omgifven af allt, som skänker lifvet trefnad och behag. Förstår ni icke, att det mellan oss finnes en klyfta, som århundraden vidgat, och innan bro är slagen däröfver, måste det råda fiendskap mellan dem, som stå på olika sidor därom. Ser ni, hatet,

„Det äter sig in i sinnenas stål
Det biter som köld genom rockärmens hål.“

— Således ned med de rika — ned med herremakten! Och hvad sedan?

Skalden sjunger:

„Vår tid är hämnens röda tid
Vår tid är rättens gryningstid
Arbetarn ropar högt på luft,
— ty nu den fria tanken
i alla gamla kåkar blåser in“.

Hon hade reciterat orden med stigande patos.

Sköld såg djupt allvarlig framför sig. — Tror ni inte, att jag känner de sociala missförhållandena i världen? — sade han med vibrerande stämma. — Min bästa kraft ville jag lägga in i arbetet för deras afhjälpan, men jag tror icke, att det går genom hämnd och våld. Humanitet, den sanna, broderliga människokärleken, och kristendom — heta de häfstänger, som skola aflyfta bördan från dignande skuldror.

— Kristendomen! — Ett skarpt ironiskt drag tecknade sig kring hennes mun. — För den kristendom edra lejda präster predika, ger jag inte stort.

Var nöjd med din lott, frys, svält, förtvifla — så är Guds vilja. — Det är deras lära och en sådan Gud kalla de rättvisans och kärlekens!

— Jag vill inte ingå i någon teologisk dispyt med er — sade Sköld lågt — men min personliga öfvertygelse är jag aldrig rädd att uttala. Den Gud, jag kallar min, står högt öfver alla mänskliga villomeningar och ve den, som skymmer bort Hans heliga bild eller misstyder Hans vilja. Jag kan icke alltid förstå Hans afsikter eller se visheten i Hans skickelser med stoftets barn. Men jag tror, att Han handlar i omutlig rättvisa, att Hans väsende och sinnelag är en Faders, och att vi en gång skola se klart, hvad som nu framstår som idel dunkel. — Hvad de sociala förhållandena beträffar, tror jag, att kampen för rätten endast kan hafva framgång, då man brukar rena vapen, aktning för lag och nästans rätt. Hat och hämnd endast ödelägga allt i sin vilda framfart.

— Ingen reformation har vunnits utan strid — sade hon trotsigt.

Han skakade på hufvudet och tog sin hatt. — Nu måste jag gå!

— Ja gå, gå direkte till skolrådet och säg dem, att jag är en af de rödaste röda och att jag predikar klasshat och hat mot de rika. Det är bäst att allt blir klart med ens!

Han såg på den lilla aftärda, spensliga gestalten, som stod och skälfde af den våldsammaste sinnesrörelse. Kunde väl han, en stor stark man, ens för ett ögonblick vredgas på henne?

— Jag är ej skapad till angifvare — sade han

på sitt lugna sätt — och, märk det, jag har förtroende för er. Jag vet, att ni inte skulle vilja „förarga en af dessa små“.

Hon gömde hufvudet i sina händer och en kväfd snyftning trängde fram ur det kvalda bröstet. — Ånej, ånej, jag ville inte skada dem för allt i världen, jag älskar dem ju så högt. De skola växa upp och blifva lyckliga i den nya frihetens dag.

Sköld log vänligt och räckte henne handen.

— Vill ni verkligen, efter allt detta? I edra ögon måste jag likväl vara en paria?

— Männe man kunna utrota en skef öfvertygelse ur ett envist hufvud? — sade han godmodigt. — Tror ni verkligen, att jag inte inser, att för er, som för tusenden, socialismens kamp är en helig strid. Edra motiv skänker jag all aktning. Men känner ni er förvissad om, att alla dessa unga, som nu kasta sig in i rörelsen, verkligen fatta hela dess innebörd? Det ligger ett stort ansvar på ledarne, här som vid alla stora verk, eljest splittras krafterna och ropet på frihet och jämlikhet blir ett skri på brödrahat och brödramord.

Hon sänkte ögonlocken för hans öppna, fasta blick — nästa minut var han borta.

* * *

— Du ser ut, som om du haft en förargelse i dag — sade kommunalrådinnan en förmiddag på vårvintern, då hennes son trädde in i hvardagsrummet.

— Nåja, det har varit litet bråk med den där

nya statkarlen jag antog i höstas. Han tyckes vara drinkare och jag varnade honom redan i julas för att komma drucken till arbetet.

— Och vidare?

— Du vet ju, lilla mor, att tre varningar — den tredje riktigt allvarsam -- höra till mina principer. Hjälper inte det, så passa vi inte mera ihop. Nu har det gått så med den här karlen. Lyckligtvis är han ogift, så att han lider ensam för sitt felsteg. Skada för resten, att han ej kunde aflägga sin onda vana; här bland vårt nyktra folk hade det ej bort vara honom för svårt. Därför ville jag ock i det längsta hoppas på hans förbättring.

Fru Sköld lade ned sitt arbete. — Ja, rusdryckerna äro mången duglig mans fördärf. Det är en af socialisternas största förtjänster, att de synas vilja motarbeta dem — sade hon.

— Tyvärr dela ej alla af partiet denna åsikt — svarade godsägaren. — Karlen i fråga är en af „de röda“ här på orten.

— Verkligen! Hvart manne han nu gå för att söka sig nytt arbete.

— Det finnes riklig tillgång i Hellmo storskog, där stock afverkas för kronans räkning. — Han hade äfven sparat några mark af sin lön här, men det går väl i sus och dus tänker jag. Då han gick hörde jag honom ropa: — Ned med herrarna!

— Ja, det är just det sorgliga i saken, att samhällslidanden och små personliga hänsyn blandas samman — sade fru Sköld.

Hennes son nickade. — Har det hörts något från skolan, medan jag var i Helsingfors?

— Jo, Elin åkte dit öfver en dag med en kruka buljong och några färska ägg. Fröken Fredman ser klen ut, hon går bestämt och bär på någon sjukdom. Jag tror också, att hon lever på för svag diet.

— Ja, jag har aldrig sett någon, som så litet förstätt att taga vara på sig själf — svarade Sköld med öfvertygelse. — Det behöfs verkligen, att andra tänka därpå — men jag har haft så mycket att göra efter min hemkomst, att jag ej hunnit gå till Backas. Efter nöjet kommer allvaret — plikten menar jag. Modern såg vänligt på honom. — Man kan genast se på dig, Osvald, huru lycklig du är!

— Har jag då inte alltid varit det? — frågade han med en lätt rodnad.

— Åja, men nu är det likväl något särskildt — log hon med ögat tåradt af den ömmaste modersglädje. — Gud välsigne dig, min egen gosse och — henne!

— Tänk att lilla mor kunde få reda på min hemlighet, som jag trodde ingen skulle ana, men en mor är väl också mera klarsynt än andra?

— Så är det — hviskade hon.

— Tillsvidare lever jag ändå bara i hoppet — sade han nästan blygt, i det han gick bort till kaminhyllan och med strålände ögon betraktade Gerdas förtjusande bild inom den vackra mahognyramen.

„Du är min ro

Min framtidstro“ gnolade han sakta och fru Sköld lutade sig tillbaka i sitt soffhörn och försjönk i ljufva framtidssyner, sådana blott en älskande moder kan frammana.

— Jag tror, att jag kan taga mig ledighet och gå bort till skolan på eftermiddagen — sade godsägaren senare. — Ytterdörren behöfver kanske åter en liten uppsträckning och så var där något spjäll, som jag lofvade ställa till rätta.

— Hämta fröken Fredman med dig på kvällsvard — sade kommunalrådinnan med sin vanliga gästfrihet. — Aftnarna äro ju nu så ljusa.

— Det skall jag gärna göra, men nu måste jag arbeta undan en hop före middagen. Mitt skrifbord har blifvit öfverfullt under tiden jag varit borta.

Då middagen var förbi, tog han emellertid sin hatt och begaf sig med raska steg till Backas. Han återvände ovanligt snabbt, och ensam. Kommunalrådinnan såg frågande upp från sin bok. — Hvar har du lärarinnan?

— Hon ville inte följa med — svarade han. — Det var litet besynnerligt alltsammans. Då jag gick förbi fönstren till hennes rum, hörde jag en grof mansröst storma på därinne, orden „skulder“ och „fördärf“ riktigt skrekos ut. Sedan kom fröken Fredman emot mig, blek och orolig, men när jag frågade, om hon var upptagen af någon besökande, svarade hon ett kort „nej“.

— Hon lät mig hvarken se på spjället eller reparera dörren, utan försäkrade ifrigt, att allt var i skick och att hon snart skulle komma till Sköldvik. För tillfället syntes hon blott till hvarje pris vilja bli af med mig.

— Det var verkligen märkvärdigt! Manne någon rusig person trängt sig in och skrämt upp den arma flickan?

Godsägaren skakade på hufvudet. — Då skulle hon väl anmodat mig om hjälp att göra sig af med honom. Vet du mor, hvad jag snarare tror? Jo, att något af våra brushufvuden här — af de röda menar jag — ville affordra henne understöd i en eller annan afsikt och hon låter nog inte tvinga sig, det är säkert. — Under sådana förhållanden vore en tvist lätt förklarlig.

— Ack, om hon bara ville skänka oss sitt förtroende — suckade den gamla frun. — Jag känner mig så bekymrad för hennes skull.

— Hon talar knappast i denna sak med någon här. Man ville mer än gärna hjälpa henne, om det vore möjligt, men somliga människor äro så slutna och oåtkomliga, att hvarje bistånd därigenom omöjliggöres. Se här får mamma „sin goda Agathe“ på besök, jag tror jag rymmer fältet genast från början af attacken. — Och leende smög han sig ur rummet.

Pastorskan Träskelin stannade länge som vanligt och först då hon aflägsnat sig, kom han tillbaka.

— Nå, ha vi haft ett upplifvande besök? — Han slog skämtsamt armen kring moderns späda gestalt.

— Ack nej, Osvald, denna gång mindre än någonsin. — Fru Sköld såg verkligen trött ut och det låg ett drag af förstämning och oro öfver hennes eljest så fridfulla anlete.

— Aj, aj den Agatha, hon såg verkligen pepprig ut, då hon gick — tyckte jag i förbifarten. — Hvem var det, som fick måttet rågad?

Kommunalrådinnan tummade nervöst sina strumpstickor. — Du vet, att Agatha aldrig får föra fram något byskvaller till mig — sade hon allvarligt. — Det är min uttryckliga vilja, fastän jag nog ofta får påminna henne därom. Men i dag påstod hon, att plikt känslan dref henne att tala om fröken Fredman.

— Förtala borde det väl helst heta. Vår förträffliga vän har alltid haft ett horn i sidan till henne.

— Det kan ej förnekas, men nu ville hon berätta, att lärarinnan tar emot besök af unga karlar hemma hos sig, och detta kunde skada både skolans och hennes eget anseende.

— Verkligen, nåväl, din son har rätt ofta öppnat skolhusets dörrar — skrattade godsägaren.

— Nej, nej, Agatha talade om ruskiga individer, som förde oljud. Och du hörde ju själf röster, då du var där.

Sköld rynkade ögonbrynen, såsom alltid, då han grubblade öfver något, och begynte gå fram och åter i rummet.

— Jag medgifver, att det är oförsiktigt af henne att mottaga dessa personer, huru förbundna de än må vara till sina åsikter — sade han slutligen. — Isynnerhet då fru Agatha och hennes meningsfränder fått saken mellan sina tänder. Kanske vore det därför rättast, om jag talade öppet med lärarinnan angående detta. Sanningen är ju alltid det mest eftersträfvansvärda.

— Det är synd om henne — sade fru Sköld.

— Ja, hon står så alldeles ensam i världen.

Nöd borde hon dock ej lida, åtminstone numera, då studieskulden är afbetalad, men likväl gör hemmet och hennes egen person intryck af en utpräglad torftighet.

Han började åter sin betänksamma vandring fram och åter, grubblande på lärarinnans sorgliga existens och det samtal de engång haft, angående hennes lif från barndomen. Han tyckte, att han aldrig, såsom vid minnet af detta dystra förtroende, blickat in i det mänskliga eländets mångbrokiga historia, aldrig fattat de lidelser, som födas däraf, eller känt sig så oskicklig att mäta deras djup, han, som själf, enligt fröken Fredmans ord, alltid stått på lifvets solsida, icke som hon och „den ändlösa skaran“ i den dödsfulla skuggan.

* *

Lärarinnan hade icke hållit sitt löfte angående besöket på Sköldvik, utan sände i stället en liten nigande skolflicka, som berättade, att fröken stött sin fot och måste hålla sig inne någon tid.

— Mätte det icke vara någonting allvarsamt — sade kommunalrådinnan deltagande.

— Kanske är det något slags förevändning för att ej behöfva komma hit — menade Sköld och såg fundersam ut. — Jag skall gå och afhöra en lektion i morgon, så får jag nog reda på, huru saken förhåller sig.

— Det blir det bästa, Osvald, och om hon verkligen behöfver hjälp, kan Elin gärna undvaras på eftermiddagen. Flickan har goda anlag för mas-

sage, det har jag erfarenhet af. — Vill du bifoga en egenhändig hälsning till Gerda? — Hon räckte fram ett färdigskrifvet bref.

— Tack mamma? Jag skall berätta henne, att jag i dag plockade den första sippan, blå som hennes egna klara ögon. — Mor och son logo gladt och förståelsefullt mot hvarandra.

Nästa dag lyssnade godsägaren med vanligt intresse till undervisningen i skolan och följde med nöje eleverna på en tur jorden rundt, anförda af deras energiska lärarinna. Därunder blef det honom genast klart, att hon verkligen skadat sin högra fot, ty hon haltade betydligt och man såg, att hon hade svårt att stöda på den. Då Sköld efter lektionens slut uppmanade henne att sitta ned, sjönk hon också genast alldeles utmattad på närmaste stol och strök nervöst med handen öfver pannan.

— Berätta nu vackert, huru ni burit er åt därmed?

Hon spratt till förskräckt: — Hvad menar ni, hvad skall jag bekänna? — Hon skälfde som af en inre frossa.

— Åh, jag ville bara veta, huru ni kommit att skada er fot? — sade Sköld vänligt.

— Jaså, det — det är bara en obetydlighet — svarade hon hastigt. — Jag steg visst snedt, tror jag.

— Nå, så lämna vi den saken å sido och begynna med en annan, som är ute och går i sällskap med pastorskan Träskelin.

Lärarynnet hade blifvit mycket blek. Det kom plötsligt ett ångestfullt uttryck i hennes ögon, nå-

gonting af rädslan hos ett jagadt djur. — Hvad kan hon hafva att berätta om mig, jag är ju en så obetydlig person, att ingen människa borde hysa något intresse för min tillvaro — sade hon med tillkämpad behärskning, ehuru blicken liksom skyggt spörjande sökte hans.

— Jag tror, att jag helst lämnar „den goda Agathas“ kommentarier åt sitt öde och säger er min egen tanke därom. Ni lofvar ju förstå, att jag menar väl?

Hon böjde omärkligt sitt hufvud.

— Nåväl, jag tror, att ni under den sista tiden haft något obehag. Här finnas personer på orten, oregerliga brushufvuden, som kanske i den stora idés namn, ni ömsesidigt förfäktat, oroat eller skrämt er på något sätt. — Man har sett *en* eller *flera* — hvad vet jag — gå in och ut hos er här i skolan och jag har själf en gång hört en hotfull röst, då jag gick förbi fönstret.

Ett föraktfullt leende krusade plötsligt Erna Fredmans läppar. — Jag förstår — sade hon ironiskt — pastorskan har velat uppträda som dygdens värn gent emot mig — onödigt nit i detta fall.

Sköld log mot henne. — Vi skulle ju lämna fru Agathas meddelanden åt sitt värde. Jag kom hit för att tala öppet med er! Fröken Fredman, ni har bekymmer! Vill ni icke meddela mig dem? Kanske det stode i min makt att på något sätt bistå er!

— Nej, ack nej! — och hastigt, utan att hon kunde bekämpa dem, brast hon ut i en hejdlös ström af tårar. Det kom så oförberedt och ut-

tryckte en så hopplös, hjärtslitande smärta, att Sköld stod alldeles rådlös.

— Kära fröken lugna er, lugna er för allt i världen, det måste finnas någon råd — se här, drick litet vatten. — Han visste icke, hvad han skulle taga sig till och alltjämt fortfor gråten. Slutligen blef den dock mindre våldsamt, tills blott några tunga snyftningar då och då skakade den tärda gestalten. Sedan strök hon beslutsamt håret ur pannan och såg upp med ett nästan förvirradt uttryck.

— Min fot är verkligen mycket sjuk, fast jag inte ville tillstå det för er — sade hon. Jag har inte sofvit på hela natten och i morse var jag för trött att göra upp eld.

— Hvilket vill säga, att fröken icke ätit något i dag? — Frågan ljöd nästan sträng.

Hon sänkte hufvudet. — Jag var ej hungrig — stammade hon.

— Jag borde banna, men ni är verkligen för svag att taga emot några förmaningar. Visa mig i stället hvar ni förvarar ert kaffe, så skall jag se till, att ni får någonting att äta och dricka, och det så fort som ske kan. — Hon var för matt att strida mot denna fasta vilja och så följde hon honom motståndslöst ut i köket och afgaf de upplysningar, han begärde.

Snart brann en liflig brasa i den kalla spiseln och Sköld ställde kaffepannan öfver elden. — Tror ni kanske, det är första gången en gammal sportsman som jag utöfvar kockyrket? Nej, vet ni, jag är beryktad just för mitt kaffe. Det har en så upplifvande verkan, som ni snart skall få erfara.

Han småskrattade, medan han sysslade vid elden, och märkvärdigt nog rönt han intet afvisande från lärarinnans sida. Tvärtom tycktes hon med ett visst intresse följa hans åtgärder, huru vant och behändigt han gick till väga utan att hvarken fumla eller fjäska.

Snart stod den doftande drycken på bordet och Sköld slog uti de koppar, han framsatt på det lilla bordet vid fönstret. — Jag tänker objuden göra er sällskap, som ni ser, för att försäkra mig om, att mitt kaffe är bra — sade han leende och satte sig ned midt emot henne. — Vet ni, att det är första gången jag åtnjuter gästfrihet under ert tak, och den har jag på sätt och vis själf tilltvingat mig.

Hon rodnade svagt och såg sig brydd omkring. — Vi ha ju stannat i köket, jag borde, jag skulle

— Bry er inte därom, kocken dricker nog helst på sitt eget område. Men se, nu har fröken redan fått litet färg på kinderna och ser vida raskare ut. — Jag har länge misstänkt, att ni höll på med något slags metodisk svältkur här i er ensamhet.

— Nej, nej — protesterade hon leende — jag har blott sällan någon matlust och när man själf skall tillreda hvarje bit så — för resten gjorde min fot så ondt på morgonen, att jag hellre hungrade, än tog ett onödigt steg.

— Hvad fattas den egentligen? Vi måste taga saken på allvar. Ni har inte låtit mig veta, huru historien uppkom?

— En mörk blodvåg sköt blixtnabbt upp i det

bleka ansiktet. Jag — jag föll där inne — mumlade hon.

Godsägaren såg litet förundrad ut. Det låg nog någonting mer under den skenbart så obetydliga tilldragelsen. — Elin Ström måste komma och behandla det onda i kväll — sade han lugnt. — Om foten blir förnuftigt skött, går det fortare till förbättring.

— Hvad skulle pastorskan säga, om Elin fick tillåtelse att komma till Backas? I hennes ögon är jag ingalunda ett passande sällskap för en oerfaren ung flicka. — Hon log halft satiriskt, halft skämtsamt och han besvarade leendet. — Var lugn för det, min mor kommer i alla händelser att skicka lilla Elin hit. Men — något annat är det ändå, som skaffat fröken dessa bleka kinder — en sorg, ett bekymmer — hvad vet jag?

— Ni har rätt — sade hon långsamt. — Jag har en sorg, en lifslång sorg. Åtminstone tycker jag, att den måste öfverleva mig — hon suckade hopplöst. — Den är ett arf, en tung börda, under hvilken jag ofta varit nära att digna.

— Och ingen kan hjälpa er att bära den?

— Nej, jag måste bära den allena!

Båda stodo ett ögonblick tysta. — Är er börda tyngre just nu? — frågade han lågt.

— Inte för närvarande. Jag hoppas tvärt om att nu få en liten frist — hon log vemodigt. — Men det tjänar till ingenting att tala därom. Jag är nu en gång nere i dalen, där det är mörkt och trångt och där tallösa skaror trängas med mig om utrymmet. Vi äro en här af kamrater, som

sträcka våra hufvuden uppåt för att kanske en dag få skymta en strimma af den nya tiden — frihetens dag, som skall lyfta dem, som ännu kunna höjas, upp till nya värf och nytt hopp!

— Också de från födseln lyckligt lottade bära dock sin andel af livvets individuella olyckor — svarade han enkelt. — Jorden är ofullkomlighetens, ovisshetens och de brustna förhoppningarnas hemland.

Stumma togo de farväl och medan godsägaren skyndade bort i det strålande vårsolskenet, lämnade han kvar i det ensliga skolhuset en hopsjunknen, gråtande kvinna.

* * *

Första maj blef en bemärkelsedag i Sköldviks historia, ty då gick budskapet om den unga husbondens trolofning med sin vackra kusin som en löpeld kring hela godset och därifrån vidare. Det fanns knappt en människa på orten, som icke kände „unga patron på Sköldvik“, och då han var omtyckt af alla, hade man idel godt att säga om nyheten.

Bröllopet skulle firas i augusti, så att de unga tu kunde hinna med en längre „wedding trip“ innan vintern.

Kommunalrådinnan gladdede sig innerligt åt sonens lycka. Hon höll hjärtligt af sin unga systerdotter och hans val var således uppfyllelsen af en af hennes käraste önsknigar.

Godsägaren själf såg ut, som om han kunnat

taga hela världen i famn. För att gifva luft åt sitt inre jubel, ställde han till en glad majfest i Backas skolan och lät barnen bränna en glädjekokko i den lugna vårkvällen. Aldrig hade de små haft en roligare dag, men öfver lärarinnans bleka drag gled ingen ljusning. Hennes fot var nu bättre, men det hade kommit någonting spändt, liksom afvaktande kring de hopknipna läpparna.

— Nu orkar jag inte mer! — Sköld satte sig flämtande efter den lifliga leken ned på trappan, där fröken Fredman tagit plats. — Nu få de hålla på med Elin till anförarinna och hon leker med som ett verkligt barn.

Lärarynnan följde med blicken Elins ljusa fläta och hvita förkläde, där hon sprang „katt och rått“ för brinnkära lifvet. Det var länge sedan hon upphört att tänka sig henne såsom en de „rikas trälinna“.

Godsägaren aftog sin hatt och lät vårviden svalka den heta pannan.

— Det var ett möte i går på Sandnäs — sade lärarynnan plötsligt och såg bort till honom.

Han nickade. — Också jag var där.

Hon såg öfverraskad ut. — Hvad fann ni där?

— Först och främst en sällsynt god talare, human, framsynt och fördomsfri. Med honom och hans meningsfränder skulle jag gå när som helst.

Erna Fredmans blick strålade.

-- Ni vet, att jag alltid gärna deltagar i det fria meningsutbytet, det klargör så mycket och det skedde äfven nu. Men så fanns där också andra. En förskräcklig, ursparad individ med alkoholför-

bannelsens särmärke på sitt förfallna ansikte. Han skröt, skrek och väsnades omåttligt.

Lärarinnan fick ett förskrämdt uttryck. — Så att *han* var där?

— Ni känner igen honom på beskrifningen?

Hon nickade omärkligt.

— Ja, det var en skrämmande typ och så absurd som möjligt!

— Och ni motsade honom?

— Ja, det var naturligt. Jag försökte öfverbevisa karlen så godt jag kunde, men det tjänade till intet. Han skrek nästan ursinnigare för att öfverrösta mig. — Hon skakades af en frossbrytning, fastän kvällen var varm, men Sköld lade i sin ifver ej märke därtill. — Den första talaren understödde mig hela tiden — fortfor han. — Han betonade uttryckligen, att socialdemokraterna hos oss icke vilja handla mot lag och rätt i sin kamp för folkets frihet och att våld och hämnd ej ingå i de sansades program. Det är ock så jag tänkt mig saken. Höga och ädla idéer få ej dragas ned och besudlas af låga lidelser. Men bland dem, som för sig klargjort detta, stå många, som aldrig tänkt sig in i frågan, utan som passivt följa med och skrika, om någon radikal höjer rösten. Dessutom finnas ju — såsom vi redan kommit öfverens om — bråkmakare öfver allt, hvilkas lust är split och oordningar, samhällets afskum, som själfva gjort sin ställning så förnedrad som möjligt, men nu vilja skjuta skulden på de bättre lottade. Den där skrikhalsen i går var nog en af den sortens folk.

Lärarynnan hade stigit upp. — Såg ni inte er f. d. statkarl på mötet? — frågade hon. — Han har slutit sig till de missnöjdas parti, men det är en dålig, hämndlysten människa; ni bör akta er för honom!

— Jag tror, att han är för feg att utföra ett brott, om han också utöser sin hämndkänsla i ord — sade Sköld lugnt. — Det är en lumpen passagerare, som flere gånger gått mig i vägen. Jag hoppades, att han hade lämnat orten.

— Han lär yttrat, att han ej ämnar gå härifrån, innan han gjort er något ondt. — Någon har hört honom tala om mordbrand.

— Ja, ett nidingsdåd i all tysthet vore visst i hans stil. Tack för varningen, jag skall hålla ögonen på honom. Det är skada för ert parti att ni hysa slika dåliga element.

— De böra, de skola utstötas — sade hon skarpt. — Allt ondt smittar mer eller mindre.

— Det tänkte jag också på, när jag såg den där alkoholisten i går och hörde honom ösa ur sig sin eländiga svada. Då jag tog honom i upptuktelse, skulle ni sett huru han tog vid sig. „Ner med herrarna“ — hette det — „ned med de tjufvarna, rövvarne af folkets rättigheter, de förbannade hundarna“ m. fl. grofheter i samma stil. Vid mötets slut kom den uslingen ändå krypande fram till mig och begärde ett litet ficklån till resbiljett. Han var främling på orten och hade olyckligtvis tappat sin börs.

Ett svagt anskri trängde öfver Erna Fredmans skälvande läppar, medan hon tungt stödde sig mot

trappräcket, men godsägaren talade fortfarande med samma ifver.

— Jag läste naturligtvis en ordentlig läxa för karlen — sade han eftertryckligt — och rådde honom, att skyndsamt aflägsna sig från våra landamännen, ty lösdrivvare förpassades alltid härifrån till ort och ställe. Då blef han alldeles ursinnig och hans rödsprängda ögon riktigt gnistrade af ilska. — Han var nog alkoholgalen, det är säkert. — Nu är jag uthvilad och skall gå att upplösa vårt sällskap där borta, det är tid på att enhvar kommer hem.

Han tryckte hatten på hufvudet och gick, men öfver lärarinnans ansikte spred sig ett uttryck af onämnbart fasa.

— O Gud, o Gud, blott icke detta! -- flämtade hon. — Nedifrån gårdsplanen ljödo glada röster. Barnen hade skockat sig kring godsägarens högresta gestalt och den nedgående solen sken klart öfver den liffulla gruppen. Hvad han kunde se sorglöst lycklig ut i de ungas krets. — Han var ju också ett söndagsbarn i allt — äfven i detta sista — en älskad, förtjusande brud!

Hon bet ihop tänderna. Hvarför skulle en del få lyckans gåfvor till öfvermått, medan andra förtviflade. Det var nog lätt för en sådan, som han, att vara human och frikostig och hjälpsam och allt möjligt vackert. Då man själf har det så bra, kan man väl kasta några nådesmulor åt tiggaren vid vägen. — Hon försökte le, men det blef tårar i stället, tills ögonen förmörkades.

Hvarför skulle just han — representanten för denna förhatliga öfverklass — vara så manlig och

redbar, en så omutligt sann och nobel karaktär. Hon ville ju hata, men tvingades att högakta, ja beundra!

— Men jag vill inte — jag vill inte — upprepade hon och blicken brände. — Jag har nog ändå i grunden rätt. Han förstår oss inte, han hyser bara en af naturen godlynt människas medlidande med massornas kval. Han kommer nog att hårdna med tiden och hålla på sina rättigheter som alla de andra. Friheten kan ju bli honom öfvermäktig, fördärfbringande för de rika och maktägande, och framför allt vill han väl skydda sin lycka och — *henne*. — Ansiktet förvreds krampaktigt. Gerdas rosiga bild i sin ljufva ungdomsfägring stod hägrande för hennes iure syn. — Du, du afundsvärda!

Plötsligt liksom sjönk hon ihop af fruktan. Om jag bara kunde skydda honom — hviskade hon — om jag visste, från hvilket håll faran kommer. Det är inte bara den där fega karlen, som vill hämnas — då vore min oro ringa. — Men Robert — han glömmer aldrig en liden oförrätt från en af de hatade herrarna och under rusets inflytande kan han utan hänsyn begå det svartaste dåd. Om han skulle Ett sådant ädelt nyttigt lif, och Roberts eländiga besmittade tillvaro. — Hon ryste och tryckte händerna mot sina bultande tinningar.

— Jag skall åtminstone vaka, vaka dag och natt. — Hon vände beslutsamt ryggen åt den soliga lekplatsen och gick in i huset.

— Det har inträffat en olyckshändelse på utgården — sade godsägaren, i det han en ljum majafton brådskande trädde in till sin moder. — Lilla Leena Salminen har fått en gryta hett vatten öfver sig.

— Gud förbarme sig öfver det stackars barnet! Elin var just härinne och berättade därom. Har du telefonerat efter doktorn?

— Ja, men han var borta för tillfället och kan först återkomma inemot midnatt, trodde de. Olyckligtvis är Salminen själf också bortrest till en släktings begrafning. Jag ämnar mig just till gården för att se till, hvad som kan göras. Jag har ju ofta assisterat Holm, äfven vid liknande fall, så jag vet, huru man bör handla.

— Åker du?

— Nej, om jag går gångstigen, hinner jag förr fram, och det gäller ju främst att vinna tid.

— Vänta, så får du några pepparkakor med dig, sådant brukar alltid vara barnens tröst i bedröfvelsen — och kommunalrådinnan stack med vanlig omtänksamhet en påse i hans rockficka.

— Ät nu din kvällsvard, kära mamma, och gå till sängs — sade sonen vänligt. — Det kan ju hända, att jag stannar där och inväntar doktorn.

Då han gick förbi stallet, såg han i skumrasket vid väggen en främmande figur i slokhatt stå inbegripen i samspråk med stallpojken. Karlen påminte honom om alkoholisten från mötet på Sandnäs, men det var just ej antagligt, att denne efter hans hotelse längre uppehöll sig i trakten. Förmodligen lyckliggjorde han nu en annan ort med sina brandtal — tänkte han, medan han med raska steg tog

vägen genom en liten björkhage inåt skogen. Vägen var rätt lång, men Sköld var en van fotgängare och kände hvarje sten och trädrot på denna mark, som han trampat ända sedan pojåkåren.

Framkommen till utgården, fann han den lilla patienten mindre skadad än modern i första förskräckelsen befarat, då hon afsände budet till Sköldvik. Tröstad af pepparkakorna, lät barnet villigt behandla den skollade armen, som varit mest utsatt för det heta vattnet. Innan han gick hade han med modern öfverenskommit, att doktorn ej skulle behöfva försaka sin nattro för lilla Leenas skull, ty med en pepparkaka i den knutna handen, sof hon snart helt godt.

Allt hade aflupit vida bättre, än man vågat hoppas. Promenaden och uppehållet på stället hade emellertid tagit sin dryga tid och då Sköld anträdde återvägen, var det redan ganska skumt under de yfviga granarna, hvilka kantade den lilla ensliga skogsstigen.

Han gick med händerna i fickorna och ögonen sänkta, fördjupad i tankar. Ett lätt prassel i snåren till höger om vägen kom honom att rycka till. I nästa ögonblick ljöd ett skott och ett gällt anskri och mellan enbuskarna skymtade en mänsklig varelse tätt vid hans sida.

— Är ni sårad? — Det var fröken Fredmans röst, men nästan tonlös och halfkväfd af ångest.

— Jag är alldeles oskadd, men hvad betyder detta, och hvarför finner jag er här?

— Jag ville varna er, någon har skjutit på er!

— Det tyckes så, dock träffade han icke. — Den där revolverjunkern kan i alla fall icke vara långt borta. Jag måste för rättvisans skull söka få fatt i honom.

— Nej, nej — hennes hand höll honom tungt tillbaka — eller låt mig åtminstone få följa med?

— Det förstås, jag vill ingalunda lämna en kvinna ensam på en plats, där sådana oförsynta bofvar smyga omkring. — Han gick några steg vidare, medan han talade, spanande åt båda sidor, då i detsamma ett rop från hans följeslagerska kom honom att stanna. — Hvad var det?

Men hon svarade ej. Hon hade hukat sig ned till marken öfver ett mörkt, orörligt föremål, som låg utsträckt på mossan. — Är det en lefvande varelse? Nej, jag ser, det skott, som var ämnadt för mig, har träffat mördaren själf!

Han böjde sig ned för att bättre kunna iakttaga förhållandet. Då hörde han lärarinnan klagande stöna: — O Robert, Robert, att du skulle sluta så!

— Är han död? — frågade Sköld hastigt och famlade efter den på mossan hvilande handen. Ja, pulsen hade verkligen stannat, det var ett lik, som låg där i sin ohyggliga stela tystnad.

— Var han — jag menar, stod han *er* nära? — Skölds röst ljöd mycket låg.

— Han var min fosterbror!

— Ert lufs olycka, den skugga ni antydt?

— Ja, ja — svaret kom som en andehviskning öfver hennes läppar.

Godsägaren drog eld på en tändsticka och såg

i det flyktiga skenet den dödes anletsdrag. — Bråkmakaren från Sandnäs-mötet, han ville således hämnas.

— Hon böjde jakande sitt hufvud. — Karlen, som ni afskedade för fylleri, ville komma åt er på något sätt. — De hade aftalat att hämnas, som jag trodde genom att sätta eld på det stora, nya magasinet, men han var, som ni själf trodde, för feg och har rymt sin kos. Den andre fullföljde ensam sina enskilda planer. — Hon såg dystert ned på den döde.

— Jag visste, att han hade ondt i sinnet i kväll och så följde jag honom osedd och skrämde honom genom att bryta en kvist, just då han höjde revolvern.

— Ah, och då fällde han den, så att skottet brann af och träffade honom rakt i tinningen. Det var ett hemskt slut på ett ödelagdt lif.

En lång tystnad följde, sedan sade godsägaren sakta: — Vi måste anskaffa hjälp från gården att forsla den döde ur skogen.

— Till en mördares graf — svarade hon bitert.

— En själfmördares — bifogade han lågt — men också det skedde af våda. Hvad han tänkt är nu uppenbarat blott för den store Domaren där uppe. Fröken följer ju hem med mig?

— Nej, jag stannar här. Denna likvakt är det allra sista jag kan göra för honom. — Och utan att höja blicken knäböjde hon vid den dödes sida, medan godsägaren skyndsamt begaf sig hemåt.

Att väcka stallbetjäningen och förklara för den,

att han funnit den olycklige döde vid skogsvägen, var lätt, likaså att ordna ett fyrhjuligt fordon för likets framforslande. Då de hunno fram till den ensliga platsen i skogen, började redan en blek strimma af dagen gry vid horisonten. Det bleka, uppåt vända ansiktet såg spöklikt ut i den ljusnande dagen, men kvinnan vid hans sida var nästan lika hvit och förstelnad som han.

— Mannen var fröken Fredmans släkting — sade godsägaren lågt. Han visste, att dessa ord skulle binda karlarnas tungor i alla afseenden och han ville framför allt nu skona hennes känslor. Också var det under en aktningsbjudande tystnad, karlarna fullgjorde sitt åliggande, men när det lilla tåget satte sig i rörelse, hade lärarinnan försvunnit.

— Det var nog en svår syn för henne — sade kusken Karlsson medlidsamt. — Alla hade de i den döde igenkänt vagabonden, som ströfvat omkring i socknen, rusig och oregerlig, och som senast denna kväll af stallpojken förfrågat sig angående hans husbondes vandring till utgården. Hvad de tänkte om skottet och för hvem det egentligen var ämnadt, därom blefvo de ej i tillfälle att uttala sig, ty husbondens allvarliga utseende uppmuntrade ej till vidare meddelanden.

Det var nästan morgon, innan Sköld kom hem och ingen sömn tillslöt denna natt hans ögon. Han såg oafåtliga den dystra scenen i skogen, då den arma systemen knäböjde vid sin olycklige fosterbroders stoft. Hvad livets tragik stundom kunde vara fruktansvärd.

Kommunalrådinnan hade åkt till skolan för att betyga den stackars lärarinnan sitt varma deltagande och så grannlaga var hennes medkänsla, att till och med Erna Fredman glömde sin vanliga trumpenhet för att tacksamt erkänna detta ädla hjärtas godhet.

Då doktors utlåtande angående dödssättet lydde på vådaskott, myllades den olycklige främlingen en stilla våreftermiddag ned i kyrkogårdens fridfulla sköte och det var Sköld, som i tysthet påtog sig alla omkostnader för begrafningen.

Våren hade kommit helt plötsligt med rikliga regnskurar och varma vindar, så att naturen nästan med ens stod iklädd sin skära, gröna skrud. Det doftade af ungt björklöf och talltrasten drillade, när godsägaren senare på aftonen tog vägen upp till Backas. Han hade ej råkat fröken Fredman sedan det nattliga uppträdet i skogen, utom vid grafven, där hennes sorgsna ansikte väckt hans uppriktiga deltagande.

Han fann henne ute i trädgården, där hon stod och tankspridt betraktade några spirande vårlökar.

— Alla tulpaner och narcisser från Sköldvik tyckas komma fram allt hvad de hinna. Ni skall få se, att skolan får en liten trefflig trädgårdsanläggning inom rätt kort tid — sade han vänligt.

— Tack vare edra bemödanden — svarade hon nästan mekaniskt och tillade därpå med större lifaktighet — jag är skyldig er mycken tack för allt hvad ni gjorde i dag därborta Hon visade med handen i riktning mot kyrkan.

— Det var ju blott vår plikt att bringa honom till ro — sade han lågt. — Men jag har tänkt — han

stannade och fortfor åter — tänkt, att fröken kanske känt det skedda på sätt och vis som en befrielse.

— Om jag skulle våga det, men då kommer hans hemska död och skrämmer upp mig. Tänk, att draga sin sista suck med ett mord i sinnet, och kanske var det genom min hand, som skottet riktades mot honom själf. Jag ville förekomma döden och föranledde dock på sätt och vis en död. Hennes dystra ögon fingo ett nära nog förtvifladt uttryck.

— Fröken har suttit ensam här och grubblat sig till de spetsfundigaste kombinationer — sade han med ett försök att le. — Om ni vill taga hans död på ert samvete, må ni först fråga ert förnuft till råds. Och ni kan ej heller öfvertyga mig, att hans hämndbegär mot mig skulle resulterat i något annat än ett — skrämnskott.

— Det är storsinnadt af er att vilja se saken från den synpunkten och sålunda breda en urskuldande, försonande slöja öfver hans tilltänkta dåd. Jag har tyvärr icke den trösten. Han gick nog i onda afsikter och därunder kom slutet oförtänkt — hon ryste. — Ja, ni kan invända, att jag är en skeptiker, för hvilken dom och evighet icke borde äga någon betydelse, men först då någon som stått en nära i lifvet tagit det sista oåterkalleliga steget, ser allt det där plötsligt helt olika ut. Man tvingas mot sin vilja att bäfva!

Godsägaren såg på henne med en klar blick. — Den domare, inför hvilken han nu står, dömer anorlunda än vi människor — sade han långsamt. Vi se blott det låga, förkrympta hos syndaren, det

vanställda gudsbelätet, som sölat sig i stoftet. Men Hans allt genomträngande blick skådar hvarje dold orsak, hvarje led i den utvecklingskedja, som fört till brottet, och mäter det därför efter sin egen gudomliga måttstock. Den som dömer, har själf burit vår skuld för oss!

De tego båda länge. Kvällskymningen sänkte sig som ett genomskinligt flor öfver den vårliga nejden.

— Minnes ni den gången, när jag talade med er om min lifslånga sorg? — frågade hon slutligen. — Han jakade.

— Det var han, min stackars mosters ende son, som hon älskade så gränslöst, men som så illa lönade hennes moderskärlek. Han var tio år äldre än jag och så långt jag kan minnas tillbaka, har jag lidit för hans skull. Särskildt i barndomen, genom hans öfversitteri och det sluga sätt, hvarigenom han ofta skaffade mig ledsamheter för att själf gå fri. Tjuf och lögnerska, båda namnen har jag burit oförskyldt för hans skull.

— Allt, som kunde undvaras i det fattiga hemmet, fick han, och hvad som icke gafs, tog han. Jag har svultit och försakat gränslöst för att tillfredsställa hans ständiga fordringar. I dödsångesten tog modern det löftet af mig, att jag aldrig skulle lämna honom helt åt hans öde, men då var också mitt eget besegladt. Öfverallt har han följt mig, varit som min onda genius, som förstört mitt lugn och den aktning jag sökt förvärfva mig, och tillintetgjort allt ljust och godt, som kunnat spira på min ensliga väg. Också hit till L. hade han kommit för att begära pänninghjälp, ehuru han visste, att jag

för hans skull uttömt mina tillgångar till det yttersta. Han låtsade sig hylla socialistiska tendenser, men jag visste nog, att han i grunden inte brydde sig om vår sak, att han bara hoppades vinna någon personlig fördel därigenom. Naturligtvis voro alla rika hans fiender och lagen, som ej tålde hans laster, ett våldets gissel, en slafpiska för den verkligt frie.

En gång blef han nästan ursinnig, då jag åter på goda skäl vägrade honom en viss summa, som han sade sig vara i behof af. Det var då, han i vredesmod stötte mig undan, så att jag föll och skadade min fot.

-- Var det samma dag, jag råkade komma till Backas och hörde hans hotfulla röst ända ut?

— Ja så var det. Några dagar senare lofvade han att resa till Australien för att aldrig mer återvända till hemlandet och under denna förevändning aftvingade han mig respengar. Jag hoppades då på helst en kort hvila, men blef besviken. — Snart därefter var han åter här och deltog i socialistmötena, särskildt det på Sandnäs, där ni såg honom och väckte hans stridslustnad. Sedan dess talade han blott om att hämnas, ni var likasom representanten för alla de rika och höga i världen, hvilka han hatade och som han därför i er person ville komma åt.

— Det är en sorglig skildring — godsägaren såg deltagande på henne. — Men försök att tänka, att den mörka perioden i ert lif härmed är till ända. Framtiden kan ännu blifva rik och fruktbringande för er, som vigt ert lif åt det unga släktets fostran och upplysning i de goda makternas tjänst.

— Jag har vigt mitt lif åt det nuvarande samhällets omstörtande och nydaning — sade hon med en blyxt i ögat. — Jag måste se frihetens fulla dag, innan jag tror på de „goda makternas“ existens.

— Om ni tror eller ej, gör ej något till saken — svarade Sköld lugnt. — De finnas till lika säkert som ni och jag i denna stund och segern blir alltid till slut deras, om det också går genom kamp och mörker.

Hon stirrade ut i vårdunklet med en frånvarande blick.

— I grund och botten kämpa vi nog samma strid, fröken, ehuru vi, såsom naturligt är, se sakerna från olika synpunkt och välja andra vapenslag som medel att nå målet. Ett vill jag dock att ni skall veta och det är, att samvaron med er vidgat min andliga syn i många afseenden och afsltit mångt skymmande fjäll från min blick. Jag har lärt mig att se saker och ting äfven från motståndarnes sida och att bättre förstå dem, och — det skall jag alltid minnas med tacksamhet. — Han räckte henne handen till afsked med ett vackert, öppet uttryck i de djupblå ögonen.

Lärarynnan såg länge efter honom, där han med sin lätta, elastiska gång skyndade backen utför. Hvad hans gestalt var stark och manlig, en sällsynt harmonisk företeelse allt igenom. — Hon likasom etsade in hans bild i minnets camera för långa kommande år och då vårskymningen upptagit honom i sitt ljusa töcken, gled en ensam tår tyst ut för hennes tärda kind.

— Jag minnes, när jag såg dig första gången —

hviskade hon. — Huru hatets vågor slogo högt i mitt sjudande sinne. — De ha lagt sig nu, tyvärr. — Jag var bara en stackars vanmäktig kvinna, som icke förstod sitt hjärtas röst. — Jag ville ju inte — jag har kämpat hårdt för att hålla mitt hat varmt, men allt förgäfves, och nu älskar — älskar — älskar jag honom!

Hon hade lagt sina armar i kors öfver bröstet och stod där förstened i sin hopplösa sorg, medan smärtans storhet förlänade den oansenliga gestalten något af antikens tragiska lugn. Det var nu nästan mörkt, en ljudlös stillhet hade bredd sig öfver nejden och natten kom med ohörbara fjät genom de knoppande skogarna, men hon visste det ej. I denna stund skymtade för hennes andliga blick långt i fjärran synen af en man och en kvinna sida vid sida på en solomgjuten väg. Ädelt lefnadsmod och mannakraft till sanningens tjänst stod tecknad på mannens öppna panna och ljus, som hoppets genius, smög kvinnan, eller rättare den ännu i lifvets vår ljuft drömmande flickan, intill honom. Det var bilden af den jordiska lyckan i sin skönaste fulländning.

— O Gud, jag kan icke bedja — ljöd det inom henne — jag förstår icke bönens tungomål, men om du är människornas Fader, såsom han tror — så välsigna dem!

* * *

— Herr godsägar Sköld! —

Den 2 juli.

Ni blir troligen förvånad vid mottagandet af

detta bref, men jag föredrog att skriftligen meddela er skälen för mitt framtida handlingssätt, i stället för att mundtligen göra det, då vi skildes i våras. Dessutom önskar jag, att ni — framföfr de öriga i skolrådet — må lära känna mina afsikter. Jag har nämligen beslutat att anhålla om mitt afsked från lärarinnetjänsten vid Backas skola i L.

Redan då jag i juni lämnade orten, stod det klart för mig, att jag aldrig skulle återvända till denna plats, där jag kvarlämnade så många dystra minnen. Jag hade likväl då ännu icke klart för mig, om jag helt och hållet skulle afbryta min lefnadsbana. Nu är den frågan afgjord för all framtid.

Jag skall ej mera återgå till lärarekallet. Edra ord om hatets och misstrons sådd eller kanske ännu mer detta, „Hvilken som förargar en af dessa små“, stå med eldskrift ristade i min hågkomst. Jag älskar ju de unga, jag gäfvde gladt mitt usla lif för att göra deras framtid ljusare och rikare, men det kunde ju hända, att jag med bästa vilja likväl valde ett mindre lyckligt sätt. — Det är likasom skulle förtroendet till min egen förmåga i det afseendet begynt vackla. Beröringen med er har väl verkat, att äfven jag fått en mindre ensidig syn på förhållandena. Jag kan försäkra, att detta erkännande kostar mig mycket, men jag vill framför allt vara ärlig, främst mot er, som alltid visat mig ett öppet förtroende. Jag betvivlar också numera det berättigade i min bitterhet, hat är det åtminstone icke — det inser jag nu.

— Kanske kommer min blick att ännu ytterligare klarna — jag vet det ej — vet blott, att jag nu mer än någonsin måste lägga in hela min kraft,

allt mitt lifsarbete i den stora kampen för massornas frigörelse ur århundradens tryck, för deras höjande och förädling, så vidt det står i min förmåga. Men ni bör inte tro att jag skattar den högt. Jag har fått ett anspråkslöst lefvebröd, som skaffar mig min nödtorft på samma gång det hjälper mig att, om ock på en ringa plats — utan samvetsskrupler — medverka i det stora maskineriets tjänst.

— Jag önskar mina små elever i L. lifvets bästa goda och orten en ljus framtid — för er skull främst. Mätte de „goda makter“ ni talade om värna er vördade moders lefnadskväll och skona den för alla stormar.

— Nu kan pastorskan sofva lugnt, då hon har ett oroligt element mindre att hålla ögonen på.

Och till eder personligen får jag nu blott på detta sätt frambära den tack, mina styfva läppar hade så svårt att uttala. Om det kunde gagna er till något eller i minsta mån befordra er lycka, ville jag, till ersättning för hvad ni gjort för mig, gärna lefva hela mitt lif i den djupa dalbotten.

— Ni förtjänar solljuset på de fria höjderna, emedan ni tillhör dessa utvalda, som kunna verka mycket och stort. Jag är nog profet för att se det. Och jag vet, att ni en gång skall blicka tillbaka på ett långt lif af framgångsrikt arbete för mänskligheten, när min gömda tillvaro längesedan slocknat i glömskans natt.

Hvad gör det, om tusende falla och dö, blott ljus och frihet triumfera genom de få, som fått andens gåfvor till sina medbröders gagn. Framtiden tillhör dem, som tänka stort och handla ädelt!

Af den kända författarinnan AINA hafva nedanstående arbeten tidigare utkommit på *Söderström & C:o*s förlag:

Vid Aftonlampan II innehåller: „Gumman“. Från Karhumäki by. „Det var en gång“. Utan ansvar. Pliktens väg. På landet. **Pris 3 mark.**

Vid Aftonlampan III innehåller: Hem! För kärleks skull. Ur kampen för tillvaran. Ovälkommen. En minnesruna. Gamla Maja. Farmors balskor. För framtiden. **Pris 2 mk 50 p.**

Vid Aftonlampan IV innehåller: I höga norden. En gammal historia. Sommarlof. För sent. Vårsådd. Mod. Nemesis Divina. Goda makter. **Pris 3 mk.**

Vid Aftonlampan V innehåller: Jul ombord. Bara mamma. En syster. Dödens skugga. Nyår i bolaget. Gulnade blad. Från en resetur. Kampen för lyckan. **Pris 3 mk.**

Vid Aftonlampan VI innehåller: På Östanmo gård. En lifsgärning. En präst på modet. I doktors hem. **Pris 3 mk 50 p.**

Vid Aftonlampan VII innehåller: Ensam. En prinsessa. Vedergällning. I minnenas gårdar. Fädernearf. **Pris 3 mk 50 p.**

Vid Aftonlampan VIII innehåller: En julafton. „Corban“. Arftagaren till Lindnäs. Gengäld. **Pris 3 mk 50 p.**

Vid Aftonlampan IX innehåller: Doktors hustru. Klockan. Sångarskatt. Från en gammal prästgård. Mäsarnes vingar. Under vägen. **Pris 3 mk 50 p.**

Vid Aftonlampan X innehåller: En liten solstråle. Ur mänsklighetens tragedi. Fridero. „Cui bono“. Huru vi möttes. Runö. **Pris 3 mk 50 p.**

Vid Aftonlampan XI innehåller: Ett julminne. En gammal pedagog. Fjäriln. Ett barns mission. Daggryning. **Pris 3 mk.**

Vid Aftonlampan XII innehåller: Under julferien. „Mammas flicka“. Ur Nordanviks krönika. Ofvan stjärnorna. **Pris 3 mk.**

Vid Aftonlampan XIII innehåller: Hem till julen. På sidan om lyckan. Ödemarkens spår. En sommaridyll. Till påsken. Bröderna. **Pris 3 mk 50 p.**